

POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2021- 2025

SPIS TREŚCI

WSTĘP	2
I. PODSTAWY TEORETYCZNE	3
I.1. Definicja zjawiska przemocy w rodzinie	3
I.2. Rodzaje przemocy w rodzinie.....	6
I.3. Mity i stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie	6
I.4 Skutki przemocy w rodzinie.....	8
II. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE- DZIAŁANIA ORGANÓW ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ.....	10
II. 1. Zadania organów administracji rządowej.....	10
II.2. Zadania organów administracji samorządowej.....	11
III. ŹRÓDŁA PRAWA PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE.....	12
IV. PRAWNA OCHRONA PRZED PRZEMOCĄ W RODZINIE	14
IV. 1. Kodeks karny	14
IV.2 Kodeks rodzinny i opiekuńczy	17
IV.3. Procedura „Niebieskie Karty”	17
IV.4. Zobowiązanie osoby stosującej przemoc do opuszczenia miejsca zamieszkania	18
V. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE.....	23
V.1. Skala zjawiska przemocy w Polsce	24
V.2. Skala zjawiska przemocy w rodzinie w województwie mazowieckim	27
V.3. Diagnoza społeczna zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie mławskim.....	31
V.4 Podsumowanie części diagnostycznej.....	65
V.4.1. Analiza SWOT	65
V.4.2 Wnioski i rekomendacje.....	69
VI. CELE PROGRAMU.....	72
VI.1. Cele programu.....	72
VI.2. Harmonogram	73
VII. SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU, ZARZĄDZANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA	79
SPIS WYKRESÓW I TABEL.....	81
BIBLIOGRAFIA	84

WSTĘP

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem społecznym o charakterze międzynarodowym, dotyczącym człowieka bez względu na status społeczny, materialny, wykształcenie, wiek czy płeć. Specyfika, złożoność i problematyka tego zjawiska stały się przedmiotem zainteresowania wielu dziedzin nauki. Z uwagi na różnorodność, złożoność mechanizmów oraz postrzeganie przemocy w różnoraki sposób przez różne kultury i środowiska społecznościowe jest wiele definicji terminu przemocy w rodzinie, które są często formułowane na potrzeby określonych badań. Nie mniej jednak skutki przemocy w rodzinie, dotyczą nie tylko jednostkę, rodzinę, ale też społeczeństwo. Istotnym zagrożeniem wpływającym z przemocy jest to, że jej doznawanie niszczy u człowieka poczucie bezpieczeństwa, własnej wartości i godności oraz wiary w prawo do szczęścia. Jej następstwa zauważalne są w obszarze zdrowia fizycznego i psychicznego. Przemoc w rodzinie wpływa na psychiczny i emocjonalny rozwój i funkcjonowanie jednostki. Rodzina funkcjonująca w rytmie „od ataku do ataku”, w poczuciu lęku i zagrożenia, nie daje poczucia bezpieczeństwa, miłości, wsparcia, a to właśnie w rodzinie dzieci kształtują swoją osobowość i tożsamość. Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka: kształtuje osobowość, system wartości i sposób życia. Niebagatelną rolę w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny mają relacje między rodzicami, które powinny być oparte na miłości, wzajemnym szacunku i zrozumieniu. Jeśli występują zaburzenia w tej sferze, role wewnątrzrodzinne także ulegają zaburzeniu, co w konsekwencji prowadzi do stopniowej dezorganizacji życia rodzinnego. Przemoc w rodzinie może być zatem zarówno skutkiem i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Jest też kluczowym zagrożeniem dla rodziny.

Ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art.6 ust.3 pkt 1 (Dz. U. z 2020r., poz. 218) nałożono na powiaty obowiązek opracowania i realizacji powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Zarząd Powiatu Mławskiego Uchwałą Nr 539/2020 z dnia 23 listopada 2020 roku zadanie opracowania i wdrożenia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025 powierzył powołanemu w tym celu Zespołowi ds. Opracowania, Wdrażania, Monitoringu i Ewaluacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele kluczowych instytucji i służb zaangażowanych w realizację zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie działających na terenie powiatu mławskiego.

Celem głównym Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025, zwanym dalej Programem jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w powiecie mławskim.

Program zakłada podejmowanie kompleksowych działań nakierowanych zarówno na osobę doznającą przemocy, jak i na edukację oraz korygowanie agresywnych postaw i zachowań osób stosujących przemoc.

Część opisowa zawiera podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie oraz międzynarodowych i krajowych dokumentów odnoszących się do problemu przemocy, zadań organów administracji rządowej i samorządowej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy.

Opracowanie programu zostało poprzedzone diagnozą zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu mławskiego, na podstawie której sporządzono wykaz priorytetowych potrzeb

i kierunków działania. Analiza ilościowa i jakościowa materiałów zgromadzonych podczas badania społecznego pozwoliła na wyznaczenie celów i zadań programu.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025 ma charakter długofalowy. Działania ujęte w programie w miarę potrzeb i sytuacji społecznej mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom.

Program określa szczegółowe zadania do realizowania, ukierunkowane na efektywną współpracę pomiędzy instytucjami, zapewnienie jakości i skuteczności pomocy udzielanej osobom i rodzinom uwięzonym w przemoc, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie, doskonalenie kadr zajmujących diagnozowaniem i pomocą osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, edukację i profilaktykę.

Zakładając, że program będzie stanowił strategiczny plan działań opracowany przez przedstawicieli instytucji i służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie na terenie powiatu mławskiego można przyjąć oczekiwanie, że przyczyni się on do wypracowania skoordynowanego interdyscyplinarnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie mławskim, co niewątpliwie będzie pomocne w ograniczeniu zjawiska przemocy w rodzinie i łagodzeniu skutków tego zjawiska, poprawie życia mławskich rodzin.

I. PODSTAWY TEORETYCZNE

I.1. Definicja zjawiska przemocy w rodzinie

Zjawisko przemocy w rodzinie sięga swoimi korzeniami czasów odległych, choć głośno o nim zaczęto mówić i piętnować je dopiero w latach 70 XX wieku, głównie za sprawą organizacji kobiecych w Ameryce Północnej i ich szeroko pojętych działaniach na rzecz zniesienia nierówności społecznych ze względu na płeć.

Od 2005 roku obowiązuje w Polsce prawna definicja przemocy w rodzinie. Określona jest ona w art.2 pkt 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Ustawodawca zdefiniował przemoc w rodzinie jako „jedenrazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przytoczony powyżej przepis w praktyce nie jest powszechnie znany i stosowany. Raczej stoi on w sprzeczności ze stereotypowym wyobrażeniem czym przemoc w rodzinie jest. Powyższy przepis nie wskazuje w definicji przemocy w rodzinie elementu przewagi sprawcy nad osobą doznającą przemocy, który to element jest bardzo istotny i wskazywany w definicjach psychologicznych.

Cytując za „słownikiem socjologicznym”, przemoc zdefiniowana jest jako: „jeden z głównych, obok groźby, środków przymusu. Polega na użyciu siły fizycznej, przez jednostkę czy grupę, często wbrew obowiązującemu prawu, w celu zmuszenia jakiejś osoby czy członków grupy do określonego działania czy też uniemożliwienia podjęcia działań lub do zaprzestania czynności już rozpoczętej; także bezprawne narzucenie władzy.

Definicja WHO, przyjęta w 1996 roku i nadal obowiązująca, określa przemoc jako „celowe użycie siły fizycznej lub władzy, sformułowane jako groźba lub rzeczywiście użyte, skierowane przeciwko samemu sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, które albo prowadzi do albo z którym wiąże się wysokie prawdopodobieństwo spowodowania obrażeń

cielesnych, śmierci, szkód psychologicznych, wad rozwoju lub braku elementów niezbędnych do normalnego życia i zdrowia” (<https://pl.wikipedia.org/wiki/Przemoc>)

Wg WHO, o uznaniu danego przypadku użycia siły lub władzy, lub groźby takiego użycia, za przemoc decyduje negatywny cel i wysokie prawdopodobieństwo negatywnych skutków takiego działania.

Ważnym elementem definicji WHO jest uznanie celu za składnik definicji przemocy, niezależnie od wyniku działania. To wyklucza z definicji niezamierzone zdarzenia, takie jak np. większość wypadków. Z kolei włączenie słowa „władza” w dodatku do siły fizycznej rozszerza definicję na różne aspekty zależności między rządzonymi a rządzącymi, w tym na przekroczenie granic prawnie dozwolonego użycia siły, ale także na zastraszanie i różnego rodzaju zaniedbania.

Użycie siły w dobrym celu według tej definicji WHO jest uważane za przemoc.

Analiza definicji prowadzi do następujących wniosków:

Abyśmy mogli stwierdzić, że mamy do czynienia z przemocą w ujęciu definicyjnym muszą zaistnieć trzy czynniki:

1. Intencja - intencjonalne działanie lub zaniechanie działania sprawcy.
2. Przewaga - jedna osoba ma wyraźną przewagę nad drugą, przy czym przewaga może być fizyczna, psychiczna, ekonomiczna (materialna, społeczna, zawodowa). Przewaga stosowana jest w celu zmuszenia osoby słabszej do podporządkowania się.
3. Naruszenie praw i dóbr osobistych - działanie lub zaniechanie jednej osoby narusza prawa i dobra osobiste drugiej, traktowanie drugiej osoby przedmiotowo, bez prawa do wyrażania swoich potrzeb, uczuć, odmiennego zdania czy też sygnalizowanych życzeń.

W wyniku powyższych sekwencji zdarzeń osoba, wobec której stosowana jest przemoc, doznaje cierpienia i szkód: fizycznych i psychicznych, szkody mogą być natychmiastowe lub odroczone w czasie, wymierne lub nie, widoczne lub nie.

Jeśli powyższe warunki zostają spełnione, to możemy mówić o występowaniu przemocy. Osoby stosujące przemoc kierują się przekonaniem o słuszności swoich działań. Z ich perspektywy to ofiara zawiniła, bo nie zrobiła rzeczy oczekiwanej przez osobę stosującą przemoc, lub zrobiła coś złego (w ocenie sprawcy), a on chciał by było dobrze i miał dobre intencje. Jednak to osoba doznająca przemocy jest słabsza i ma ograniczone możliwości samoobrony. Z czasem może osadzić się u niej przekonanie, że to ona rzeczywiście jest winna. Buduje ona tym samym fałszywy obraz istniejącej sytuacji. Z jednej strony sprawca obarcza ją odpowiedzialnością za przemoc, z drugiej zaś ona sama utwierdza się w przekonaniu, że tak musi być, że od jej zachowania zależy postępowanie sprawcy. W rzeczywistości osoba stosująca przemoc ma przewagę siły i stara się drugą osobę zmusić do określonego zachowania. Poprzez wywieranie negatywnego wpływu zyskuje wzmocnienie i przyzwolenie na dalszą przemoc. Te relacje oparte na przymusie mają swoją dynamikę i charakteryzują się cyklicznością.

Równolegle do definicji wskazanej w Ustawie z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie została wprowadzona do polskiego porządku prawnego definicja przemocy domowej zawarta w Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

Art. 3 lit. b brzmi „przemoc domowa oznacza wszelkie akty przemocy fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej zdarzające się w rodzinie lub gospodarstwie domowym, lub między byłymi, lub obecnymi małżonkami, lub partnerami, niezależnie od tego czy sprawca i ofiara dzielą lub dzielili miejsce zamieszkania lub nie”.

Określenia przemoc domowa i przemoc w rodzinie do czasu ratyfikacji Konwencji były używane zamiennie. Od 1 sierpnia 2015r. gdy w Polsce Konwencja weszła w życie obowiązują odmienne definicje. Definicja o przemocy domowej wskazuje na cztery rodzaje przemocy. Jej zakres przedmiotowy jest znacznie szerszy niż definicji przemocy w rodzinie, bowiem obejmuje ona również byłych partnerów nie mieszkających wspólnie, brak w niej elementu umyślności.

Preambuła do Konwencji uznaje, że dzieci są ofiarami przemocy domowej, również jako świadkowie przemocy w rodzinie.

Zjawisko przemocy domowej charakteryzuje się swoją dynamiką, a także cyklicznością. Obecnie wyróżniamy trzy cykle tego zjawiska:

Faza narastania napięcia – w rodzinie lub w relacji pojawia się coraz więcej sytuacji konfliktowych powodujących narastanie napięcia. Osoba stosująca przemoc jest coraz bardziej drażliwa, a osoba doznająca przemocy stara się opanować, załagodzić sytuację. Odbywa się to w oparciu o zjawisko sprężenia zwrotnego.

Faza gwałtownej przemocy - w tej fazie następuje eskalacja (uwolnienie nagromadzonego napięcia), w czasie której osoba stosująca przemoc staje się gwałtowna, wpada w szał. Dochodzi do zachowań agresywnych. Osoba doznająca przemocy czuje się bezradna, stara się uspokoić sprawcę, popada w apatię, odczuwa wstyd, nie potrafi uwierzyć w to co się stało, ma obniżoną zdolność do działania.

Faza miodowego miesiąca - po eskalacji i uwolnieniu napięcia, osoba stosująca przemoc w rodzinie przeprosza za swój wybuch, za swoje zachowanie. Towarzyszą temu liczne racjonalizacje w postaci znajdowania zewnętrznych powodów swojego zachowania. Padają obietnice poprawy, zapewnia, że więcej nic złego się nie powtórzy, pojawiają się prezenty. Osoba stosująca przemoc dba o osobę doznającą przemocy, spędza z nią czas, utrzymuje satysfakcjonujące kontakty seksualne, w wyniku czego u osoby doznającej przemocy następują procesy racjonalizacji, które nakazują wierzyć, że osoba stosująca przemoc zrozumiała i zmieniła się. Łatwo w tej fazie zapomnieć o koszmarze.

Pokazana powyżej cykliczność powtarzana jest wielokrotnie i może trwać przez lata. Z upływem czasu skraca się niestety faza miodowego miesiąca, bardziej dramatycznie przebiegają fazy narastania napięcia i gwałtownej przemocy. Po pewnym czasie faza miodowego miesiąca zanika całkowicie, a pozostają tylko dwie fazy.

Trwanie w tym błędnym kole prowadzi do licznych zranień psychicznych u osoby doznającej przemocy, które w rezultacie doprowadzają do procesu wiktymizacji. Jednym z czynników charakteryzujących ten proces jest syndrom wyuczonej bezradności wpływający na ograniczenie samodzielności i sprawczości osoby doznającej przemocy i uzależnia ją od osoby stosującej przemoc.

Zdarza się, że powyższe doprowadza do tzw. „syndromu sztokholmskiego”, gdzie osoba doznająca przemocy w wyniku silnej reakcji na stres reaguje poczuciem sympatii i solidarności z osobą stosującą przemoc.

Zarówno mechanizm działania faz przemocy, syndrom wyuczonej bezradności oraz syndrom sztokholmski silnie wiążą osobę doświadczającą przemocy z osobą ją stosującą.

Świadomość tych zjawisk jest niezbędna do zrozumienia zachowania osób uwikłanych w przemoc i do skutecznego przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie.

I.2. Rodzaje przemocy w rodzinie

Możemy wyróżnić kilka rodzajów przemocy:

1. Fizyczna, intencjonalne zachowanie naruszające nietykalność cielesną, powodujące uszkodzenie ciała, lub jego ryzyko: popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzanie w twarz, policzek, przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów, użycie broni. Skutki to choroby w wyniku powikłań, Zespół Stresu Pourazowego, bezsenność, napady paniki.

2. Psychiczna, naruszenie godności osobistej, zawiera przymus i groźby: obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, grożenie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, czytanie cudzej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, stała krytyka. Skutkiem są: lęk, utrata nadziei, zaburzenia snu, nastroju, odżywiania, utrata poczucia własnej wartości, samooceny, godności, wyuczona bezradność.

3. Seksualna, naruszenie intymności, zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, gwałt, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, obmacywanie, ocenianie sprawności seksualnej, epatowanie pornografią. Skutkiem jest ból, cierpienie, obniżona samoocena, oziębłość seksualna, stany lękowe, reakcje depresyjne, agresja, uwodzicielskie zachowania, zakłócenia snu.

4. Ekonomiczna, celowe niszczenie czyjejś własności, pozbawienie środków do życia lub stwarzanie warunków, w których nie są zaspokajane do życia potrzeby, np.: odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niszczenie prywatnych rzeczy osoby doświadczającej przemocy, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek, zmuszanie do spłacania długów, sprzedawanie wspólnych lub osobistych rzeczy bez uzgodnienia, odmawianie płacenia alimentów, nieopłacanie wspólnych opłat, rat.

5. Zaniedbanie, niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych drugiego człowieka. Jest to bierna forma przemocy najczęściej stosowana wobec dzieci, ludzi starszych oraz wobec osób niepełnosprawnych – przez ich rodziców, dorosłe dzieci, opiekunów czy domowników. Zaniedbanie występuje w różnych obszarach życia, np.: nieprawidłowe żywienie – kiedy występuje niedożywienie lub przekarmienie dziecka/ osoby starszej/ niepełnosprawnej, brak dbałości o higienę osobistą – oznacza to: pozostawienie dziecka/ osoby starszej/ niepełnosprawnej brudnej, nieuczesanej, nieogolonej, nieodpowiednio ubranej do pory roku, brak kontroli i pozbawienie opieki przez długi czas dziecko/ osobę starszą/ osobę niepełnosprawną., zaniedbanie stanu zdrowia – brak kontroli lekarskiej, niewłaściwe przyjmowanie leków, lub ich nie przyjmowanie, niestosowanie się do zaleceń lekarza w opiece nad chorym, brak kontroli i zainteresowania w realizacji obowiązku szkolnego.

I.3. Mity i stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie

W naszym społeczeństwie funkcjonują różne mity i stereotypy związane ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Często są one wynikiem niskiej świadomości, zakorzenionych wzorców kulturowych, racjonalizacji. Mity i stereotypy mają wpływ na obniżenie

skuteczności lub brak skuteczności w przeciwdziałaniu zjawisku. Powodują bagatelizowanie, lekceważenie, a nawet usprawiedliwienie zjawiska przemocy w rodzinie.

Poniżej przytoczone zostały niektóre mity i stereotypy rozpowszechniane w lokalnej społeczności:

- *Utrzymanie pełnej rodziny zawsze leży w interesie dziecka.*

Dzieci są szczęśliwe, gdy mają pełną i kochającą rodzinę. Niestety, nie o wszystkich rodzinach można tak powiedzieć. W niektórych dominuje atmosfera napięcia i strachu, która odbija się na zdrowiu i psychice członków rodziny, w tym dzieci. Jedne wycofują się, inne stają się agresywne. Często cierpią na nerwice i zaburzenia psychosomatyczne. Utwierdza się w nich wypaczony obraz relacji między kobietą a mężczyzną. Uczą się, że wygrywa ten, kto jest silniejszy. A w dorosłym życiu za nieszczęśliwe dzieciństwo obwiniają matkę, która nie rozstała się z ojcem. Utrzymywanie pełnej rodziny, w sytuacji gdy dochodzi w niej do przemocy bardzo często ma negatywne skutki.

- *Przyczyną przemocy domowej jest nadużywanie alkoholu.*

Uzależnienie od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych nie zwalnia z odpowiedzialności za postępowanie. Alkohol może pobudzać agresję lub przemoc przez zakłócenie normalnej pracy mózgu. Na przykład zgodnie z hipotezą dotyczącą rozhamowania alkohol osłabia działanie mózgu, który normalnie powstrzymuje zachowania impulsywne, włączając w to nieuzasadnioną agresję. Alkohol może także prowadzić do niewłaściwej oceny sygnałów społecznych, a przez to do nadmiernej reakcji na spostrzegane zagrożenie. Jednak odpowiedzialny za zachowanie jest człowiek. Występują przypadki stosowania przemocy przez osoby, które nie piją alkoholu ani nie zażywają substancji psychoaktywnych.

- *Przemoc w rodzinie to sprawa prywatna.*

Przemoc w rodzinie jest naruszeniem prawa, a nie sprawą rodzinną. Bycie w związku małżeńskim, czy mieszkanie pod jednym dachem nie stanowi okoliczności zezwalającej na stosowanie przemocy.

Preambuła do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wnosi, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności. Zdarza się, że akty przemocy wypełniają znamiona przestępstw np. znęcania (art. 207 k.k.), naruszenia nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.), naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia (art. 157 k.k.), groźby bezprawnej (art. 190 k.k.), zgwałcenia (art. 197 k.k.), inne. W Polsce do ścigania przestępstw powołane są odpowiednie organy, w tym m.in. Policja i prokuratura.

- *Kobieta musiała zrobić coś, czym zasłużyła na przemoc. Ofiara sama sobie winna.*

Niezależnie od tego co zrobimy i jacy jesteśmy, nikt nie może naruszać naszych praw. Zupa była za słona, osoba doświadczająca przemocy źle zajmowała się dziećmi, była nie dość troskliwa, zbyt dużo czasu spędzała poza domem, nie posprzątała mieszkania, niewłaściwie się ubiera- to tylko preteksty. Nic nie usprawiedliwia stosowania przemocy w rodzinie.

- *Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy.*

Osoby doświadczające przemocy przepełnia ból, cierpienie, strach, bezsilność i często poczucie osamotnienia. Trwanie w związku pełnym krzywd może wynikać z lęku, bądź uzależnienia materialnego, psychicznego, społecznego, kierowania się przeświadczeniem, że osoba stosująca przemoc się zmieni, że jest dobra dla dzieci, gdyż ich nie bije, przekonania o niemożności samodzielnego funkcjonowania, braku wiedzy na temat miejsca, gdzie osoba dotknięta przemocą może znaleźć schronienie i specjalistyczną pomoc. Nikt nie lubi być

poniżany, bity czy gwałcony. Nikt nie chce żyć w strachu. Osoby doświadczające przemocy często wierzą, że nie zasługują na życie bez przemocy.

- Osoby stosujące przemoc są chore psychicznie

Przemoc jest dążeniem do przejęcia pełniej władzy i kontroli nad innymi osobami. Nie ma żadnych danych wskazujących na istnienie bezpośredniego związku pomiędzy przemocą a chorobą psychiczną.

- Nie ujawnia się tajemnic rodzinnych.

Przemoc jest poważnym problemem, który niszczy nie tylko osobę, która jej doświadcza, ale również innych członków rodziny narażonych na uczestniczenie w aktach przemocy. Nie można ukrywać przemocy i pozostawać biernym. Takie zachowanie na pewno nie uzdrowi rodziny. Należy chronić przed przemocą siebie i swoich bliskich. Ujawnienie problemu i zwrócenie się po specjalistyczną pomoc nie ma nic wspólnego z ujawnianiem tajemnic rodzinnych. Przemoc domowa nie może być tajemnicą. Pierwszym krokiem do zatrzymania błędnego koła przemocy jest jej ujawnienie.

- To był jednorazowy incydent i nigdy się nie powtórzy.

Przemoc domowa niemal nigdy nie jest wyjątkowym, pojedynczym wydarzeniem. Przemoc ma tendencję do powtarzania się. Nie zatrzymana eskaluje i przybiera na sile.

- Gwałt w małżeństwie nie istnieje.

Każda osoba niezależnie od tego czy żyje w związku formalnym, czy nieformalnym, czy jest wolna, ma prawo decydować o swoim życiu intymnym i zachowaniach seksualnych. Polskie prawo stanowi, iż kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności. Tak więc, współżycie nie może odbywać się za pomocą groźby bezprawnej lub podstępu. W związku z tym przepis nie wyklucza tego, iż osobą pokrzywdzoną może być drugi z małżonków.

-Przemoc jest wtedy, gdy widoczne są ślady na ciele ofiar.

Nie tylko złamania, siniaki, zranienia, oparzenia świadczą o przemocy. Oziębłość emocjonalna, niedostępność, poniżanie, obelgi, zastraszanie, grożenie czasem bolą bardziej niż uderzenie. Przemoc psychiczna choć nie zostawia widocznych śladów, sprawia osobie jej doświadczającej ogromne cierpienie.

I.4 Skutki przemocy w rodzinie

Doświadczenie przemocy z rodzinie zarówno w bliskiej jak i odległej perspektywie czasowej wiąże się z różnymi konsekwencjami, w tym społecznymi, relacyjnymi, zdrowotnymi zarówno natury fizycznej jak i psychicznej. Do najbardziej typowych i najczęściej występujących objawów należą:

- wyuczona bezradność (bierne znoszenie krzywdzących zachowań),
- wzmożone napięcie emocjonalne, impulsywność,
- podwyższona podatność na choroby związane ze stresem,
- zaburzenia depresyjne: obniżony nastrój, emocjonalne otępienie, niska samoocena, brak chęci do działania, negatywne myślenie o sobie, świecie, przyszłości, stany lękowe, płaczliwość, próby samobójcze,
- zaburzenia lękowe: lęk przed podjęciem działania, krytyką, odrzuceniem, nieufność do otoczenia i brak umiejętności nawiązywania kontaktów społecznych; z tymi zaburzeniami często współpracują zaburzenia odżywiania, depresje, uzależnienia,
- zaburzenia adaptacyjne w pokonywaniu codziennych trudności,
- poważne obrażenia ciała, kalectwo, choroby somatyczne (bóle głowy, żołądka),

- uzależnienia (od alkoholu, narkotyków, leków uspokajających) będące próbą złagodzenia odczuwanego bólu psychicznego i fizycznego,
- trudności w budowaniu bliskich relacji.

Nieatrzymana przemoc nie tylko sprzyja eskalacji i zwiększa cierpienie ofiary, ale też może prowadzić do zachowań autodestrukcyjnych. Skutki nie ograniczają się tylko do rodziny, ale mają swoje odzwierciedlenie w społeczeństwie. Obciążająca nieustannie sytuacja może spowodować rozległe i trwałe następstwa w życiu psychicznym ofiary. Powtarzające się traumatyczne wydarzenia, stają się źródłem narastającego stresu, przyczyniają się do powstania urazu psychicznego. Podjęcie w takim stanie działania jest niemożliwe, nie ma szans na opór lub ucieczkę, nie działa też system samoobrony. Osoba doświadczająca przemocy może doznać tak silnych emocji, których efektem może stać się :

- nadmierne pobudzenie, zbyt duża czujność, wypatrywanie niebezpieczeństwa, koszmary senne, dolegliwości psychosomatyczne;
- wtargnięcie, zakodowanie momentu traumatycznego w pamięci w patologicznej postaci i kodowanie w formie wyrazistych wrażeń i obrazów, zarówno na jawie, jak i we śnie;
- zawężenie, następuje zmiana stanu świadomości na skutek długotrwałego stresu (rezygnacja z aktywnego działania, krytycznego sądu, obniżenie inicjatywy, zmiana w odczuwaniu, spokój, intensywne przeżywanie wydarzeń, zaburzone poczucie rzeczywistości);
- dyalektyka urazu, powstają dwie sprzeczne relacje (wtargnięcia i zawężenia) stanów psychicznych popadanie w skrajności w skrajność, niekontrolowanej złości, wybuchami gniewu a nietolerancji agresji w każdej postaci;
- zespół stresu pourazowego- PTSD, przeżycie zdarzenia nie mieszczącego się w normalnych ludzkich doświadczeniach, często w postaci snów, unikanie wszelkiej więzi, relacji, aktywności, psychiczne odrętwienie, wyparcie urazowego doświadczenia, większa pobudliwość, rozdrażnienie, trudności z zasypianiem, podwyższona czujność, stan stałego niepokoju, pogotowia;
- syndrom wyuczonej bezradności - brak aktywności powoduje, że ofiara przemocy staje się pasywna, biernie zależna i uległa. Zaczyna postrzegać każdą swoją inicjatywę jako niesubordynację, obawia się represji;
- syndrom sztokholmski - reakcja na bardzo silny stres. To mechanizm pojawiający się w momencie poczucia zagrożenia życia. Charakteryzuje się głównie wystąpieniem pozytywnych uczuć dla sprawcy. Ofiara zamiast domagać się sprawiedliwości i ukarania oprawcy, staje w jego obronie;
- zaburzenia afektywne (depresja).

Często konsekwencją doświadczania przemocy jest zmaganie się z problemami psychicznymi. Konieczna wówczas staje się długotrwała pomoc terapeutyczna.

Konsekwencje przemocy w rodzinie to nie tylko osobisty uraz ofiary, który może powodować kryzysy emocjonalne, ale również koszty ekonomiczne: hospitalizowanie osób pokrzywdzonych, interwencje policji, pomocy społecznej. Proces naprawczy jest niezwykle trudny, wymaga od osób zaangażowanych w pomoc sporej wiedzy i umiejętności w celu powstrzymania dalszych szkód.

Zachowanie osób doświadczających przemocy za sprawą procesu wiktylizacji może wydawać się niespójne i często jest przyczyną zniechęcenia czy frustracji u funkcjonariuszy czy osób zaangażowanych w ochronę ofiar przemocy w rodzinie i stanowi poważny problem w procesie pomagania. Osoby doświadczające przemocy bardzo często zmieniają zdanie, wzywają Policję po czym mówią, że wszystko jest dobrze. W wielu przypadkach odmawiają składania zeznań obciążających osobę stosującą przemoc, odmawiają współpracy z

instytucjami i służbami zaangażowanymi w niesienie im pomocy czy wręcz zaczynają bronić osoby z rąk której doznały przemocy. Takie zachowania mogą wynikać z przekonania o niskiej skuteczności lub bezskuteczności działań podejmowanych przez samą osobę doznającą przemocy lub instytucję, mających na celu zmianę sytuacji. Bierność i rezygnacja osób doświadczających przemocy najczęściej wynika z ich osobistych doświadczeń.

II. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE- DZIAŁANIA ORGANÓW ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz.U. z 2020 r poz. 218) uznaje, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności, a także w celu zwiększania skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Niniejsza ustawa wskazuje zakres bezpłatnej pomocy jaka należy osobie doznającej przemocy, w tym w szczególności: poradnictwo medyczne, psychologiczne, prawne, socjalne, zawodowe i rodzinne; interwencję kryzysową i wsparcie; ochronę przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej; zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie; badanie lekarskie w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie; zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania. Określa także środki wobec osób stosujących przemoc mające na celu zapobieganie kontaktowania się z osobami pokrzywdzonymi oraz oddziaływania korekcyjno-edukacyjne. Pomoc udzielana rodzinom powinna być kompleksowa i wielowymiarowa.

Organy administracji rządowej oraz samorządu terytorialnego odpowiedzialne są za realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest ważnym elementem w ustawodawstwie polskim w zakresie zapobiegania krzywdzeniu i maltretowaniu osób najbliższych. Ma na względzie w pierwszej kolejności pomoc osobie doznającej przemocy. Określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie organom administracji rządowej i jednostkom samorządu terytorialnego. Ustawa stanowi też o współdziałaniu w/w organów z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w obszarze pomocy osobom doznającym przemocy, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej odnośnie skutków i przyczyn przemocy w rodzinie.

II. 1. Zadania organów administracji rządowej

Do zadań wojewody w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy:

- a. opracowanie materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie dla osób realizujących te zadania;
- b. monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- c. powoływanie i odwoływanie Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,

- d. monitorowanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy pomocy Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- e. nadzór nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez samorząd gminy, powiatowy i wojewódzki,
- f. kontrola realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wykonanych przez podmioty niepubliczne na podstawie umów z organami administracji rządowej i samorządowej.

II.2. Zadania organów administracji samorządowej

Samorząd województwa odpowiada za:

- a. opracowanie i realizację wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- b. opracowanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej,
- c. inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- d. organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,

Samorząd powiatowy

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- a. opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- b. opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- c. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- d. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej,

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- a. tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- b. opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Środki na realizację i obsługę zadań, o których mowa pkt a i b, zapewnia budżet państwa.

Samorząd gminny

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- a. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;

- b. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- c. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- d. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

III. ŹRÓDŁA PRAWA PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

„Prawo przeciwdziałania przemocy w rodzinie nie jest odrębną gałęzią prawa. W systematyce prawniczej nie wyróżnia się bowiem żadnej szczególnej cechy, która posiadałaby przepisy dotyczące przemocy w rodzinie. Używając nazwy prawo przeciwdziałania przemocy w rodzinie wskazuje się bardziej na treść samych przepisów, a nie na ich odrębność” (G. Wrona, Skrypt Prawo przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Warszawa 2017).

Źródłami prawa przeciwdziałania przemocy w rodzinie w polskim porządku prawnym są:

- *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. 1997r., nr 78, poz. 483, z 2001r. nr 28, poz. 319 nr 200, poz.1471, z 2009r. nr 114 poz. 946)*

Ustawa zasadnicza nie zawiera przepisu, który w swojej treści odwoływałby się do przemocy w rodzinie. Nie stanowi to przeszkody do wywodzenia z Konstytucji przez osoby doznające przemocy swojego prawa do obrony przed krzywdzeniem.

Art. 18 Konstytucji oprócz zawartej w nim definicji małżeństwa wskazuje na obowiązek ochrony i opieki nad rodziną. Ochrona przed przemocą jest zatem obowiązkiem Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 30 Konstytucji wskazuje na godność każdego człowieka jako źródło wolności i praw człowieka i obywatela stanowiącą immanentną cechę. Osoba stosująca przemoc w rodzinie, bez względu na formę stosowanej przemocy odbiera godność osobie doznającej przemocy każdorazowo naruszając jej dobro.

Art. 31 ust.1 stanowiący o równości wobec prawa.

Art.47 stanowiący o swobodzie do decydowania o swoim życiu osobistym

Doświadczenie pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie pokazuje, że w sprawach karnych toczących się przeciwko osobom stosującym przemoc pomija się kwestię godności.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. w art. 18, 47, 48 i 71 wskazuje, że instytucja rodziny, definiowana w systemie praw człowieka jako „naturalna i podstawowa komórka społeczeństwa” (art. 16 ust. 3 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka) jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej.

Szczególnie chroniona instytucja rodziny ustrojowo łączona jest z podstawową dla systemu praw człowieka zasadą ochrony życia rodzinnego (art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) i prawem rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem (art. 48 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Jednocześnie, w duchu subsydiarności działań władzy publicznej, przepis art. 33 Konstytucji nakłada na nią obowiązek konstruowania polityki rodzinnej i społecznej z uwzględnieniem zasady równych praw mężczyzn i kobiet w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym

i gospodarczym. Zgodnie z art. 72 Konstytucji, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Bez wątpienia zatem, zadaniem instytucji i organizacji publicznych jest ochrona osób przed przemocą, również krzywdzeniem ze strony osób bliskich.

Ustrojową zasadą jest także szczególna pomoc ze strony władz publicznych dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej (art. 71 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Rodziny dotknięte przemocą pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co jest podstawą do udzielania im szczególnej pomocy przy użyciu metod i narzędzi określonych w obecnie obowiązującym porządku prawnym.

Badania empiryczne oraz doświadczenie wskazują, że prawidłowo funkcjonująca rodzina jest optymalnym środowiskiem rozwoju i samorealizacji. Natomiast przemoc jest jednym z ważnych zagrożeń dla realizacji tej podstawowej funkcji rodziny jak i dla samorealizacji każdego z jej członków.

- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020r. poz. 218)*

Ustawa nie jest aktem kompleksowym w żadnym z obszarów, których dotyczy. Jej zakres przedmiotowy stanowią trzy sfery :

- zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- zasady postępowania wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie ;
- zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Do niniejszej ustawy wydano sześć aktów wykonawczych:

- ✓ Rozporządzenie z dnia 3 września 2011r. Procedura „Niebieskie Karty” oraz wzory formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. 2011.209.1245);
Jest to podstawowy akt prawny dla członków zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych, które powinny funkcjonować w każdej gminie.
- ✓ Rozporządzenie z dnia 3 czerwca 2011r. nadzór i kontrola nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz.U.2011.126.718);
- ✓ Rozporządzenie z dnia 31 marca 2011r. procedura postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz.U. 2011.81.448);
- ✓ Rozporządzenie z dnia 22 lutego 2011r. standard podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacje osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowe kierunki prowadzenia oddziaływań korekcyjno -edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacje osób prowadzących oddziaływania korekcyjno -edukacyjne (Dz.U.2011.50.259);
- ✓ Rozporządzenie z dnia 28 stycznia 2011 roku. Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz.U.2011.28.146);
- ✓ Rozporządzenie z dnia 22 października 2010r. wzór zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz.U.2010.201.1334).

Wśród międzynarodowych źródeł prawa przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy wskazać:

- *Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Stambuł. 2011.05.11. (Dz.U.2015.961);*
Konwencja do polskiego porządku prawnego weszła w dniu 1 sierpnia 2015 roku. Zarówno jej podpisanie jak i ratyfikacja są przedmiotem politycznych sporów. Niemniej jednak zdecydowana większość zawartych w konwencji regulacji była już w polskim porządku prawnym.
- *Konwencja w Sprawie Likwidacji wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet, dokument ustalający procedury składania i rozpatrywania zawiadomień o dyskryminacji kobiet, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 18 grudnia 1979 roku. (Dz.U.1982 nr 10 poz. 71);*
- *Deklaracja Wiedeńska przyjęta przez ONZ na Światowej Konferencji Praw Człowieka w Wiedniu 20 grudnia 1993 roku, w myśl której przemoc wobec kobiet stanowi naruszenie praw człowieka, nawet gdy dochodzi do niej w tak zwanej sferze prywatnej;*
- *Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 roku - gwarantuje ochronę dzieci przed przemocą. Uznano w niej wrodzoną godność oraz równe i niezbywalne prawa wszystkich członków rodziny ludzkiej oraz podkreślono, że dziecko do pełnego i harmonijnego rozwoju powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia. Stąd też art. 19 Konwencji o prawach dziecka nakłada na państwa zobowiązanie do podejmowania działań w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej w celu ochrony dziecka pozostającego pod opieką rodziców i opiekunów przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych.*

IV. PRAWNA OCHRONA PRZED PRZEMOCĄ W RODZINIE

Przepisy pozwalające na ochronę przed przemocą określone są w kilku aktach prawnych.

IV. 1. Kodeks karny

Podstawowymi środkami ochrony są:

- możliwość zastosowania sankcji karnej wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie;
- zakaz zbliżania się sprawcy do osób doświadczających przemocy;
- działania profilaktyczne, korekcyjne i terapeutyczne m.in. programy korekcyjno - edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie, programy psychologiczno - terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zdecydowanie największą możliwość ochrony dają uregulowania zawarte w kodeksie karnym, w którym nie ma określonego przestępstwa przemocy w rodzinie. Żaden akt prawny nie wprowadza sankcji karnej za stosowanie przemocy w rodzinie, co w praktyce oznacza, że osoba stosująca przemoc popełni przestępstwo jedynie w sytuacji, gdy jego zachowanie wypełni znamiona jednego z przestępstw spenalizowanych w kodeksie karnym. Próba wskazania w sposób nieuproszczony jakiego rodzaju przestępstw mogą dopuszczać się osoby w związku ze stosowaniem przemocy nie jest łatwa. Szeroki wachlarz zachowań bądź zaniechań sprawcy, złożoność i bogactwo czynników wpływających na zachowanie osoby stosującej przemoc w rodzinie znacznie utrudnia to zadanie.

Najbardziej prawdopodobne przestępstwa jakich dopuszczają się sprawcy w związku ze stosowaniem przemocy zostały przytoczone poniżej. Jednak nie wyczerpują one wszystkich możliwości pociągnięcia osoby stosującej przemoc do odpowiedzialności karnej.

Najczęściej popełniane przestępstwa w związku ze stosowaniem przemocy zostały wymienione w formularzu Niebieska Karta B i są to:

- znęcanie (art. 207 k.k.);
- naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217k.k., ściganie przestępstwa odbywa się z oskarżenia prywatnego);
- pozbawienia człowieka wolności (art. 189 k.k.);
- grożenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona (art.190 k.k. przestępstwo ścigane na wniosek pokrzywdzonego);
- uporczywe nękanie, stalking (art.190a k.k. przestępstwo ścigane na wniosek pokrzywdzonego);
- zmuszanie do określonego zachowania (art. 191 k.k.);
- zgwałcenie (art. 197 k.k.);
- ciężki uszczerbek na zdrowiu (art. 156 k.k.);
- uszczerbek na zdrowiu (art. 157 k.k., Przestępstwo spowodowania lekkiego uszczerbku na zdrowiu odbywa się z oskarżenia prywatnego. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy osoba pokrzywdzona jest najbliższą osobą dla sprawcy, wspólnie z nim zamieszkującą. Przestępstwo jest wówczas ścigane z urzędu);
- uchylanie się od alimentów (art. 209 k.k.);
- kradzież lub kradzież z włamaniem (art. 278 k.k. i art. 279 k.k.)
- niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy (art.288 k.k., przestępstwo ścigane na wniosek pokrzywdzonego);
- uprowadzenie małoletniego (art.211 k.k.);
- seksualne wykorzystanie małoletniego (art. 200 k.k.);
- rozpijanie małoletniego (art. 208 k. k).

Przemoc w rodzinie może realizować ustawowe znamiona innych jeszcze czynów zabronionych – samych w sobie będących aktami przemocy i objętych zakresem konwencji Rady Europy z 11 maja 2011 r. w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Będą to więc: art. 148 § 1-4 kk; art. 198 kk; art. 199 kk; art. 200 a kk; art. 200 b k.k.; art. 201 kk; art. 202 § 1-4b kk; art. 203 kk.

Elementem prawnej ochrony przed przemocą w rodzinie i skutecznym środkiem zapewnienia bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy jest odizolowanie sprawcy. Może to być zapewnione poprzez bezwzględną karę pozbawienia wolności, gdy sprawca będzie przebywał w zakładzie karnym lub poprzez orzeczenie środków karnych w postaci nakazu opuszczenia miejsca zamieszkania, zakazu kontaktu oraz zakazu zbliżania. Orzekanie powyższych środków, jak również bezwzględnej kary pozbawienia wolności należy do rzadkości. Powszechnie stosowana kara grzywny czy ograniczenia wolności nie wpływa znacząco na bezpieczeństwo osób doświadczających przemocy.

Sąd skazując osobę stosującą przemoc może zastosować art. 41a k.k., a orzekając karę pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem art. 72 k.k. Nowelizacja Kodeksu Karnego z lipca 2015 roku wprowadziła obligatoryjny obowiązek nakładania wskazanych w

art. 72 k.k. obowiązków (przynajmniej jednego) w przypadku zawieszenia wykonania kary, jeżeli nie orzeka się środka karnego.

W zakresie możliwości oddziaływania na osobę stosującą przemoc w rodzinie art. 72 k.k. przewiduje cztery obowiązki:

pkt 5 – powstrzymywania się od nadużywania alkoholu,

pkt 6 - terapii uzależnień,

pkt 6a - psychoterapii lub psychoedukacji,

pkt 6b - oddziaływania korekcyjno - edukacyjne.

Nałożenie obowiązków wymienionych w pkt 6 i 6a wymaga na to zgody skazanego.

Ogromne znaczenie przy stosowaniu art. 72 k.k. ma baza możliwości oddziaływania na sprawcę przemocy jaką dysponuje samorząd w miejscu zamieszkania skazanego i jego rodziny. Jak już wyżej wspomniano opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest zadaniem administracji rządowej zleconym do realizacji powiatowi. Powiat mławski wywiązuje się z tego zadania. Oprócz programu korekcyjno - edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowanego na terenie powiatu od ponad dziesięciu lat, w 2020 roku został opracowany i jest realizowany program psychologiczno - terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Mimo informowania sądu, prokuratury oraz policji o dostępności programów nie stanowi to istotnego bodźca dla sądu do korzystania z możliwości nakładania tego obowiązku na sprawców.

Programy oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych to integralny element kompleksowych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy. Większość podmiotów, które zobowiązane są do pracy na rzecz osób uwikłanych w przemoc najczęściej ogranicza się do niesienia pomocy osobom jej doznającym lub też świadkom. Podejmowanie pracy na rzecz osób stosujących przemoc jest niewątpliwie trudnym oraz wymagającym zadaniem. Osoby podejmujące się niesienia pomocy sprawcom przemocy wykazać się winny nie tylko wiedzą i umiejętnościami ale także osobistymi predyspozycjami oraz osobistą gotowością do takiego działania. Społeczeństwo z reguły jest gotowe potępiać osoby stosujące przemoc a naganność ich postępowania skłania raczej do karania a nie rozważania dlaczego oraz w jakim celu to robią i w jaki sposób można pomóc im w nabyciu umiejętności radzenia sobie z emocjami oraz jak konstruktywnie rozwiązywać konflikty. Program korekcyjno – edukacyjny to forma oddziaływania na osoby stosujące przemoc w celu wydobycia ich predyspozycji do samokontroli, kształtowania w nich postawy partnerstwa jak też poszanowania drugiego człowieka. Program ma charakter zarówno edukacyjny jak i korekcyjny. W części edukacyjnej skoncentrowany jest na przekazaniu szeroko pojętej wiedzy na temat zjawiska przemocy, natomiast część korekcyjna ukierunkowana jest na zdobycie umiejętności niestosowania przemocy, trening umiejętności społecznych i asertywności oraz nauka konstruktywnego rozwiązywania sporów i korzystania ze wsparcia społecznego. Oddziaływanie w postaci programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc winno być uzupełniane: działaniami interwencyjnymi, działaniami profilaktycznymi mającymi na celu zapobieganie wszelkim formom przemocy, uzyskaniem bezpieczeństwa osoby doznającej przemocy w rodzinie by realizowane programy przyczyniły się do konstruktywnych zmian u sprawcy przemocy, zmian w zachowaniu i przekonaniach dotyczących funkcjonowania rodziny oraz odpowiedzialności za własne czyny, treści edukacyjne, które mają na celu dostarczać informacje dotyczące dynamiki, etiologii i procesu powstawania wzorców zachowań z użyciem przemocy, metody pracy nad zmianami behawioralno – poznawczymi stwarzającymi możliwość zmiany dotychczasowego sposobu zarówno myślenia, jak i

zachowań w relacji z bliskimi osobami z jednoczesnym uwzględnieniem poszanowania oraz życzliwości wobec tych osób, rozpoznawaniu oraz zmianą systemu przekonań, jak i osobistych postaw, gdyż program powinien stanowić okazję obserwacji oraz refleksji dotyczących osobistego systemu postanowień, które wzmacniają stosowanie przez nich przemocy, promowanie alternatywnych do przemocowych wartości i postaw. Realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego, winna stanowić elementarną część systemu na rzecz przeciwdziałania przemocy a istotą jest stworzenie na danym terenie prężnej współpracy zarówno ludzi, jak i środowisk zawodowych zajmujących się problemem przemocy w rodzinie.

IV.2 Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Zakres w jakim Kodeks rodzinny i opiekuńczy może mieć zastosowanie w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest dosyć szeroki. Kodeks bowiem określa zarówno zasady wzajemnych relacji małżeńskich, jak i zasady wykonywania władzy rodzicielskiej nad dziećmi i powinien być postrzegany jako wzorzec relacji małżeńskich i rodzicielskich. Wprowadza on zasadę równości praw małżonków (art. 23 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego) oraz konieczność zaniechania kar cielesnych wobec dzieci (art. 96¹ k.r.o.). Wprowadzenie przepisu o zakazie kar cielesnych zakończyło wieloletnią dyskusję na temat tego, czy rodzice mają, czy nie mają prawa do stosowania kar cielesnych oraz zakończyło byt kontratypu karcenia małoletnich. Treść tego przepisu ma zasadniczy wpływ na stosowanie prawa karnego dotyczącego naruszenia nietykalności cielesnej. Kodeks rodzinny i opiekuńczy stanowi także źródło przepisów chroniących przed przemocą ekonomiczną poprzez ustanowienie zasad zarządu majątkiem wspólnym oraz ewentualnych ograniczeń w tym zarządzie jeżeli są naruszane prawa pozostałych członków rodziny.

IV.3. Procedura „Niebieskie Karty”

Od 1998r. procedura „Niebieskie Karty” była prowadzona przez Policję na mocy zarządzenia Komendanta Głównego Policji. Od 2004 roku na mocy ustawy o pomocy społecznej procedura „Niebieskie Karty” była obligatoryjna dla pracowników socjalnych. Obecnie Procedura „Niebieskie Karty” realizowana jest zgodnie z Rozporządzeniem z dnia 3 września 2011 r. i stanowi skoordynowany system pomocy dla osób, które doznają przemocy w rodzinie. Do jej realizacji zgodnie ze znowelizowaną ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zobowiązanych jest pięć służb.

Zgodnie z art. 9d ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie: „procedura "Niebieskie Karty" obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie”. Wszczęcie procedury "Niebieskie Karty" następuje przez wypełnienie formularza „A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie” (art. 9d ust.4). Samo żądanie wszczęcia procedury lub interwencja Policji nie mogą stanowić wystarczającej podstawy do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”. Musi z okoliczności sprawy lub zgłoszenia wynikać podejrzenie (nawet nieudowodnione), że przemoc występuje. Ocena czy

zachodzi podejrzenie występowania przemocy w rodzinie musi odbywać się w oparciu o ustawową definicję przemocy w rodzinie.

„Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie” (art. 9d. ust.1). Wypełniony formularz przesyłany jest do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego. Po wpłynięciu formularza „A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego powoływana jest grupa robocza w celu rozwiązania problemu przemocy w danej rodzinie. W skład grupy roboczej mogą zostać powołani m.in. pracownicy socjalni, policjanci, przedstawiciele ochrony zdrowia, oświaty, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, kuratorzy sądowi. W trakcie trwania procedury osoba doznająca przemocy zapraszana jest na posiedzenie grupy roboczej. Osoba podejrzana o stosowanie przemocy w rodzinie wzywana jest na posiedzenie grupy roboczej przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego. „Sercem całej procedury” jest opracowanie planu pomocy rodzinie. Jego realizacja odbywa się w oparciu o zasadę współpracy i przepływu informacji o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego” (art.9d ust. 3). Podstawą prawną zakończenia procedury jest § 18 NK przewidujący dwa przypadki pozwalające na zakończenie procedury: ustanie przemocy w rodzinie lub rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań.

Czynności podjęte w ramach procedury dokumentowane są przy pomocy następujących formularzy:

- Formularz „Niebieska Karta – A”: wypełnienie go wszczyna procedurę; formularz wypełnia jeden z przedstawicieli w.w. podmiotów;
- Formularz „Niebieska Karta – B”: jest przekazywany osobom doświadczającym przemocy w rodzinie; zawiera pouczenie oraz informacje nt. czym jest przemoc, jak zmienić swoją sytuację, gdzie szukać pomocy (wykaz placówek udzielających wsparcia);
- Formularz „Niebieska Karta – C”: wypełnia się go jeżeli zachodzi podejrzenie, że osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, dopuściła się po raz kolejny stosowania przemocy w rodzinie;
- Formularz „Niebieska Karta – D”: wypełniany jest w obecności osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.

IV.4. Zobowiązanie osoby stosującej przemoc do opuszczenia miejsca zamieszkania

W dobrze i sprawnie funkcjonującym systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinna obowiązywać zasada, że to osoba stosująca przemoc ma być odizolowana od osób doznających przemocy, a nie na odwrót. Wieloletnia praktyka i doświadczenie pracy w przeciwdziałaniu przemocy niestety wskazują, że to osoby doświadczające przemocy wraz z dziećmi najczęściej opuszczają miejsce zamieszkania i poszukują schronienia. Należy żywić nadzieję, że sytuacja ta ulegnie zmianie w związku ze zmianą przepisów wprowadzonych Ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2020.956).

W polskim systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest kilka podstaw prawnych dających możliwość nakazania przez sąd sprawcy przemocy opuszczenia miejsca zamieszkania.

Możliwość usunięcia osoby stosującej przemoc odbywa się w oparciu o:

- Art. 275a k.p.k.
- Art. 11a Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.)

Art. 11a zmieniony przez art. 7 pkt 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2020r. (Dz.U.2020.956) zmieniającej nin. ustawę z dniem 30 listopada 2020r. otrzymał nowe brzmienie:

1. Jeżeli członek rodziny wspólnie zajmujący mieszkanie, swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, osoba dotknięta tą przemocą może żądać, aby sąd, właściwy według przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019r. poz. 1460, z późn. zm.) o postępowaniu nieprocesowym, zobowiązał go do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazał zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.
 2. Przepis ust. 1 stosuje się również w przypadku, gdy:
 - 1) osoba dotknięta przemocą w rodzinie opuściła wspólnie zajmowane mieszkanie z powodu stosowania wobec niej przemocy w tym mieszkaniu;
 - 2) członek rodziny stosujący przemoc w rodzinie opuścił wspólnie zajmowane mieszkanie;
 - 3) małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu oraz inna osoba stosująca przemoc w rodzinie, okresowo lub nieregularnie przebywa w mieszkaniu wspólnie z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie.
 3. Osoba pełnoletnia, która pozostała w mieszkaniu, o którym mowa w ust. 1, przez czas niezamieszkiwania w nim osoby stosującej przemoc w rodzinie, w związku z wydaniem wobec niej:
 - 1) nakazu lub zakazu, o których mowa w art. 15aa ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji (Dz. U. z 2020r. poz. 360 i 956),
 - 2) nakazu lub zakazu, o których mowa w art. 18a ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 431 i 956),
 - 3) postanowienia sądu o zobowiązaniu osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazaniu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, w tym również o udzieleniu zabezpieczenia jest obowiązana do ponoszenia opłat za dostawę do tego mieszkania energii, gazu, wody oraz odbiór ścieków, odpadów i nieczystości ciekłych oraz czynsz lub koszty bieżącego zarządzania nieruchomością, chyba że względem niej osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana do świadczeń alimentacyjnych.
 4. Przepisy ust.1–3 stosuje się do każdego lokalu służącego zaspokajaniu bieżących potrzeb mieszkaniowych.
 - W dniu 30 listopada 2020r. weszła w życie nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego, na mocy której do przepisów o postępowaniu nieprocesowym został dodany Dział I a pt. „Sprawy o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia”.
- Art. 560². Sprawy objęte przepisami działu.

Przepisy zawarte w niniejszym dziale stosuje się w sprawach, o których mowa w art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 i 956).

Art. 560³. Formularz wniosku o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

§ 1. Wniosek o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia może być złożony na urzędowym formularzu.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór i sposób udostępniania urzędowego formularza wniosku, o którym mowa w § 1, mając na względzie ustawowe wymagania przewidziane dla tego pisma, potrzebę zamieszczenia niezbędnych pouczeń co do sposobu wypełniania formularza, wnoszenia pisma i skutków niedostosowania go do ustawowych wymagań, a także konieczność bezpłatnego udostępniania formularzy w siedzibach sądów oraz sieci Internet w formie pozwalającej na dogodną edycję treści formularza.

Art. 560⁴. Rozpoznanie wniosku na rozprawie; sporządzenie i doręczenie odpisów wniosku.

§ 1. Sąd orzeka po przeprowadzeniu rozprawy.

§ 2. W wypadku gdy do wniosku lub innych pism nie dołączono odpisów, sąd sporządza i doręcza ich odpisy. Odpis wniosku lub innych pism sąd doręcza również prokuratorowi i zawiadamia go o terminach rozprawy.

Art. 560⁵. Termin rozpoznania wniosku.

Sąd orzeka w terminie jednego miesiąca od dnia wniesienia wniosku.

Art. 560⁶. Dokonywanie doręczeń przez Policję lub Żandarmerię Wojskową.

§ 1. Jeżeli jest to niezbędne dla zapewnienia szybkości postępowania, sąd może dokonywać doręczeń przez Policję lub Żandarmerię Wojskową.

§ 2. Doręczeń, o których mowa w § 1, Policja lub Żandarmeria Wojskowa dokonuje nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania zlecenia, za potwierdzeniem odbioru i oznaczeniem daty, na formularzu określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 131 § 2.

§ 3. Jeżeli adresata nie zastano przy próbie doręczenia, Policja lub Żandarmeria Wojskowa ustala, czy adresat zamieszkuje pod wskazanym adresem. Z dokonanych ustaleń Policja lub Żandarmeria Wojskowa sporządza notatkę, którą przekazuje sądowi zlecającemu doręczenie.

§ 4. Jeżeli próba doręczenia okaże się bezskuteczna, a zgodnie z ustaleniami Policji lub Żandarmerii Wojskowej adresat zamieszkuje pod wskazanym adresem, w oddawczej skrzynce pocztowej adresata umieszcza się zawiadomienie o podjętej próbie doręczenia wraz z informacją o możliwości odbioru pisma lub odpisu postanowienia sądu w budynku sądu zlecającego doręczenie, do którego Policja lub Żandarmeria Wojskowa je zwraca. Do zawiadomienia Policja lub Żandarmeria Wojskowa dołącza pouczenie, że pismo lub odpis postanowienia należy odebrać z sądu w terminie 7 dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. Jeżeli pod wskazanym adresem zastano dorosłego domownika niebędącego osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, o możliwości odbioru poucza się dodatkowo tego domownika. W przypadku bezskutecznego upływu terminu do odbioru pisma lub odpisu postanowienia doręczenie uważa się za dokonane w ostatnim dniu tego terminu.

§ 5. Jeżeli próba doręczenia okaże się bezskuteczna, a zgodnie z ustaleniami Policji lub Żandarmerii Wojskowej adresat nie zamieszkuje pod wskazanym adresem, Policja lub Żandarmeria Wojskowa zwraca pisma lub odpisy postanowień sądowi, informując go o dokonanych ustaleniach. To samo dotyczy przypadku, gdy Policji lub Żandarmerii Wojskowej mimo podjęcia wymaganych czynności nie udało się ustalić, czy adresat zamieszkuje pod wskazanym adresem.

§ 6. Policja lub Żandarmeria Wojskowa w toku postępowania udzielają sądowi innej pomocy niezbędnej do jego szybkiego zakończenia.

Art. 560⁷. Elementy, skuteczność i wykonalność postanowienia o zobowiązaniu osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazaniu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

§ 1. Sąd w postanowieniu o zobowiązaniu osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazaniu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia wskazuje obszar lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować.

§ 2. Postanowienie o zobowiązaniu osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazaniu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia jest skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia. Sąd może je zmienić lub uchylić w razie zmiany okoliczności, nawet gdy jest prawomocne.

Art. 560⁸. Rozstrzygnięcie o zabezpieczeniu.

Sąd w postanowieniu w przedmiocie zobowiązania osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia rozstrzyga również o zabezpieczeniu, jeżeli było udzielone.

Art. 560⁹. Doręczenie odpisu postanowienia oraz zawiadomienie zespołu interdyscyplinarnego o jego wydaniu; bieg terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie.

§ 1. Sąd z urzędu doręcza odpis postanowienia uczestnikom postępowania, prokuratorowi, Policji lub Żandarmerii Wojskowej oraz zawiadamia właściwy miejscowo zespół interdyscyplinarny, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a gdy w mieszkaniu zamieszkują osoby małoletnie - także właściwy miejscowo sąd opiekuńczy.

§ 2. Termin do złożenia wniosku o uzasadnienie biegnie od dnia ogłoszenia postanowienia.

W sprawach dot. art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie prowadzonych w myśl przepisów obowiązujących od 30.11.2020r. prokurator będzie uczestnikiem z mocy prawa. Sąd doręczy mu odpis wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego oraz zawiadomi o każdym terminie rozprawy. Jednakże niestawiennictwo prokuratora nie tamuje rozpoznania sprawy.

Minister sprawiedliwości może wprowadzić rekomendację dotyczącą uczestnictwa prokuratora w sprawach tego rodzaju poprzez zmianę treści § 364 rozporządzenia z dnia 07 kwietnia 2016r. „Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury”.

Ponieważ sąd z urzędu doręcza odpisy postanowienia organom: prokurator, jednostka Policji czy ŻW, bądź je zawiadamia o wydaniu zespół interdyscyplinarny, sąd opiekuńczy, wydanie postanowienia pociągając za sobą będzie:

- wszczęcie postępowania karnego o czyn z art. 207 kk lub inny z zakresu przestępstw przeciwko rodzinie i opiece, życiu i zdrowiu bądź wolności lub wolności seksualnej
- wszczęcie procedury „Niebieska Karta” lub jej aktualizację

Wszczęcie postępowania opiekuńczego – o ile takowe nie były wcześniej prowadzone.

- Art. 15aa Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji – przesłanki wydania wobec sprawcy **przemocy w rodzinie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania.**

1. Policjant ma prawo wydać wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej tą przemocą, nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwany dalej "nakazem", lub zakaz **zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, zwany dalej "zakazem"**.
2. Policjant w celu stwierdzenia zasadności wydania nakazu lub zakazu stosuje odpowiednio przepisy art. 15a ust. 2 i 3.
W praktyce oznacza to, że funkcjonariusz musi ocenić stopień bezpośredniego zagrożenia dla życia lub zdrowia domowników, stosując te same kryteria co przy zatrzymaniu sprawcy i wypełniając kwestionariusz szacowania ryzyka.
3. Nakaz lub zakaz mogą być stosowane łącznie.
4. Nakaz lub zakaz są natychmiast wykonalne.
5. Policjant w nakazie lub zakazie wskazuje obszar lub odległość od wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować.
6. Przepis ust. 1 stosuje się do każdego lokalu służącego zaspokajaniu bieżących potrzeb mieszkaniowych.
- Art. 15 b Ustawy o Policji – procedura wydania nakazu natychmiastowego opuszczenia mieszkania lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.
 1. Policjant wydaje nakaz lub zakaz:
 - 1) podczas interwencji podjętej we wspólnie zajmowanym mieszkaniu lub jego bezpośrednim otoczeniu lub
 - 2) w związku z powzięciem informacji o stosowaniu przemocy w rodzinie, w szczególności zgłoszenia przez:
 - a) osobę dotkniętą przemocą w rodzinie lub
 - b) kuratora sądowego lub pracownika jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, w związku z wykonywaniem ustawowych obowiązków.
 2. W przypadku zatrzymania osoby stosującej przemoc w rodzinie nakaz lub zakaz mogą być wydane bezpośrednio po jej zwolnieniu.
W przypadku sporządzenia kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego na podstawie art. 15a ust. 3 kolejnego kwestionariusza nie sporządza się.
 3. Policja wykonuje czynności niezwłocznie w związku z powzięciem informacji, o której mowa w ust. 1 pkt 2.
 4. Osobę zgłaszającą przemoc w rodzinie przesłuchuje się w charakterze świadka, po pouczeniu o treści art. 233 Kodeksu karnego, na okoliczności wskazane w zgłoszeniu, o ile to możliwe na miejscu zdarzenia. Policja w celu ustalenia, czy zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 15aa ust. 1, oraz w celu wskazania obszaru lub odległości od

wspólnie zajmowanego mieszkania, którą osoba stosująca przemoc w rodzinie jest obowiązana zachować, może przesłuchać w charakterze świadków również inne osoby, w szczególności wszystkie dotknięte tą przemocą osoby pełnoletnie wspólnie zajmujące mieszkanie. Policja, dokonując wskazanych ustaleń, uwzględnia w protokole przesłuchania zaistnienie okoliczności zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego.

5. Do przesłuchania stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego
- W rozumieniu niniejszego przepisu, każda osoba zgłaszająca przemoc w rodzinie – nie tylko osoba doznająca przemocy – winna być protokolarnie przesłuchana. Do wydania nakazu opuszczenia lokalu czy też zakazu zbliżania się, a także prawidłowej oceny przesłanek leżących u podstaw takiego rozstrzygnięcia, nie będzie wystarczające oparcie się na innych dokumentach, w szczególności notatce służbowej, pisemnym zawiadomieniu o stosowaniu przemocy, dokumentacji „Niebieskiej Karty”.

Jeżeli zawiadomienie nie pochodzi od osoby doznającej przemoc, celowe będzie przesłuchanie tej osoby.

- Art. 13 Ustawy o ochronie praw lokatorów
- 1) Jeżeli lokator wykracza w sposób rażący lub uporczywy przeciwko porządkowi domowemu, czyniąc uciążliwym korzystanie z innych lokali w budynku, inny lokator lub właściciel innego lokalu w tym budynku może wytoczyć powództwo o rozwiązanie przez sąd stosunku prawnego uprawniającego do używania lokalu i nakazanie jego opróżnienia.
- 2) Współlokator lub może wytoczyć powództwo o nakazanie eksmisji małżonka, rozwiedzionego małżonka lub innego współlokatora tego samego lokalu, jeżeli ten swoim rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie.

Sprawy rozpoznawane są w trybie procesowym przez sąd właściwy do spraw cywilnych.

Przepis odnosi się wyłącznie do lokatorów – na mocy powyższych przepisów nie można eksmitować właściciela lokalu. Pozwany zostaje pozbawiony tytułu prawnego do zajmowania lokalu. Powodem na mocy art. 13 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów nie musi być członek rodziny – może być właściciel innego lokalu w budynku albo inny lokator. Powodem na mocy art. 13 ust. 2 ustawy o ochronie praw lokatorów może być współlokator niezależnie od stopnia pokrewieństwa. Może mieć zastosowanie do sprawców przemocy w rodzinie.

- Art. 58 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przewiduje możliwość eksmisji małżonka ze wspólnie zajmowanego mieszkania, mówiąc, iż „jeżeli małżonkowie zajmują wspólne mieszkanie, sąd w wyroku rozwodowym orzeka także o sposobie korzystania z tego mieszkania przez czas wspólnego zamieszkiwania rozwiedzionych małżonków. W wypadkach wyjątkowych, gdy jeden z małżonków swoim rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie, sąd może nakazać jego eksmisję na żądanie drugiego małżonka”.

V. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE

Dane pozwalające na szacowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie są gromadzone przez różne instytucje, służby, które ustawowo podejmują działania w obszarze przeciwdziałania przemocy. Głównie są to dane pochodzące z interwencji przeprowadzonych przez organy ścigania i najczęściej obejmują informacje o interwencjach domowych, wszczętych procedurach „Niebieskie Karty” oraz postępowaniach w związku z przestępstwami związanymi z przemocą w rodzinie. Kolejnym źródłem danych są informacje uzyskane od zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych obejmujące informacje o ilości

prowadzonych procedur NK, ilości osób objętych pomocą, informacje z ośrodków pomocy społecznej oraz instytucji udzielających pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy, w tym ośrodków interwencji kryzysowej, specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Biorąc pod uwagę psychologiczne aspekty przemocy, należy przypuszczać, że zjawisko przemocy w rodzinie jest znacznie szersze niż pokazują zgromadzone dane. Duża liczba przypadków przemocy wciąż nie jest zgłaszana. Może to mieć związek między innymi z psychologicznymi aspektami zjawiska przemocy (lęk, wstyd, poczucie bezradności u osób doświadczających przemocy) oraz z ciągłym przeświadczeniem, że przemoc dotyczy tylko spraw poważnych, skutkujących odniesieniem konkretnych obrażeń, najczęściej fizycznych, bądź przeświadczeniem o nieskuteczności działań podejmowanych przez organy ścigania, wymiar sprawiedliwości i instytucje niosące pomoc.

V.1. Skala zjawiska przemocy w Polsce

W Polsce w 2019r. przeprowadzono na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Ogólnopolską diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie”. W momencie opracowywania niniejszego Programu raport ten nie był opublikowany. Informacje z raportu pochodzą z częściowej prezentacji Rzecznika Praw Obywatelskich Raportu Alternatywnego Rzecznika Praw Obywatelskich do sprawozdania Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z działań podjętych w celu wprowadzenia w życie konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

Z w/w raportu wynika, że według Polaków zjawisko przemocy jest stosunkowo częste – 9 % uważa, że dotyczy niemal każdego gospodarstwa domowego, a 25% badanych, że dotyczy dużej części gospodarstw domowych, tj. ponad połowy gospodarstw. Co trzeci badany przyznaje, że doświadczył przemocy psychicznej lub fizycznej. Badania wskazują, że aż 57% Polaków doświadczyło jakiejś formy przemocy (zarówno niedawno, jak i w przeszłości), a więcej niż raz przemocy doświadczyło 47% Polaków. Wciąż większość osób nie szuka pomocy w związku z doświadczeniem przemocy domowej. Najczęściej na poszukiwanie wsparcia decydują się osoby, które doznały przemocy fizycznej, psychicznej i ekonomicznej (od 31% do 24%), bardzo rzadko seksualnej – 11%. Z raportu wynika, że 30% respondentów określiło się jako sprawcy przemocy w rodzinie. Najczęściej stosowali przemoc psychiczną (24%) i fizyczną (11%). Wciąż 10% Polaków uważa, że zachowania przemocowe są normalne, w szczególności zjawisko przemocy ekonomicznej nie budzi sprzeciwu u 14% badanych.

Z danych, na które należy szczególnie zwrócić uwagę, niepokojące jest akceptowanie przez 13% mężczyzn i 7% kobiet opinii że „w sprawach seksu żona zawsze powinna zgadzać się z tym, co chce mąż”, a aż 9% badanych akceptuje stwierdzenie, że „gwałt w małżeństwie nie istnieje”. Wśród badanych wciąż silne są przekonania, że przemoc jest prywatną sprawą rodziny – 18% badanych oraz, że ofiary przemocy akceptują swoją sytuację – 40% badanych. Ponadto, z raportu wynika, że aż 72% badanych uważa, że prawo w Polsce niedostatecznie chroni osoby doznające przemocy w rodzinie. Przytoczone badania wskazują wyraźnie, że dane oparte o statystyki instytucjonalne nie oddają skali zjawiska przemocy w rodzinie.

W Polsce w 2018 roku wszczęto 93111 procedur „Niebieskich Kart”. Najczęściej procedurę uruchamiali przedstawiciele Policji (78,4 %), następnie przedstawiciele pomocy społecznej (12,4%), w dalszej części przedstawiciele Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i oświaty, a najrzadziej przedstawiciele ochrony zdrowia.

Tabela 1. Liczba działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję (bez danych z działalności innych upoważnionych do zwalczania przemocy domowej podmiotów) w Polsce w latach 2017-2019.

Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
	75 662	73 153	74 313
W tym nowe procedury „Niebieskie Karty”	61 980	59 829	61 076
Ogólna liczba ofiar przemocy	92 529	88 133	88 032
w tym kobiety	67 984	65 057	65 195
w tym mężczyźni	11 030	10 672	10 676
w tym nieletni	13 515	12 404	12 161
Osoby podejrzane o stosowanie przemocy	76 206	73 654	74 910
w tym mężczyźni	70 035	67 306	68 148
w tym kobiety	5 878	6 045	6 448
w tym nieletni	293	303	314
Sprawcy będący pod wpływem alkoholu	46 092	43 182	42 583
w tym mężczyźni	44 037	41 257	40 435
w tym kobiety	2 028	1 903	2 126
w tym nieletni	27	22	22
Liczba dzieci umieszczonych w miejscu nie zagrażającym ich bezpieczeństwu	413	427	309

W Polsce w 2018 roku liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” spadła w stosunku do 2017 roku, natomiast w 2019 roku wzrosła o ponad tysiąc w stosunku do roku 2018. W skali kraju mężczyźni stanowią największą grupę osób podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie. Systematycznie wzrasta liczba nieletnich podejrzewanych o stosowanie przemocy. W danych zebranych przez Policję, w związku z przemocą w rodzinie, podaje się osoby stosujące przemoc pod wpływem alkoholu. Może to wskazywać na związek przemocy z alkoholem. Jak już wcześniej w niniejszym programie podano, alkohol nie jest przyczyną przemocy w rodzinie. Coraz częściej osoby pracujące z rodzinami uwikłanymi w przemoc zwracają uwagę także na uzależnienia od innych substancji psychoaktywnych oraz na uzależnienia behawioralne, które mogą wywoływać zachowania przemocowe. Nie są one ujmowane w statystykach policyjnych.

W 2017 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przeprowadzono badanie pn. „Ogólnopolska diagnoza infrastruktury wsparcia osób doznających przemocy oraz ocena efektywności i skuteczności stosowanych form pomocy”, które wskazało mocne i słabe strony funkcjonującej infrastruktury wsparcia. Za mocne strony systemu uznano: dużą liczbę i różnorodność placówek wspierających osoby doznające przemocy, w szczególności w większych ośrodkach miejskich, różnorodność form oferowanej pomocy, wzrost zaufania osób doznających przemocy do instytucji wspierających, pozytywne oddziaływanie procedury „Niebieskie Karty” na życie osób doznających przemocy, dostępność informacji na temat oferowanych form pomocy dla osób doznających przemocy, indywidualne podejście do każdej osoby doznającej przemocy, zwiększającą się liczbę programów i projektów pomocowych, możliwość wykorzystania różnorodnych kanałów informacyjnych oraz realizowanie działań interwencyjnych i profilaktycznych. Mimo, iż działanie systemu oceniane było pozytywnie to badanie wskazywało również obszary wymagające poprawy, np. słabo rozwiniętą infrastrukturę wsparcia dla osób doznających przemocy w małych miejscowościach i na obszarach wiejskich - niewystarczającą liczbę miejsc noclegowych, zbyt długi czas oczekiwania na niektóre formy pomocy np. pomoc prawną, braki kadrowe,

czasowe i finansowe w instytucjach wspierających osoby doznające przemocy, a także negatywne nastawienie osób doznających przemocy do zmiany swojej sytuacji życiowej oraz niechęć osób doznających przemocy do zgłaszania problemu.

Należy wskazać, że osoby doznające przemocy chętnie korzystały z usług oferowanych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży i ośrodków interwencji kryzysowej i wysoko oceniały zasadność oraz skuteczność ich funkcjonowania. Badania pokazały tendencję wzrostową dotyczącą poziomu zaufania osób doznających przemocy do instytucji oferujących wsparcie.

Badania pokazały również, że dużą rolę w przeciwdziałaniu przemocy odgrywają działania profilaktyczne (edukacyjne, informacyjno-promocyjne) oraz interwencyjne. Zasadą działań profilaktycznych jest przede wszystkim zwracanie uwagi potencjalnych świadków przemocy, jej sprawców oraz osób jej doświadczających na problem przemocy oraz wskazywanie możliwości uzyskania pomocy. W przypadku działań interwencyjnych możliwe jest dotarcie do osób doznających przemocy oraz przeciwdziałanie występowaniu przemocy na dość wczesnym etapie jej występowania.

Ze Sprawozdania z Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020 za rok 2019 wynika, że liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę wyniosła 94 716, w tym przez przedstawicieli:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej – 12 083,
- Policji – 74 313,
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych – 2 813,
- oświaty – 4 849,
- ochrony zdrowia – 658.

Instytucją, która najczęściej uruchamiała procedurę „Niebieskie Karty” była Policja (78,46 %). Na drugim miejscu pod względem liczby uruchomionych procedur znaleźli się przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (12,76 %). Do sporadycznych przypadków należało uruchomienie procedury przez pracowników ochrony zdrowia (0,67 %).

Tabela 2. Liczba sporządzonych formularzy "Niebieskich Kart - A" przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę w latach 2014 - 2019. Źródło: Krajowy Program Przeciwdziałania przemocy w Rodzinie na rok 2021.

Lata	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	13 606	12 743	11 789	13 667	11 177	12 083
Policja	77 808	75 495	73 531	75 662	73 153	74 313
Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych	4 412	4 788	5 736	4 081	3 927	2 813
Oświata	6 358	6 166	5 547	4 184	4 431	4 849
Ochrona zdrowia	627	557	607	713	623	658
Razem	102 811	99 749	97 210	98 307	93 311	94 716

W całej Polsce w ramach instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie funkcjonowało w 2019 r. 848 jednostek, w tym 538 instytucji prowadzonych przez gminy oraz 310 instytucji prowadzonych przez powiaty. Wśród instytucji zdecydowaną większość stanowią punkty konsultacyjne – 503 (59%), a następnie ośrodki interwencji kryzysowej – 219 (26% – w tym 57 punktów interwencji kryzysowej), specjalistyczne ośrodki wsparcia – 36 (4%) ośrodki wsparcia – 14 (2%), domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – 18 (2 %) oraz 58 (7%) inne placówki świadczące specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Szczególnie istotną rolę w udzielaniu kompleksowej pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie spełniają specjalistyczne ośrodki wsparcia (SOW) dla ofiar przemocy w rodzinie, w których zatrudniona jest wyspecjalizowana kadra pracownicza mająca duże doświadczenie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wdrażania nowatorskich rozwiązań w zakresie pracy z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie, jak również z osobami będącymi sprawcami tej przemocy. W 2019 r. z oferty SOW skorzystało ogółem 6 139 osób. Osoby, które zgłaszają się do tego typu placówek nie ponoszą żadnych opłat związanych z pobytem czy też świadczonymi usługami (psychologicznymi, prawnymi, medycznymi, socjalnymi). Ośrodki te nie podlegają rejonizacji, dlatego też osoby zamieszkujące np. w Warszawie mogą skorzystać z takiej pomocy w dowolnym SOW na terenie kraju, co ma niebagatelną wartość, gdyż umożliwia wyjście z kryzysu, a niejednokrotnie daje możliwość rozpoczęcia życia w nowym miejscu.

Tabela 3. Liczba osób korzystających z pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w latach 2014 - 2019. Źródło: Krajowy Program Przeciwdziałania przemocy w Rodzinie na rok 2021.

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób korzystających z pomocy w SOW	7 717	7 454	7 004	8 558	6 792	6 139

Z badania skuteczności pomocy udzielanej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie przeprowadzonego w 2019 r. wynika, że mimo istniejącej infrastruktury wsparcia osób krzywdzonych, istnieją braki infrastrukturalne i kadrowe występujące najczęściej w przypadku małych miast i wsi. Dotyczą one zwłaszcza specjalistycznej pomocy psychologicznej, terapeutycznej i psychiatrycznej skierowanej w szczególności do dzieci. Dlatego zasadny jest dalszy rozwój infrastruktury wsparcia w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jak również rozwój działań związanych z szeroko pojętym poradnictwem i profilaktyką.

V.2. Skala zjawiska przemocy w rodzinie w województwie mazowieckim

Przedstawione poniżej dane są opracowaniem własnym przygotowanym na podstawie analizy danych zawartych w informacjach dotyczących realizacji przez Policję procedury „Niebieskie Karty” w poszczególnych latach i dotyczą obszaru województwa mazowieckiego (tj. garnizonu mazowieckiego Policji i garnizonu stołecznego). Informacje o danych źródłowych dostępne są na <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/137709>.

Tabela 4. Liczba formularzy wszczynających procedurę „Niebieskie Karty” wypełnionych przez Policję w latach 2017 – 2019. Dane dot. województwa mazowieckiego.

Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
	7 647	7 332	7 269
KWP Radom	4 175	4 005	4 183
KSP	3 472	3 327	3 086

Z przedstawionych danych wynika, że liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” na terenie garnizonu mazowieckiego Policji w 2019 roku wzrosła w stosunku do lat poprzednich i pokazuje dynamikę podobną do dynamiki krajowej. Natomiast na terenie działania garnizonu stołecznego Policji dane pokazują tendencję odwrotną. Liczba wszczętych procedur w roku 2019 jest niższa niż w roku 2018 i 2017. Różnica między rokiem 2019 a rokiem 2017 to 386 wszczętych procedur mniej.

Ogólnie liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” na terenie województwa mazowieckiego w roku 2018 i roku 2019 jest na podobnym poziomie, z tendencją spadkową.

Tabela 5. Liczba formularzy „Niebieska Karta -A” wypełnionych przez Policję w latach 2017 – 2019 wg. miejsca zamieszkania osoby. co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą. Dane dot. woj. mazowieckiego.

Liczba formularzy „Niebieska Karta -A” wypełnionych przez Policję wg miejsca zamieszkania os. co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą	Rok 2017		Rok 2018		Rok 2019	
	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś
KWP Radom	2 191	3 079	2 120	3 021	2 194	3 148
KSP	3 285	791	2 959	901	2 790	844

Liczba formularzy „Niebieska Karta- A” wypełnionych na terenie garnizonu mazowieckiego Policji w roku 2019 jest wyższa niż w latach poprzednich. Wzrost w 2019 roku o 3,49 % liczby założonych kart na terenie miasta w stosunku do roku 2018. Widoczny jest wzrost liczby kart zakładanych na terenach wiejskich. Wzrost w 2019 r. o 4,2% w stosunku do roku 2018 i o 2,24% w stosunku do roku 2017. Na terenie garnizonu stołecznego liczba wypełnianych formularzy „Niebieska Karta -A” na terenach miejskich spada. Na terenach wiejskich liczba formularzy wypełnionych kart A jest niższa do liczby z roku 2018, ale wyższa niż w roku 2017.

Jednak łącznie w obu garnizonach w 2019 roku wypełniono o 0,28% mniejszą ilość formularzy „Niebieska Karta -A” w stosunku do roku 2018.

Tabela 6. Liczba poszczególnych rodzajów - przemocy odnotowanych przez Policję w latach 2017 – 2019. Dane dot. woj. mazowieckiego

Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie odnotowanych przez Policję						
Forma przemocy	KWP Radom			KSP		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Fizyczna	4 024	3 842	3 912	3 413	3 157	2 949
Psychiczna	5 160	4 987	5 180	4 111	3 990	3 668
Seksualna	81	77	76	77	97	66
ekonomiczna	121	155	254	173	113	109
Inny rodzaj przemocy	1 703	1 607	1 530	1 322	1 003	943

Wyróżniając poszczególne rodzaje przemocy na terenie garnizonu mazowieckiego Policji w zestawieniu lat 2018 oraz 2019r. zanotowano, iż w 2019 roku przemoc fizyczna wzrosła o 1,8%, przemoc psychiczna o 3,7%, przemoc ekonomiczna o 39%, natomiast przemoc seksualna (1,3%) oraz inne rodzaje przemocy (5%) zmalała. Porównując rok 2019 z 2017 można stwierdzić, iż przemoc fizyczna zmalała o 2,9%, przemoc seksualna 6,6% oraz inne rodzaje przemocy również zmalały o 11,3%. Natomiast zaobserwowano wzrost przemocy psychicznej (0,4%) i przemocy ekonomicznej (52,4%). Na terenie garnizonu stołecznego 2017 roku odnotowano najwyższą liczbę poszczególnych rodzajów przemocy, która stopniowo spadała w 2018 i 2019 roku. Łącznie w obydwu garnizonach w 2019 roku liczba poszczególnych rodzajów przemocy zmalała o 1,8% w stosunku do roku 2018.

Tabela 7. Liczba osób co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie z podziałem na kategorie. Dane dot. woj. mazowieckiego.

Liczba osób co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie z podziałem na kategorie.						
Rok	KWP Radom			KSP		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
kobiety	4 888	4 719	4 760	3 634	3 411	3 177
mężczyźni	669	722	773	499	446	454
małoletni	1 011	909	1 050	697	769	714
Razem	6 568	6 350	6 583	4 830	4 626	4 345

Liczba osób co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie z podziałem na kategorie na terenie garnizonu mazowieckiego Policji, wzrosła w roku 2019 w stosunku do roku 2018 (kobiety – 0,9%, – mężczyźni 6,6%, małoletni – 13,4%). Porównując rok 2019 z 2017 można zauważyć, iż wzrosła liczba mężczyzn (3,4%) i małoletnich (3,7%), a spadła liczba kobiet (2,7%). Na terenie garnizonu stołecznego 2017 roku odnotowano najwyższą liczbę osób dotkniętych przemocą w rodzinie, która stopniowo spadała w 2018 i 2019 roku. Łącznie w obydwu garnizonach w 2019 roku liczba osób dotkniętych przemocą zmalała o 0,4% w stosunku do roku 2018.

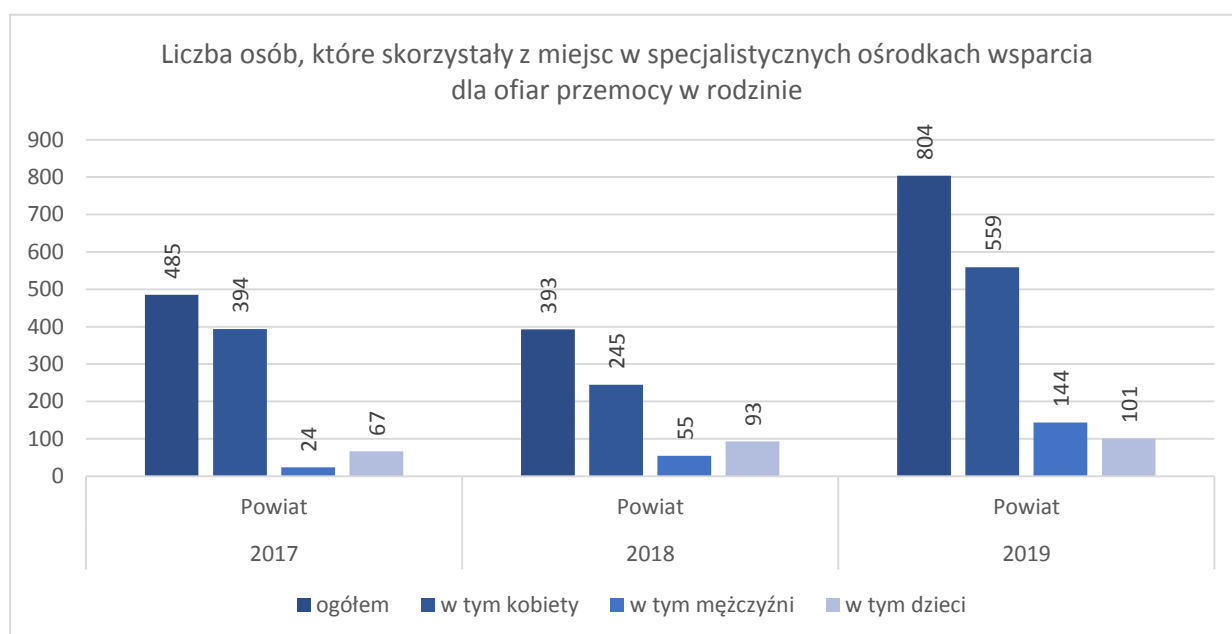
W roku 2019 na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowały trzy specjalistyczne ośrodki wsparcia, które w 2019 r. zapewniły 51 miejsc całodobowych. Były to: Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia Przemocy w Rodzinie w Mławie – dysponujący 15 miejscami, Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Piastowie – z 6 miejscami oraz Specjalistyczny

Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie prowadzony przez Fundację Centrum Praw Kobiet w Warszawie – dysponujący 30 miejscami. Liczba ośrodków się nie zwiększa, potrzeby natomiast zwiększają się każdego roku.

Tabela 8. Specjalistyczne ośrodki wsparcia Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych w raporcie Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie

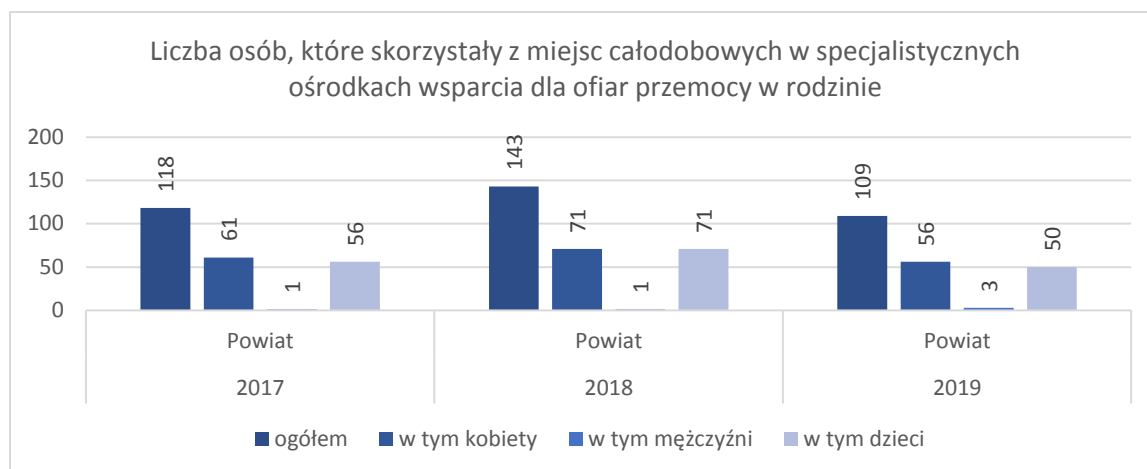
LP.	NAZWA	POWIAT	MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA MIEJSC
1	Zespół Ośrodków Wsparcia w Mławie	Powiat mławski	Mława	15
2	Zespół Ośrodków Wsparcia	Powiat piaseczyński	Piastów	6
3	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia w Warszawie	Powiat m.st. Warszawa	Warszawa	30

Wykres 1. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

Z analizy danych wynika, że liczba osób korzystających ze specjalistycznych ośrodków wsparcia systematycznie wzrasta. W roku 2019 odnotowano niemal dwukrotny w stosunku do roku 2018 wzrost liczby osób, które skorzystały z miejsc oferowanych przez te instytucje. zmniejszyła się natomiast liczba osób korzystających z miejsc całodobowych.

Wykres 2. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

V.3. Diagnoza społeczna zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie mławskim

Diagnoza społeczna dotycząca zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu mławskiego została przygotowana na podstawie analizy danych uzyskanych w kilkietapowych pracach badawczych przeprowadzonych wśród zróżnicowanych grup respondentów oraz bazujących na zróżnicowanych źródłach. Pierwszy poziom analiz dotyczył badania danych statystycznych pozyskanych z instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Policja, sąd, prokuratura, zespoły interdyscyplinarne, Zespół Ośrodków Wsparcia w Mławie).

Kolejnym etapem było zaprojektowanie i przeprowadzenie badania społecznego, które miało charakter jakościowy oraz ilościowy. Wykorzystano w nim techniki badawcze:

- badanie ankietowe;
- grupa fokusowa (FGI – Focus Group Interview);
- indywidualny wywiad pogłębiony (IDI -Indyvidual – In- Depth Interviews).

Badanie ankietowe

Badaniom poddano dorosłych mieszkańców powiatu mławskiego. Celem badania ankietowego wśród zróżnicowanej grupy respondentów było uzyskanie informacji służących do diagnozy pozwalającej m.in. poznać poziom wiedzy na temat występowania skali przemocy w rodzinie manifestującej się w jej zróżnicowanych formach, zidentyfikować przekonania i stereotypy na temat zjawiska przemocy w rodzinie, określić skalę i charakterystykę zjawiska przemocy w rodzinie, w tym w odniesieniu do: bycia pośrednim świadkiem przemocy poprzez znajomość rodzin z problemem przemocy, osobistych doświadczeń (obecnych lub przeszłych) poprzez bycie bezpośrednim świadkiem przemocy we własnej rodzinie, osobą doznającą przemocy lub osobą stosującą przemoc.

Z uwagi na stan epidemii odstąpiono od organizacji bezpośrednich spotkań z respondentami na rzecz badania ankietowego on-line.

Badanie było prowadzone metodą CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview) wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW). Użycie tej metody pozwala na wyeliminowanie „efektu ankierskiego” i przybliżyć do uzyskania bardziej trafnych

wyników. Badanie było prowadzone w drugiej połowie 2020 roku przez pracowników Zespołu Ośrodków Wsparcia w Mławie na reprezentatywnej próbie 385 pełnoletnich mieszkańców powiatu mławskiego.

Grupa fokusowa

Celem grupy fokusowej było zebranie wniosków, opinii od uczestników grupy eksperckiej, którymi byli przewodniczący zespołów interdyscyplinarnych. Przewodniczący zespołów interdyscyplinarnych zostali zaproszeni do badania ze względu na specyfikę swoich doświadczeń zawodowych związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Grupa liczyła 6 osób. Wszystkie osoby posiadały doświadczenie w pracy w zespole interdyscyplinarnym. Uczestnikami badania były kobiety. 5 osób na co dzień pracuje w obszarze pomocy społecznej, jedna w administracji. Badanie miało charakter jakościowy i zostało przeprowadzone w listopadzie 2020 r. przez dyrektora Zespołu Ośrodków Wsparcia w Mławie w oparciu o ankietę zawierającą pytania zamknięte oraz otwarte. Celem badania było wyszukanie narzędzi do lepszej edukacji społeczeństwa na temat przemocy oraz diagnoza współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ankieta była opracowana w oparciu o narzędzia badawcze stosowane powszechnie w badaniach dotyczących problematyki przemocy w rodzinie oraz diagnozy innych zagrożeń społecznych. Pośrednim celem było również zbadanie stopnia przygotowania i stanu wiedzy.

Pogłębiony wywiad indywidualny

Przeprowadzono także pogłębiony wywiad indywidualny, który polega na przeprowadzeniu z daną osobą ustrukturyzowanej rozmowy mającej na celu uzyskanie konkretnych informacji w sposób planowy i metodyczny, według określonego schematu, zwanego scenariuszem wywiadu. Wywiad przeprowadzono z 6 osobami reprezentującymi instytucje odgrywające kluczowe role w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie tj.: Policję, prokuraturę, sąd, pomoc społeczną, oświatę.

Wszystkie zebrane dane poddano wielostopniowej analizie zarówno jakościowej, jak i ilościowej. Porównano je także z wynikami wcześniejszej analizy SWOT przeprowadzonej w powiecie mławskim. To pozwoliło odnieść teraźniejszą diagnozę do wyników wcześniejszych prac, jak i na tym tle opracowanych rekomendacji. W opracowaniu uwzględniono kolejne, własne wnioski, co do możliwych przyszłych działań mogących wpłynąć na zwiększenie stanu świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy, jak również rozwoju dróg dla poprawienia współpracy międzyinstytucjonalnej.

Analiza danych i informacji uzyskanych z instytucji

Powiat Mławski położony jest w północno-zachodniej części województwa mazowieckiego. Pod względem administracyjnym składa się z dziesięciu gmin, w tym dziewięciu gmin wiejskich (Dzierzgowo, Lipowiec Kościelny, Radzanów, Strzegowo, Stupsk, Szreńsk, Szydłowo, Wieczfnia Kościelna i Wiśniewo) oraz jednej gminy miejskiej (Mława). W 2019 roku powiat zamieszkiwało 72 626 osób, z przewagą kobiet – w 2019 roku stanowiły one 51,0% w strukturze mieszkańców powiatu. Liczba mieszkańców poniżej 14 lat wynosiła 11 358 osób. Na terenie miasta Mława zamieszkiwało 16 372 kobiety, 14 874 mężczyzn i 4 862 dzieci.

Na kondycję życia rodzin m.in. wpływa poczucie bezpieczeństwa ich członków, sytuacja materialna, bytowa, jakość relacji oraz umiejętność radzenia sobie z sytuacjami trudnymi. Strategia Rozwiązywania Problemów– Społecznych w Powiecie Mławskim na lata 2021 – 2025 przyjęta Uchwałą Rady Powiatu Mławskiego Nr XXI/151/2020 z dnia

14.12.2020r. wskazuje, że jednym z problemów rodzin zamieszkujących nasz powiat jest przemoc w rodzinie.

Skalę zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie mławskim można określić w oparciu o poniżej przedstawione dane uzyskane z ośrodków pomocy społecznej, zespołów interdyscyplinarnych, Komendy Powiatowej Policji w Mławie, Prokuratury Rejonowej w Mławie i Sądu Rejonowego w Mławie.

W świetle danych ośrodków pomocy społecznej w latach 2017-2019 liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu przemocy w rodzinie maleje. W 2019 roku z tego powodu pomocy udzielono 129 rodzinom, w których żyło 427 osób; w 2018 roku były to 144 rodziny (401 osób), natomiast w 2017 roku 152 rodziny (437 osób). Jakkolwiek liczba rodzin wspieranych z tytułu przemocy maleje, to liczba osób, które w nich żyją utrzymuje się na podobnym poziomie.

Tabela 9. Liczba interwencji Policji w powiecie mławskim w latach 2017 – 2019. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP Mława.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Liczba interwencji ogółem	3 799	3 874	3 132
- w tym interwencje domowe	1 722	1 743	1 890
Interwencje, w czasie których ujawniono przemoc domową procedura „NK”	228	226	256

O skali problemu przemocy w rodzinach w powiecie mławskim mogą świadczyć dane Komendy Powiatowej Policji w Mławie, w świetle których w latach 2017-2019 wrosła liczba interwencji domowych – z 1 722 do 1 890. Zwiększyła się jednocześnie liczba interwencji, w trakcie których ujawniono przemoc w rodzinie. Podczas gdy w 2017 roku takich interwencji było 228, w 2019 roku liczba ta wzrosła do 256.

Tabela 10. Liczba "Niebieskich Kart A" WSZCZYNAJĄCYCH PROCEDURĘ sporządzonych przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów. Źródło – opracowanie własne

Rok	Liczba sporządzonych "Niebieskich Kart A" WSZCZYNAJĄCYCH PROCEDURĘ przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów					
	OGÓŁEM	Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych	Policja	Oświata	Ochrona zdrowia
2017	162	13	0	147	2	0
2018	154	16	0	137	0	1
2019	177	20	0	156	0	1

Ponadto, analiza informacji udostępnionych przez gminne zespoły interdyscyplinarne pozwala stwierdzić, iż w 2019 roku w powiecie wszczętych zostało łącznie 177 procedur „Niebieskie Karty”. Zauważalny jest wzrost założonych „Niebieskich Kart” w roku 2019. Według danych uzyskanych od przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych, spośród instytucji uprawnionych do wszczynania procedury „Niebieskie Karty” tj: Policja, ośrodek pomocy społecznej, oświata, gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrona zdrowia, to Policja zdecydowanie najczęściej wszczyna procedurę NK. Drugim podmiotem pod względem liczby wypełnionych kart są jednostki organizacyjne pomocy

społecznej. Gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, oświata i ochrona zdrowia mimo posiadanych uprawnień nadal pozostają podmiotami, które najrzadziej wszczynają procedury NK, ze wszystkich ustawowo uprawnionych podmiotów. W latach 2017 – 2019 komisje rozwiązywania problemów alkoholowych działających na terenie powiatu mławskiego nie założyły ani jednej NK. Oświata założyła w 2017 roku 2 NK wszczynające procedurę, co stanowiło 1,23% ogółem wszystkich NK wszczynających procedurę NK w tym roku. Natomiast w latach 2018 – 2019 nie założyła ani jednej NK. Ochrona zdrowia w badanym okresie założyła 2 NK. Jedną w 2018 roku i jedną w 2019r.

*Tabela 11. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” wg danych KPP Mława-
opracowanie własne*

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” ogółem	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
	228	226	256
W tym nowe procedury „Niebieskie Karty”	145	140	177
Dotyczące kolejnych przypadków w trakcie trwającej procedury	83	86	79
Ogólna liczba ofiar przemocy	463	410	461
w tym kobiety	208	209	221
w tym mężczyźni	20	16	35
w tym nieletni	235	185	205
Osoby podejrzane o stosowanie przemocy	228	226	256
w tym mężczyźni	216	220	247
w tym kobiety	11	6	9
w tym nieletni	1	0	0
Sprawcy będący pod wpływem alkoholu	101	103	124
w tym mężczyźni	100	103	123
w tym kobiety	0	0	1
w tym nieletni	1	0	0
Liczba dzieci umieszczonych w miejscu nie zagrażającym ich bezpieczeństwu	0	0	0

Jak pokazują dane zarówno te przekazane przez zespoły interdyscyplinarne jak i te przekazane przez Komendę Powiatową Policji w powiecie mławskim w 2019 roku liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” wzrosła w stosunku do 2018 roku jak i 2017 roku. Wg. danych z zespołów interdyscyplinarnych wzrost w 2019 roku wszczętych procedur NK w stosunku do roku 2018 wyniósł 14,9 %, a w stosunku do roku 2017 o 9, 25%.

W skali powiatu wg. danych pochodzących z wypełnionych formularzy NK, mężczyźni stanowią największą grupę osób podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie. W roku 2017 stanowili oni 94,7 % wszystkich osób podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie, w roku 2018 – 97, 3% , a w roku 2019 – 96, 5%. W zbiorze danych policyjnych związanych z przemocą w rodzinie, podaje się osoby stosujące przemoc pod wpływem alkoholu. Jak wskazują przedstawione dane ok. 50% osób podejrzewanych o stosowanie przemocy było pod wpływem alkoholu, co oznacza, że nie wszyscy sprawcy przemocy dopuszczają się aktów agresji będąc pod wpływem alkoholu.

Tabela 12. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”- opracowania własne.

Rok	liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego	liczba powołanych grup roboczych	liczba zakończonych przez zespół interdyscyplinarny/ grupę roboczą procedur "Niebieskie Karty" na skutek		
			OGÓŁEM	zakończenia przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy	braku zasadności podejmowania działań
2017	76	100	143	93	50
2018	88	108	178	114	64
2019	76	131	166	109	57

Podstawą prawną zakończenia procedury jest § 18 Rozporządzenia Rady Ministrów dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” przewidujący dwa przypadki pozwalające na zakończenie procedury: ustanie przemocy w rodzinie lub rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań. Analiza danych przekazanych przez przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych wykazała, że zakończenie procedury „NK” przez zespoły interdyscyplinarne bądź grupy robocze znacznie częściej następuje z powodu uzasadnionego podejrzenia o ustaniu przemocy w rodzinie oraz zrealizowanego planu pomocy i stanowi ok. 65% liczby wszystkich zakończonych w poszczególnych latach procedur.

Tabela 13. Liczba formularzy „Niebieska Karta -A” wypełnionych przez Policję w latach 2017 – 2019 wg. miejsca zamieszkania osoby co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą.

NK wg miejsca ich sporządzania	2017	2018	2019
miasto	98	84	99
wieś	130	142	157
sporządzonych NK	228	226	256

Powyższa tabela przedstawia liczbę formularzy „Niebieska Karta -A” wypełnionych przez Policję w latach 2017 – 2019 wg. miejsca zamieszkania osoby co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą. Wieś w skali 3 lat jest najczęstszym miejscem sporządzania „Niebieskich Kart A”. W 2019 roku odnotowano najwyższą liczbę ich założenia – 157 co stanowi wzrost o 10,5% w stosunku do roku 2018 oraz 20,76% w stosunku do roku 2017. Porównując statystycznie ilość sporządzonych NK w 2017 roku na terenie miasta do ilości kart sporządzonych na terenie wsi można stwierdzić, iż w mieście sporządzono 32,6% mniej kart niż na wsi, w roku 2018 liczba była mniejsza o 69%, natomiast w 2019 roku o 58,6%.

Tabela 14. Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie odnotowanych przez Policję

Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie odnotowanych przez Policję			
Forma przemocy	Rok		
	2017	2018	2019
Fizyczna	152	150	174
Psychiczna	228	226	256
Seksualna	7	2	5
ekonomiczna	67	78	100
Inny rodzaj przemocy	73	79	108

Wg. danych, na terenie powiatu mławskiego najczęściej stosowaną formą przemocy jest przemoc psychiczna, która współwystępuje z każdą inną formą przemocy. Wzrosła ona o 13,2 % w stosunku do roku 2018 i o 12,3 % w stosunku do roku 2017. Również zaobserwowano wzrost liczby przypadków przemocy fizycznej, która także jest często stosowaną formą przemocy. Najmniej ujawnionych zostało przypadków stosowania przemocy seksualnej. Przemoc zawsze pozostawia ślady, choć nie zawsze są one widoczne „gołym okiem”. Ostatnie lata przyniosły znaczące zmiany w postrzeganiu zjawiska przemocy i widoczne to jest chociażby w ilości odnotowanych zgłoszeń przemocy ekonomicznej.

Tabela 15. Liczba osób doznających przemocy w rodzinie oraz liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy.

Rok	Osoby doznające przemocy			Osoby stosujące przemoc		
	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni
2017	162	22	26	8	137	1
2018	161	15	25	14	134	0
2019	178	22	27	6	175	0

W przypadku osób dorosłych – zdecydowanie kobiety najczęściej doznają przemocy. W 2019 roku odnotowano wzrost o 10,5% liczby kobiet doświadczających przemocy w stosunku do roku 2018 oraz o 9,9% w stosunku do roku 2017. Drugą grupą osób doświadczających przemocy są dzieci. Na przestrzeni trzech lat liczba dzieci doświadczających przemocy wg. danych zespołów interdyscyplinarnych jest na podobnym poziomie.

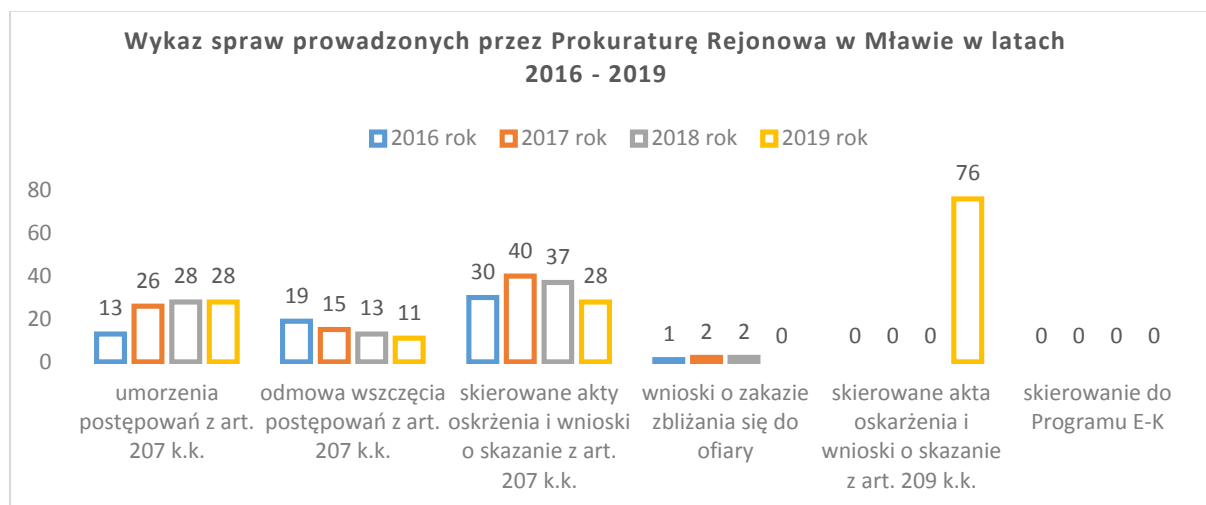
Przemocy wobec dzieci jest to wszelkiego rodzaju uszczerbek fizyczny bądź psychologiczny, jakiego doznają przed ukończeniem osiemnastego roku życia, mogący być skutkiem działania fizycznego, seksualnego, emocjonalnego lub zaniedbania zagrażający normalnemu rozwojowi. Poza tym, wychowywanie się i wzrastanie w atmosferze przemocy, bycie jej świadkiem powoduje takie same objawy jak u dziecka bezpośrednio krzywdzonego.

Analizując powyższe dane widoczny jest wzrost osób doznających przemocy. Mężczyźni stanowią najmniejszy odsetek osób doznających przemocy.

Osobami stosującymi przemoc statystycznie najczęściej są mężczyźni: mężowie, partnerzy i ojcowie. Najwięcej mężczyzn podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie odnotowano

w 2019 roku (175) , co stanowi o 30,6 % więcej niż w roku 2018 oraz o 27,7% w roku 2017. W przeciągu 3 lat odnotowano 1 nieletniego 2017 roku jako osobę stosującą przemoc.

Wykres 3. Wykaz spraw prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową w Mławie w latach 2016-2019. Źródło: opracowania własne

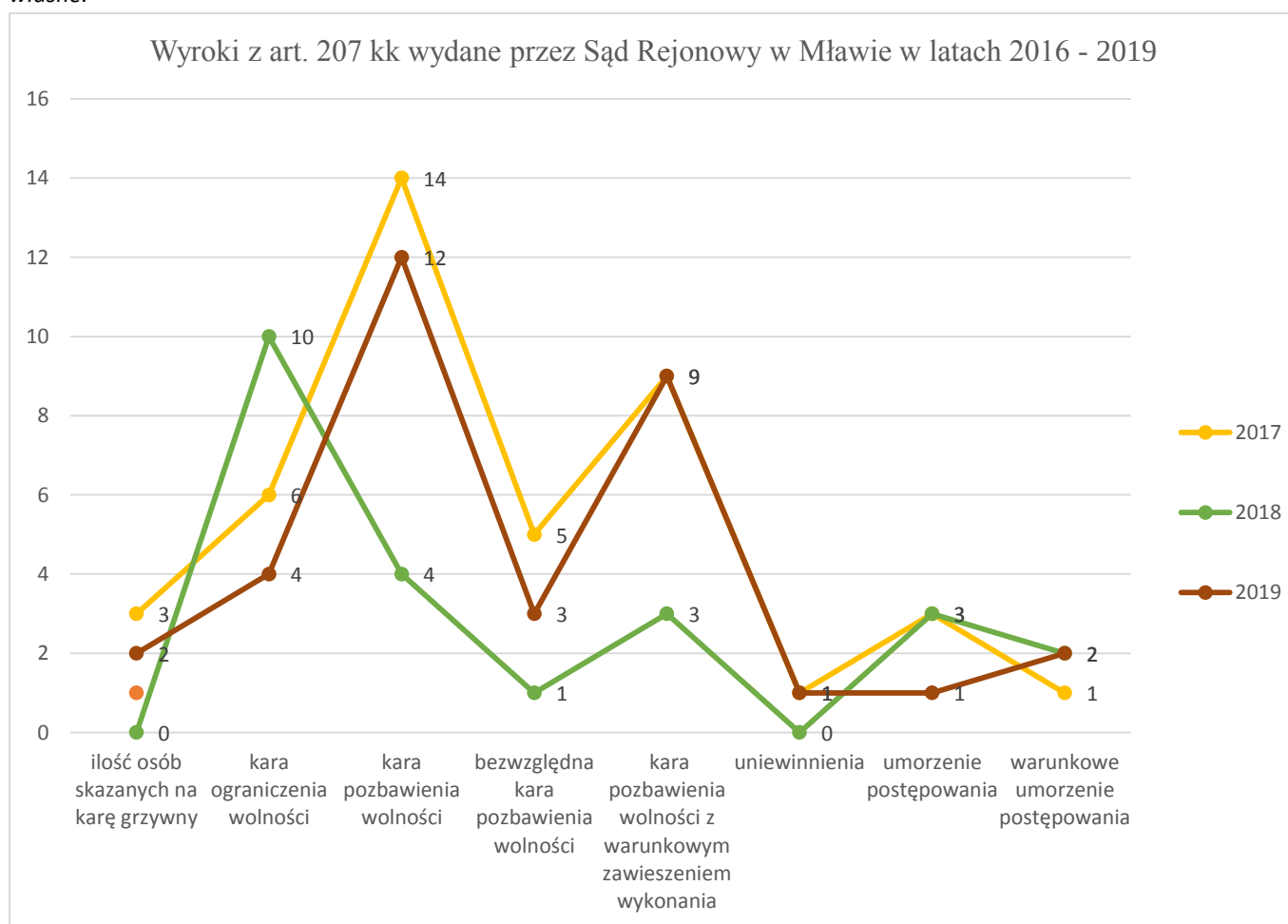
Z danych uzyskanych od Prokuratury Rejonowej w Mławie wynika, że w roku 2019 umorzono 28 prowadzonych postępowań z art. 207 k.k. i odmówiono wszczęcia w 11 sprawach, na 76 zarejestrowanych spraw. Odmowy wszczęcia postępowania i umorzenia postępowań z art. 207 k.k. stanowią 64,5 % ilości zarejestrowanych spraw z art. 207 k.k. w danym roku. W latach 2017-2019 ilość umorzonych przez Prokuraturę Rejonową postępowań z art. 207 k.k. kształtuje na stałym poziomie.

Ilość wniosków o zakaz zbliżania wydanych przez Prokuraturę Rejonową w Mławie w latach 2016- 2019 była niewielka było to 1-2 rocznie. W roku 2019 nie wydano takiego zakazu. Nie było również kierowanych wniosków do uczestnictwa w programach edukacyjno-korekcyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Tabela 16. Wykaz spraw prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Mławie w latach 2017 - 2019. Źródło: opracowania własne.

Wykaz spraw prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Mławie w latach 2017 -2019			
ROK	2017	2018	2019
Ilość wydanych wyroków z art. 207 k k	27	28	24
Ilość wydanych wyroków z art. 191 k k	0	0	2
Ilość wydanych wyroków z art. 197 k k	1	0	0
Ilość wydanych wyroków z art. 217 k k	8	0	2

Wykres 4. Wyroki z art. 207 kk wydane przez Sąd Rejonowy w Mławie w latach 2016-2019. Źródło: opracowania własne.

Jak wskazują powyższe dane wobec sprawców przestępstwa znęcania Sąd Rejonowy w Mławie w roku 2019 i w roku 2017 najczęściej stosował karę pozbawienia wolności. W 2019r. zostało wydanych 12 wyroków pozbawienia wolności, z czego 9 wyroków z warunkowym zawieszeniem wykonania kary. Wyroki z warunkowym zawieszeniem wykonania kary stanowią aż 75% wyroków orzekających karę pozbawienia wolności wydanych w 2019 roku. W 2018r. w Sądzie Rejonowym w Mławie za przestępstwo znęcania najczęściej była orzekana kara ograniczenia wolności. Na przestrzeni lat 2017 – 2019 sąd skazując za przestępstwo znęcania na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania nie skierował ani jednego sprawcy do udziału w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych. W tym miejscu nasuwa się konkluzja, że kara pozbawienia wolności wraz z instytucją warunkowego zawieszenia jej wykonania, jest niewydolna. Prawo karne powinno chronić ofiary przestępstw, a w przypadku znęcania się szczególne znaczenie powinny odgrywać te środki, które niosą faktyczną pomoc. W stosunku do sprawców przestępstwa z art. 207 k.k. prawo karne powinno stosować instrumenty, które nauczą ich poprawnego zachowania, co może wpłynąć na poprawę ich relacji rodzinnych. Jak zatem przy stosowanej linii orzeczniczej w Sądzie Rejonowym w Mławie skutecznie przeciwdziałać przemocy bez edukowania i pracy samymi sprawcami.

Tabela 17. Dane z ZOW dotyczące pomocy osobom uwięzonym w przemoc. Źródło: opracowania własne.

Rok	liczba klientów ogółem	liczba klientów doświadczających przemocy	liczba udzielonych porad ogółem	ilość osób doświadczających przemocy w rodzinie korzystających z całodobowego schronienia	Ilość dzieci doświadczających przemocy korzystających z całodobowego schronienia
2016	687	123	2388	48	28
2017	772	201	2455	30	18
2018	805	273	2981	41	24
2019	673	112	2874	27	12
2020	534	122	2607	34	21

Istotną rolę w udzielaniu kompleksowej pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie na terenie powiatu mławskiego spełnia Zespół Ośrodków Wsparcia w Mławie, w strukturze którego działa Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie (SOW). W placówce zatrudniona jest wyspecjalizowana kadra pracownicza mająca duże doświadczenie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wdrażania nowatorskich rozwiązań w zakresie pracy z osobami doznającymi przemocy w rodzinie, jak również z osobami będącymi sprawcami tej przemocy. W 2019 r. z oferty ZOW skorzystało ogółem 673 osoby wśród których 112, to osoby doświadczające przemocy w rodzinie. Stanowiły one 17 % wszystkich osób korzystających z pomocy. W 2020 r. osoby doświadczające przemocy stanowiły 22,8 % wszystkich osób, które otrzymały pomoc w placówce.

Oddziaływania korekcyjno -edukacyjne i psychologiczno – terapeutyczne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Kompleksowe działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinny dotyczyć zarówno organizacji pomocy osobom doświadczającym przemocy, działań profilaktycznych w tym zakresie, jak i wszelkich działań mających na celu zatrzymanie zachowań przemocowych u osób stosujących przemoc.

Działania na rzecz osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie powiatu mławskiego realizuje Zespół Ośrodków Wsparcia w Mławie.

W 2017 roku Uchwałą Nr XXIII/155/2017 Rady Powiatu Mławskiego został przyjęty do realizacji Powiatowy Program Korekcyjno-Edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie na lata 2017-2020. Program został opracowany w celu zwiększenia skuteczności działań mających na celu minimalizowanie skutków zjawiska przemocy w rodzinie. Podstawowym celem działań była pomoc osobom stosującym przemoc w rodzinie w zaprzestaniu stosowania przemocy. Uchwalony program korekcyjno-edukacyjny był eklektyczną formą oddziaływań, która skupiała w sobie zarówno autorskie pomysły osób realizujących program, elementy procesu grupowego, jak i doświadczenia takich nurtów pracy z osobami stosującymi przemoc jak m.in.: podejście skoncentrowane na rozwiązaniach, program z Duluth, Trening Zastępowania Agresji, terapia oparta na schematach w oparciu o doświadczenia terapeutyczne osób prowadzących. Program był realizowany poprzez: psychoedukację na temat form przemocy, samoobserwację

uczestników, ćwiczenia umiejętności społecznych, trening zachowań asertywnych, dyskusję grupową.

Adresatami programu były osoby dorosłe zamieszkujące na terenie powiatu mławskiego, identyfikujące się z problemem przemocy domowej, skierowane przez lokalne instytucje tworzące system pomocy osobom uwięzionym w przemoc domową.

Tabela 18. Dane dotyczące realizacji oddziaływań korekcyjno -edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Rok	2020	2019	2018	2017
Ilość grup	1	1	1	2
Ilość osób	10	10	10	20

Ponadto, w roku 2020 został opracowany i pilotażowo zrealizowany Powiatowy Program Psychologiczno – Terapeutyczny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie w Powiecie Mławskim, którego celem jest zmniejszenie negatywnych następstw przemocy w życiu rodzinnym i społecznym oraz zwiększenie efektywności działań wobec sprawców przemocy w rodzinie. Realizacja niniejszego programu była rozszerzeniem oferty pomocy dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowanej w powiecie mławskim.

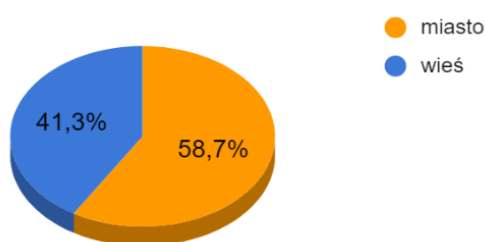
Program został opracowany i był wdrażany przez Zespół Ośrodków Wsparcia w Mławie. W programie wzięło udział 11 osób stosujących przemoc w rodzinie.

Badanie ankietowe

Charakterystyka badanej grupy

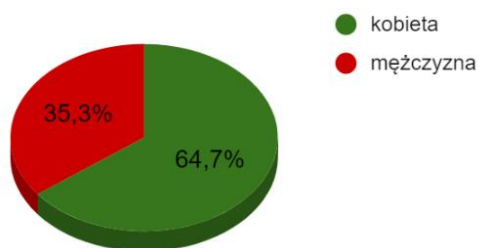
Badania ankietowe zostały przeprowadzone wśród 385 mieszkańców z terenu powiatu mławskiego. Próba była dobierana losowo.

Na podstawie przeprowadzonego sondażu diagnostycznego dokonano charakterystyki badanych osób. Dokładna charakterystyka badanej grupy została przedstawiona na podstawie wykresów.

Wykres 5. Miejsce zamieszkania respondentów. Źródło: opracowania własne.

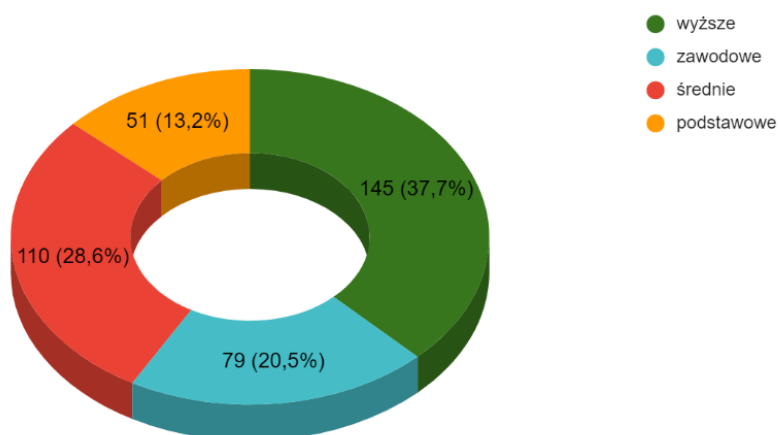
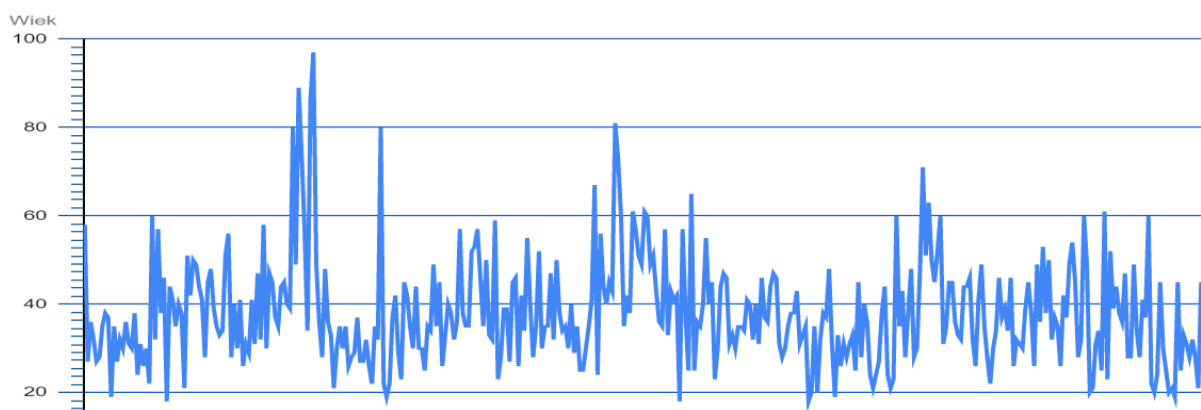
Wśród respondentów biorących udział w badaniu zdecydowana większość osób zamieszkuje na terenie miasta. Stanowią oni 58,7 % całej badanej grupy. 41,3% zamieszkuje na wsi.

Wykres 6. Płeć respondentów. Źródło: opracowania własne.

W badaniach uczestniczyło 64,7% kobiet i 35,3% mężczyzn. Uczestnikami badań w zdecydowanej większości były osoby w przedziale wiekowym 25-50 lat. Poniżej 25 lat i powyżej 50 lat było zdecydowanie mniej osób. Najmniej osób biorących udział w ankiecie stanowili seniorzy.

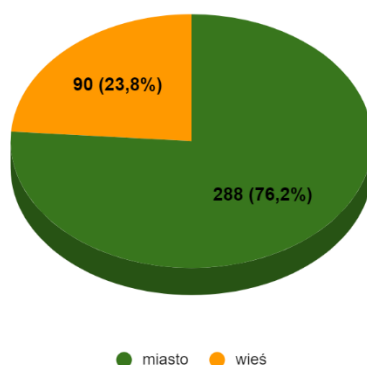
Wykres 7. Wiek respondentów. Źródło: opracowania własne.

Wykres 8. Wykształcenie. Źródło: opracowania własne.

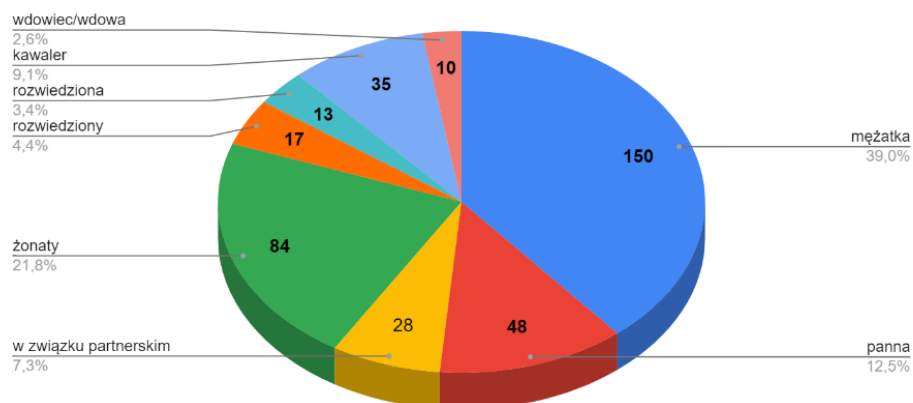
Większość respondentów, która wzięła udział w badaniu posiada wykształcenie wyższe, jest to ok 145 osób (37,7%), na drugim miejscu plasują się osoby z wykształceniem średnim 110

osób (28,6%), na trzecim osoby posiadające wykształcenie zawodowe 79 osób (20,5 %). 51 osób (13,2 %) biorących udział w badaniu jest w wykształceniu podstawowym.

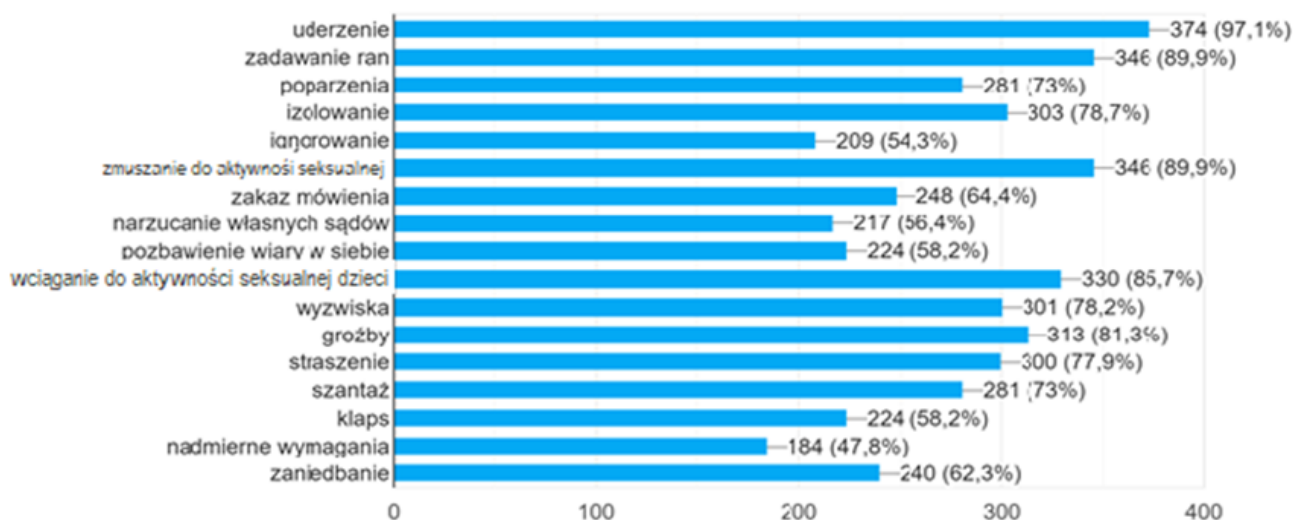
Wykres 9. Miejsce pracy. Źródło: opracowania własne.

Zdecydowanie większa liczba respondentów pracuje na terenie miasta, jest to 288 osób ankietowanych (76,2%), 90 osób pracuje na obszarze wiejskim, jest to 23,8% ankietowanych.

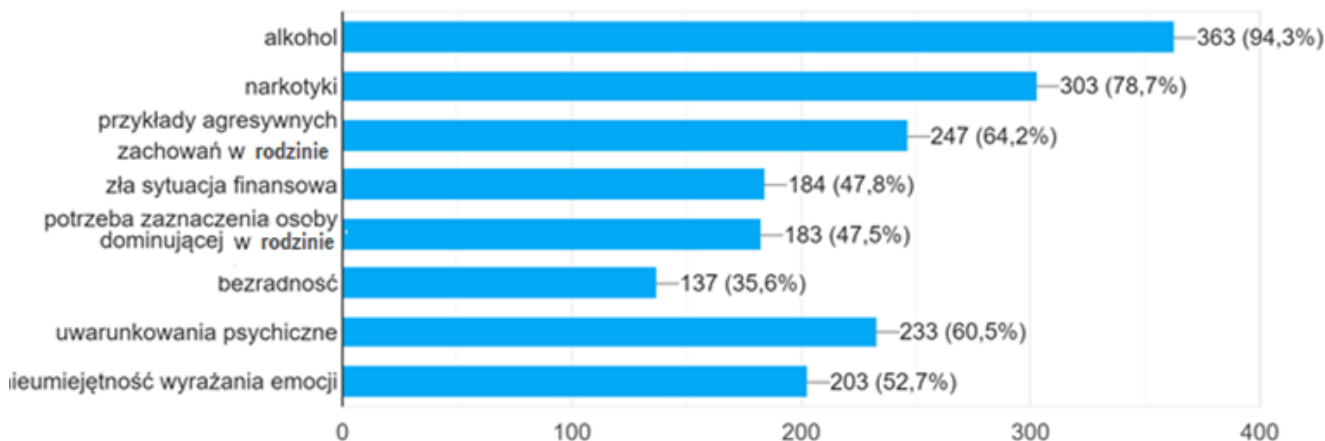
Wykres 10. Stan cywilny. Źródło: opracowania własne.

Powyższy wykres przedstawia dane dotyczące stanu cywilnego badanych respondentów. Zdecydowana większość to zamężne kobiety, jest to 150 kobiet, co stanowi 39% badanej grupy. 84 żonaty mężczyźni, którzy stanowią 21,8% wszystkich respondentów. Najmniejszy odsetek stanowią wdowcy i wdowy, jest to 10 osób czyli 2,6% ankietowanych. 28 osób (tj. 7,3%) badanej populacji żyje w związku partnerskim.

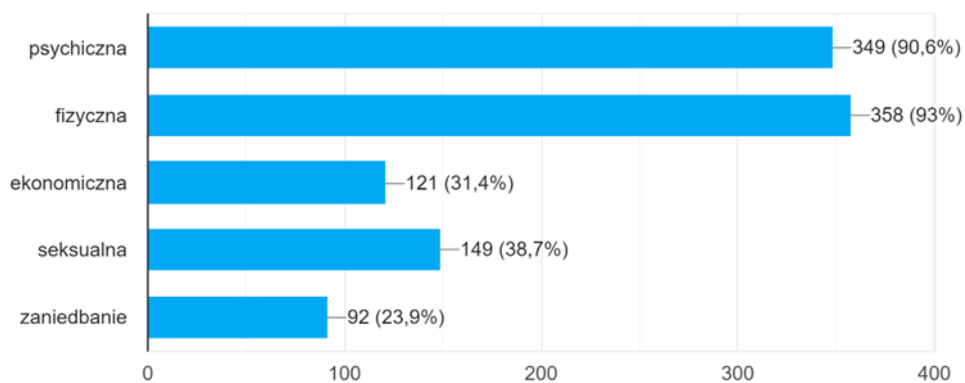
Wykres 11. Przejawy przemocy w rodzinie. Źródło: opracowania własne.

Wg. badania ankietowego za przemoc w rodzinie respondenci uznali: uderzanie, tak wskazało 374 osoby co stanowi 97,1%; zadawanie ran (346 wskazań) oraz zmuszanie do aktywności seksualnej 89,9% (346). Wciąganie do aktywności seksualnej dzieci – za przemoc uznało 330 badanych, co stanowi 85,7% respondentów. Wg. ankietowanych przemocą także jest izolowanie 78,8% wskazań, groźby 81,3% i wyzywiska 78,2% wskazań. W mniejszym stopniu za przemoc zostało uznane narzucanie własnych sądów 56%, pozbawienie wiary w siebie 58%, nadmierne wymagania 47%, ignorowanie 54%. 41,8 % respondentów nie uznaje klapsa jako formy przemocy.

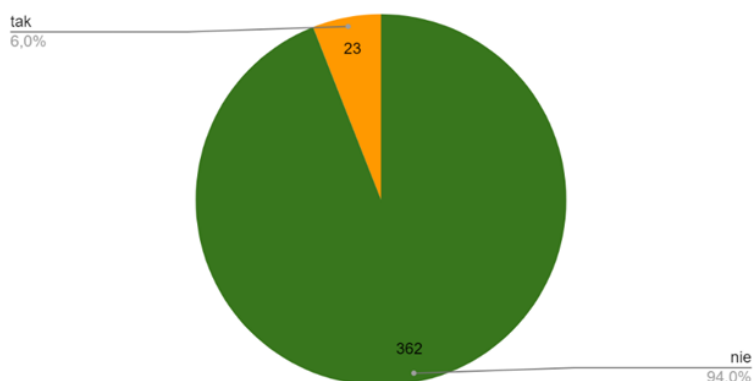
Wykres 12. Przyczyny przemocy w rodzinie. Źródło: opracowania własne.

Według badanych najczęstszymi przyczynami przemocy w rodzinie jest alkohol, co wskazały 363 osoby (94,3%) oraz narkotyki 303 osoby (78,7%). Na drugim miejscu są przykłady agresywnych zachowań w rodzinie (negatywny wzorzec rodzinny), tak wskazało 247 osób, co stanowi ok. 64% respondentów oraz uwarunkowania psychiczne 60%, czy też nieumiejętność wyrażania emocji, na co wskazało ok. 60% odpowiadających. Zła sytuacja finansowa 47%, bezradność, czy potrzeba zaznaczenia swojej dominacji w rodzinie 47% wskazań, to rzadziej wymieniane przyczyny przemocy.

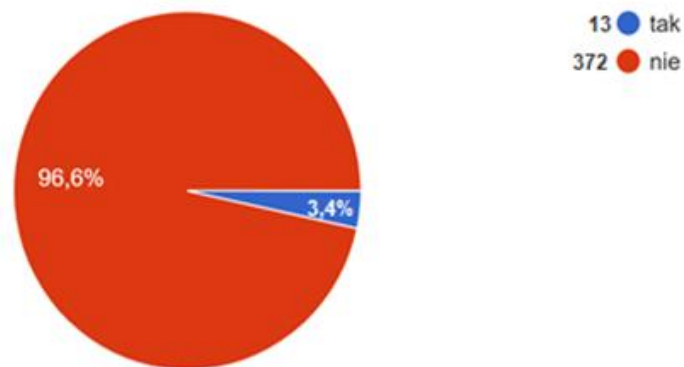
Wykres 13. Rodzaje przemocy. Źródło: opracowania własne.

Na podstawie badania, w ocenie respondentów najczęściej spotykanym rodzajem przemocy jest przemoc fizyczna, która narusza nietykalność cielesną drugiej osoby. Taką odpowiedź zaznaczyło 93% osób ankietowanych. Przemocy fizycznej zawsze towarzyszy przemoc psychiczna. Wg. danych z badania (90,6 % wskazań) należy uznać, że oprócz przemocy fizycznej najczęściej spotykanym rodzajem przemocy jest przemoc psychiczna, gdzie sprawca upokarza, wyzywa, grozi, zastrasza, szantażuje, stawia różnego rodzaju zakazy. Jako często występująca wskazywana przez respondentów była przemoc seksualna 38,7%. Na przemoc ekonomiczną wskazało 31% respondentów. Na zaniedbanie jako częstą formę przemocy wskazała najmniejsza liczba respondentów- 24 %.

Wykres 14. Czy stosowanie przemocy może być usprawiedliwione? Źródło: opracowania własne.

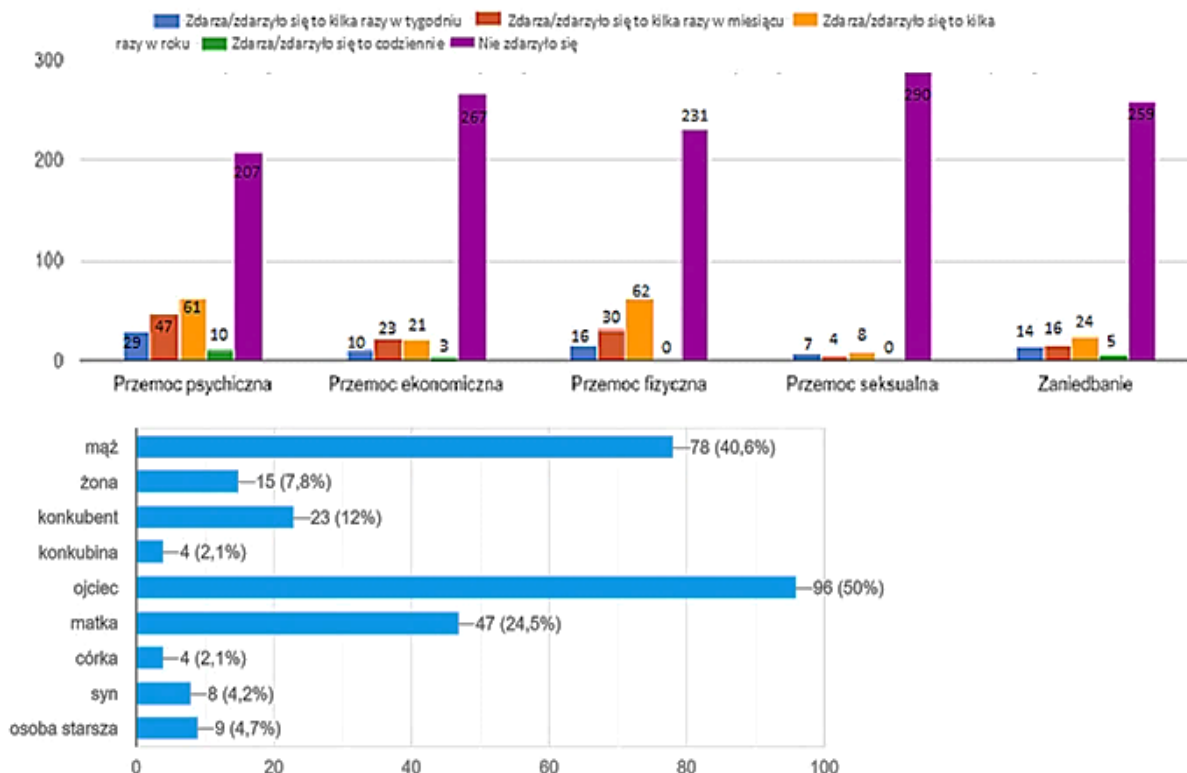
Zdecydowana większość osób badanych twierdzi, iż stosowana przemoc nie może być usprawiedliwiona 94% (362 osoby). 6% respondentów czyli 23 osoby twierdzą, że przemoc można usprawiedliwić.

Wykres 15. Czy według Pana/Pani o przemocy można mówić tylko wtedy, gdy są widoczne ślady działania?

Źródło: opracowania własne.

Respondenci zostali zapytani czy według nich o przemocy można mówić tylko wtedy, gdy są widoczne ślady jej stosowania. Zdecydowana większość twierdzi, że „NIE” (97%) czyli 372 osoby. Tylko 13 osób odpowiedziało „TAK” co stanowi 3,4% badanych.

Wykres 16. Doświadczenie przez respondentów którejkolwiek formy przemocy w rodzinie oraz wskazanie sprawcy przemocy. Źródło: opracowania własne.

Ponad 38,2 % respondentów podało, że doświadcza bądź doświadczało w swoim życiu przemocy psychicznej. 34,3 % osób z tej grupy wskazała, że tej formy przemocy doświadcza kilka razy w roku; 26,4 % kilka razy w miesiącu, 16,3 % kilka razy w tygodniu, a 5,6 % codziennie. Po przeanalizowaniu danych stwierdzono, że 2,6 % wszystkich respondentów codziennie doznaje przemocy psychicznej, a 7,5% kilka razy w tygodniu.

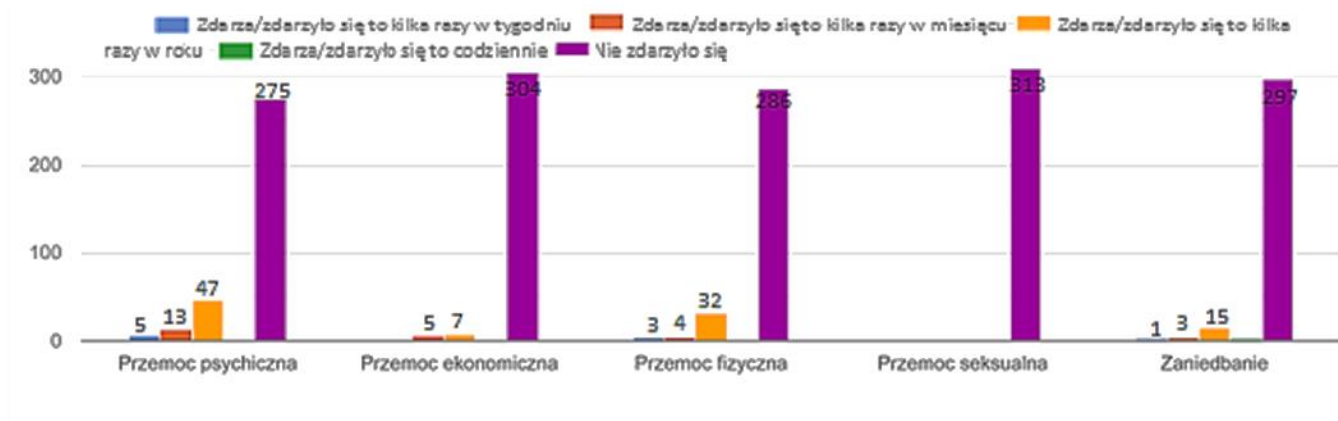
Wg. badania 28 % respondentów podało, że doświadcza bądź doświadczało w swoim życiu przemocy fizycznej. 40,2 % osób z tej grupy wskazała, że tej formy przemocy doświadcza kilka razy w roku; 19,5 % kilka razy w miesiącu, 10,4 % kilka razy w tygodniu. Żadna osoba nie wskazała, że codziennie doświadcza przemocy fizycznej. Po przeanalizowaniu danych stwierdzono, że 16,1 % wszystkich respondentów kilka razy w roku doznaje przemocy fizycznej, a 7,8% kilka razy miesiącu, a 4% kilka razy w tygodniu.

Blisko 14,8 % respondentów podało, że doświadcza bądź doświadczało w swoim życiu przemocy ekonomicznej. Blisko 18 % osób z tej grupy wskazała, że tej formy przemocy doświadcza kilka razy w roku; 19,5 % kilka razy w miesiącu, 8,48 % kilka razy w tygodniu, a ponad 2,5 % codziennie. Po przeanalizowaniu danych stwierdzono, że 2,6 % wszystkich respondentów codziennie doznaje przemocy psychicznej, a 7,5% kilka razy w tygodniu. Na 385 respondentów blisko 6% podało, że doświadcza przemocy ekonomicznej kilka razy w miesiącu, a 5,45% kilka razy w roku.

Wg. wskazań respondentów, blisko 5% spośród nich doznawało bądź doznaje przemocy seksualnej. 7,4 % tej grupy wskazała, że tej formy przemocy doznaje kilka razy /w tygodniu, co stanowi 1,8 % wszystkich respondentów.

Zaniedbania doznaje 15,3% respondentów. Wśród tej grupy 19% wskazuje, że tej formy przemocy doświadcza kilka razy w roku. Stanowi to 6,2 % wszystkich osób biorących udział w badaniu.

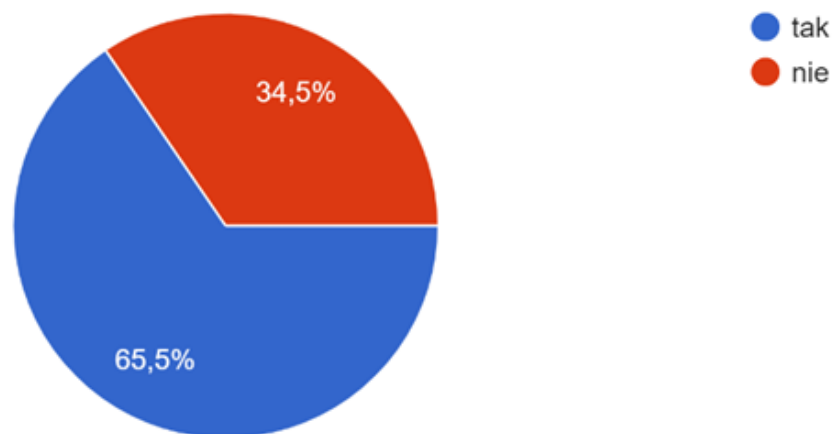
Najczęściej wskazywaną osobą jako osoba stosująca przemoc był ojciec 50% badanych, mąż 40% badanych oraz konkubent 12%. Na matkę wskazało 24,5 % ankietowanych.

Wykres 17. Czy kiedykolwiek Pan/Pani zastosował/a którąkolwiek formę przemocy w rodzinie? Źródło: opracowania własne.

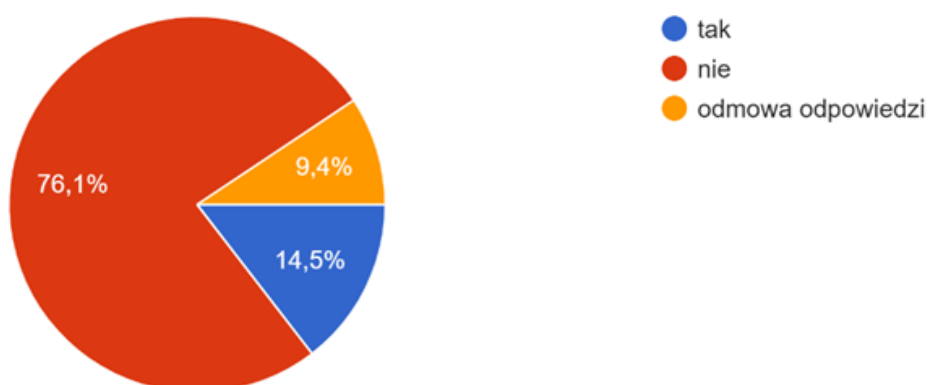
16,8 % uczestników badań zapytanych o stosowanie przemocy przyznało, że zdarzyło im się stosować przemoc psychiczną. Wśród tej grupy 42,7 % podało, że zdarzyło się to kilka razy w roku. Do stosowania przemocy ekonomicznej przyznało się 3% ankietowanych osób, do przemocy fizycznej ponad 10%, a do zaniedbania 5 %.

Ankietowani zapytani o doświadczanie przemocy w rodzinie oraz jej stosowanie zdecydowanie w większości odpowiadali „nie zdarzyło się”. Można zauważyć, że w każdym z rodzajów przemocy zarówno w pytaniu 6 jak i 7 ankiety ta odpowiedź sytuuje się na wysokim poziomie.

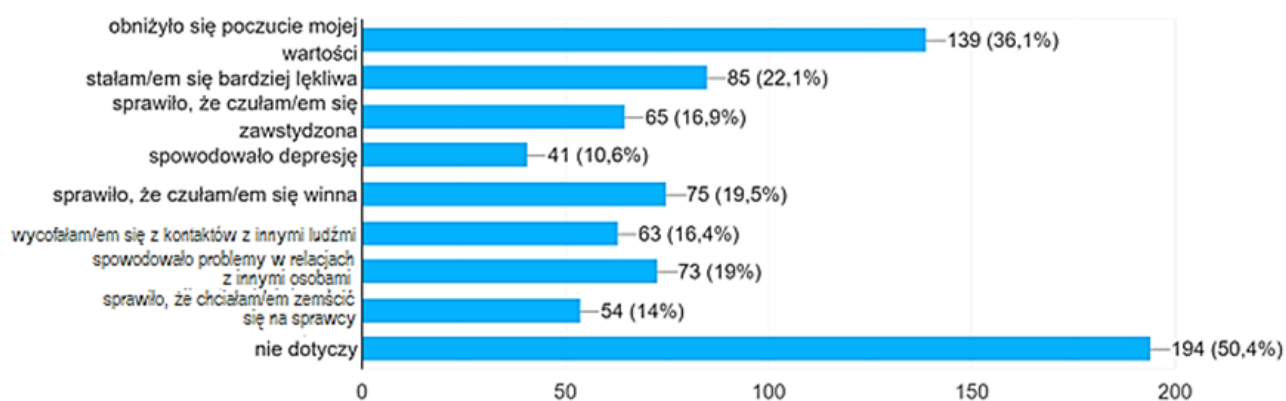
Wykres 18. Czy kiedykolwiek Pan/Pani był/a świadkiem przemocy w rodzinie? Źródło: opracowania własne.

Przemoc w rodzinie, bez względu na to, czy fizyczna, czy psychiczna - działa niszcząco na osobę jej doświadczającą. Zdecydowana większość respondentów twierdzi, iż była świadkiem przemocy w rodzinie jest to 65,5%.

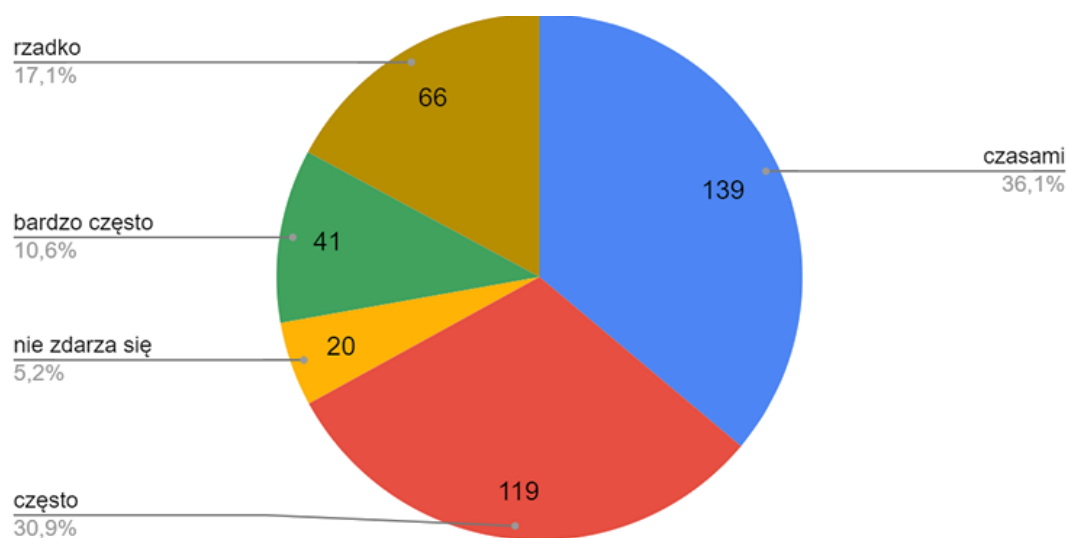
Wykres 19. Zamieszkiwanie w gospodarstwie domowym, w którym występuje przemoc. Źródło: opracowania własne.

Spośród 385 osób badanych 76,1% podało, że nie zamieszkuje w gospodarstwie domowym, w którym ma miejsce jakakolwiek forma przemocy. 14,5% potwierdziło, że zamieszkuje z rodziną przemocową, 9,4% odmówiło odpowiedzi na dane pytanie.

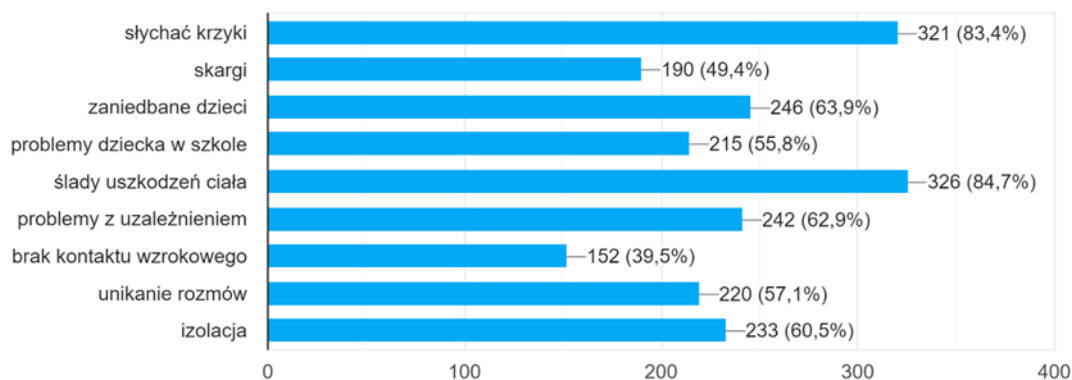
Wykres 20. Wpływ przemocy na funkcjonowanie osoby doświadczającej przemocy. Źródło: opracowania własne.

Respondenci zapytani o doznawanie przez nich konsekwencji przemocy, w 50 % podali, że nie dotyczyły ich żadne konsekwencje. 36,1 % wskazało, że obniżyło się u nich poczucie własnej wartości. 22,1% osób stało się bardziej lękliwa, 19,5% czuło się winne. W 19% respondenci uznali, że u nich konsekwencją przemocy było wystąpienie problemów relacjach z innymi osobami. U 10,6% osób doznawanie przemocy było przyczyną depresji.

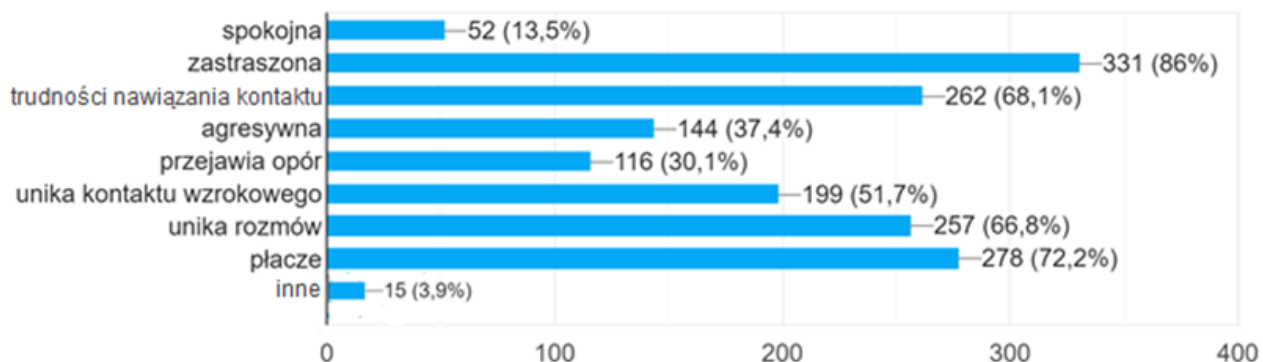
Wykres 21. Jak często zdarza się Panu/Pani słyszeć o występowaniu przemocy w rodzinie? Źródło: opracowania własne.

Na pytanie dotyczące częstotliwości docierających informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie, 139 ankietowanych (36,1 %) odpowiedziało, że czasami słyszy doniesienia na ten temat. Często o występowaniu przemocy słyszy 119 osób (30,9 %), a 41 osób (10,6 %) bardzo często. Tylko 20 osób spośród badanych czyli 5,2 % odpowiedziało, że nie zdarza się słyszeć o takim zjawisku.

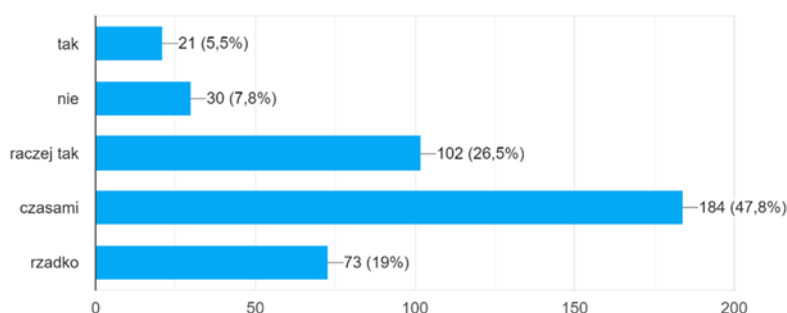
Wykres 22. Symptomy stosowanej przemocy w rodzinie. Źródło: opracowania własne.

Trudno stworzyć listę symptomów jednoznacznie świadczących o występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie. 326 osób ankietowanych (84,7 %) uważa, iż w rodzinie może dochodzić do stosowania przemocy, gdy widoczne są uszkodzenia ciała, natomiast 321 osób (83,4 %) odpowiada, że wtedy gdy słyszeć krzyki dobiegające z mieszkania. 246 (63,9 %) ankietowanych uważa, że w danej rodzinie dochodzi do zjawiska przemocy, gdyż zaniedbane są dzieci. Kolejnym powodem świadczącym o możliwości występowania przemocy według ankietowanych jest problem z uzależnieniem członków rodziny, tak odpowiedzieli 242 osoby (62,9 %). Według 233 osób (60,5 %) o przemocy możemy powiedzieć, gdy osoby doświadczające przemocy są izolowane, natomiast według 220 osób (57,1 %) gdy unikają rozmów. 215 (55,8 %) odpowiada, że sygnałem świadczącym o przemocy w rodzinie mogą być problemy dziecka w szkole. 190 (49,4 %) osób uznało, że w rodzinie może dochodzić do przemocy wtedy gdy są skargi.

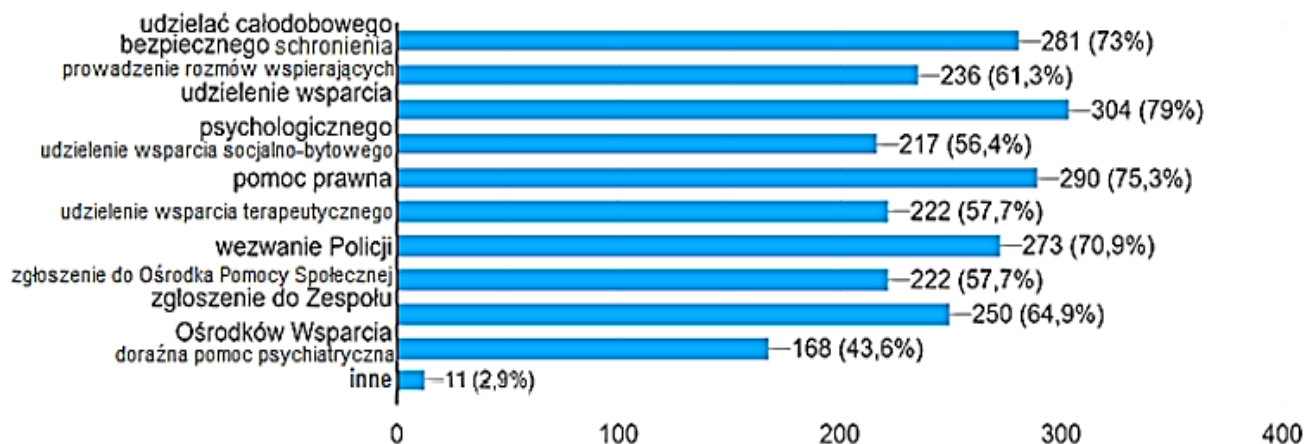
Wykres 23. Zachowanie osoby doświadczającej przemocy w ocenie respondentów. Źródło: opracowania własne.

Wg. respondentów osoby doznające przemocy w rodzinie stają się zastraszone. Tak wskazało 86% ankietowanych. Wg. 72,2 % osoby doznające przemocy płaczą, a wg. 68,1% mają trudności w nawiązaniu kontaktu. Wyłaniający się z badania obraz postrzegania zachowań osoby doświadczającej można nakreślić w następujący sposób: Osoba doświadczająca przemocy jest zastraszona, płacze, unika rozmów, ma trudności z nawiązaniem kontaktu, unika kontaktu wzrokowego. Czasem jest agresywna i przejawia opór.

Wykres 24. Reakcja środowiska na akty przemocy. Źródło: opracowania własne.

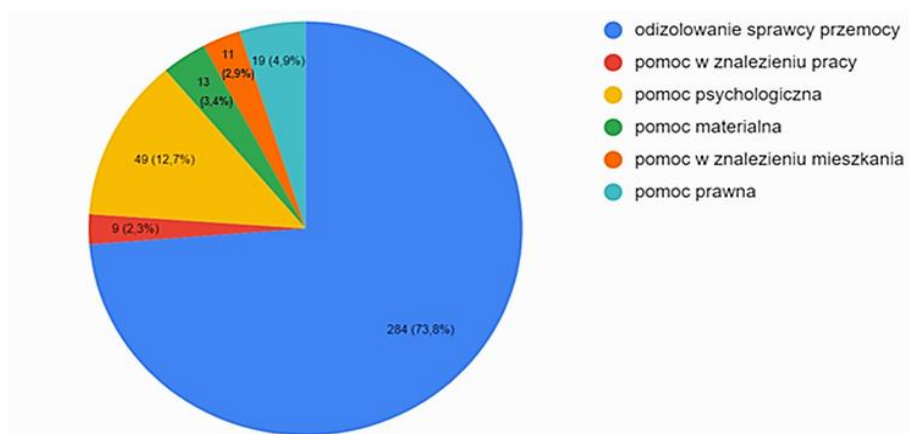
Według 184 respondentów (47,8 %) ludzie czasami reagują na akty przemocy, 102 osoby (26,5 %) odpowiedziały, że raczej reagują, 73 (19 %), że reagują rzadko, a 30 (7,8 %) uważa, że ludzie nie reagują, są bierni. Tylko według 21 ankietowanych (5,5 %) ludzie reagują na akty przemocy.

Wykres 25. Pomoc osobom doznającym przemocy według respondentów. Źródło: opracowania własne.

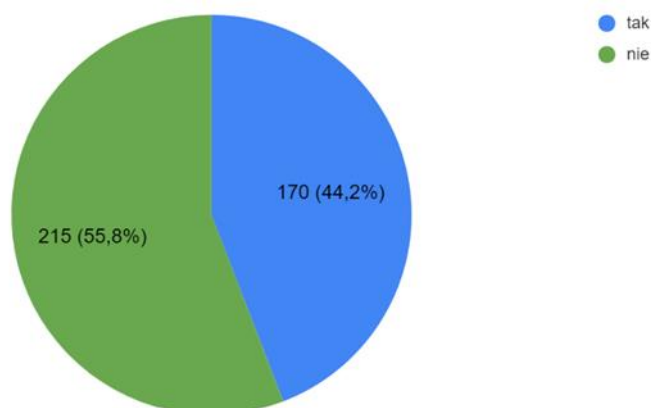
Aby pomóc osobom doznającym przemocy według badanej grupy, należy przede wszystkim udzielić tym osobom: wsparcia ze strony psychologów (79%) , całodobowego bezpiecznego schronienia (73%) , pomocy prawnej (75,3 %), wezwać Policję (70,9%). Prawie 65 % respondentów uznała, że zgłoszenie do Zespołu Ośrodków Wsparcia i ośrodka pomocy społecznej (57,7%) byłoby właściwą pomocą. Jako pomoc dla osób doświadczającej uznano prowadzenie rozmów wspierających (61,3 %), udzielanie wsparcia terapeutycznego (57,7%) udzielanie wsparcia socjalno -bytowego (56,4 %), doraźną pomoc psychiatryczną (43,6 %).

W pytaniu 15 respondenci udzielili również innych odpowiedzi w jaki sposób należałoby pomagać osobom doznającym przemocy: powiadomienie asystenta rodziny, praca ze sprawcą przemocy, odizolowanie sprawcy, „żadna pomoc nie pomoże dopóki osoba doświadczająca przemocy nie będzie chciała zmiany”, usunięcie sprawcy z mieszkania, pomoc w budowaniu poczucia własnej wartości, zgłoszenie się do osoby duchownej.

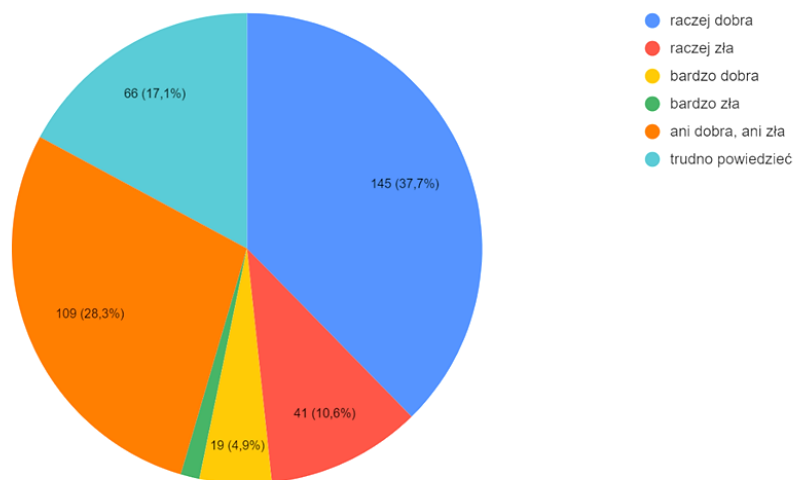
Wykres 26. Potrzeby osób doświadczających przemocy konieczne do zaspokojenia w pierwszej kolejności. Źródło: opracowania własne.

Według przeważającej większości respondentów – 284 osób (73,8 %) najważniejszą potrzebą osób doświadczających przemocy do zaspokojenia w pierwszej kolejności jest odizolowanie osoby stosującej przemoc, kolejnymi ważnymi potrzebami według ankietowanych jest pomoc psychologiczna – 49 osób (12,7 %), pomoc prawna – 19 (4,9 %), pomoc materialna – 13 (3,4 %), pomoc w znalezieniu mieszkania – 11 (2,9 %) oraz pomoc w znalezieniu pracy – 9 (2,3 %).

Wykres 27. Dostęp do informacji dla osób doświadczających przemocy. Źródło: opracowania własne.

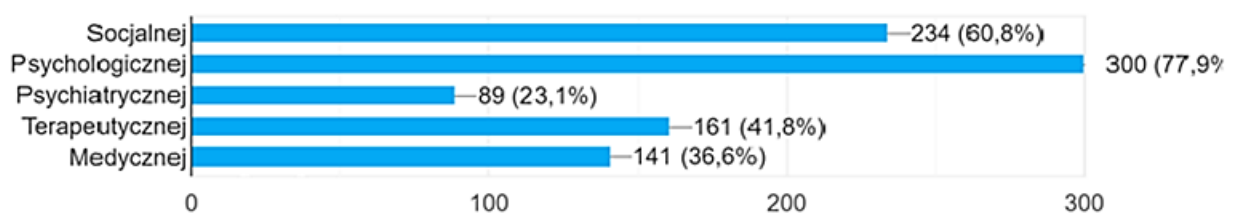
Ponad połowa badanej grupy - 215 osób (55,8 %) uważa, że osoby doświadczające przemocy w rodzinie nie mają wystarczającego dostępu do informacji na temat form pomocy udzielanej przez instytucje. 170 osób (44,2 %) jest przeciwnego zdania, według nich osoby potrzebujące wsparcia mają wystarczający dostęp do informacji i mają możliwość otrzymania pomocy.

Wykres 28. Ocena dostępności informacji na temat oferowanych form pomocy dla osób doznających przemocy. Źródło: opracowania własne

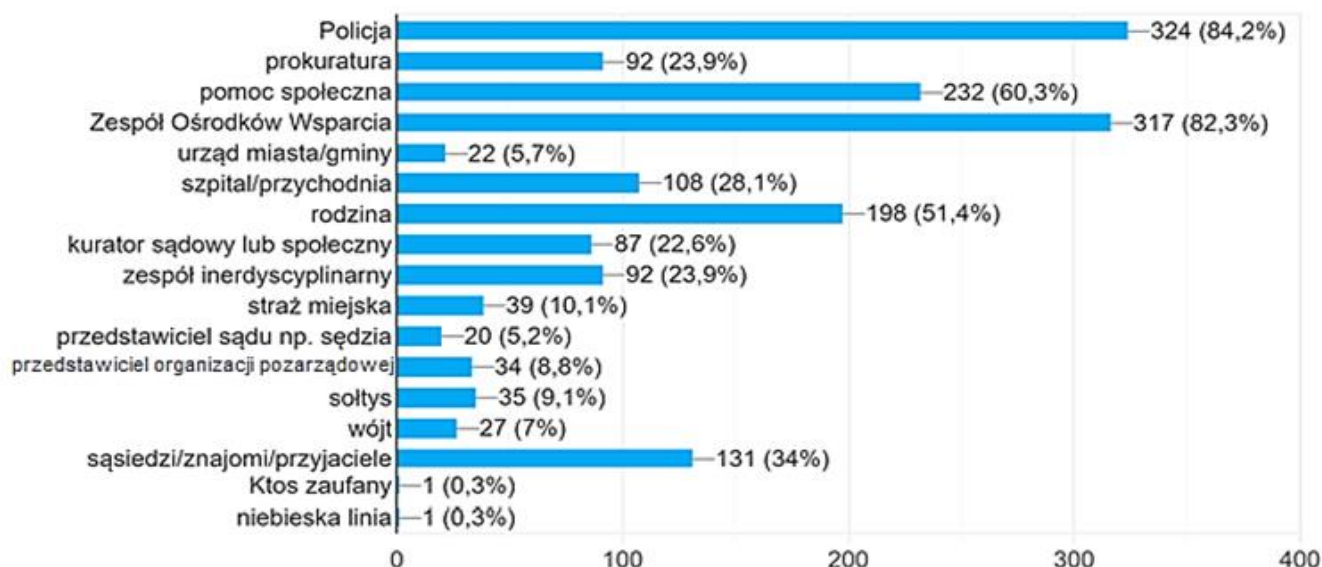
Dostępność informacji na temat oferowanych form pomocy dla osób doznających przemocy według 145 osób (37,7 %) jest raczej dobra. 19 osób (4,9 %) ocenia dostępność informacji bardzo dobrze.

Dla 109 osób (28,3 %) dostępność jest ani dobra, ani zła. 66 osób (17,1 %) uważa, że trudno powiedzieć, a 41 osób (10,6 %) uznało, że dostępność informacji jest raczej zła.

Wykres 29. Najczęściej oczekiwana pomoc przez osoby doznające przemocy. Źródło: opracowania własne.

Wg. respondentów osoby doświadczające przemocy w rodzinie najczęściej oczekują pomocy psychologicznej, tak uważa 300 osób (77,9 %). Oprócz tego oczekują pomocy socjalnej (według 234 osób – 60,8 %), terapeutycznej (według 161 osób – 41,8 %), medycznej (według 141 osób – 36,6 %) oraz psychiatrycznej (według 89 osób – 23,1 %).

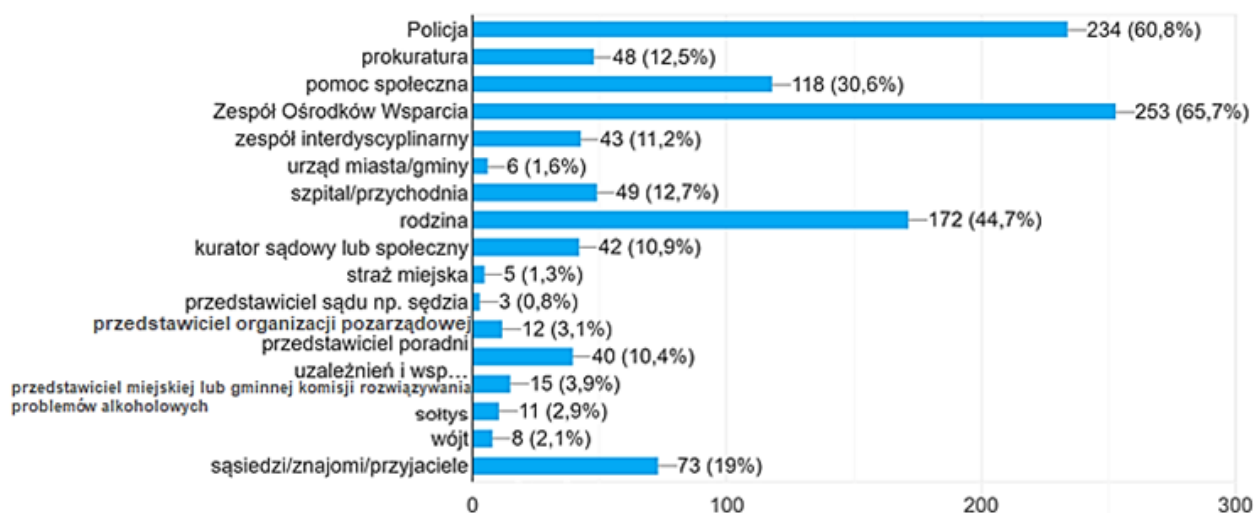

Wykres 30. Instytucje do których powinny zwracać się osoby dotknięte przemocą. Źródło: opracowania własne.

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie nie są skazane na samotne radzenie sobie z tym problemem. Wsparcia udzieli im szereg instytucji, do których mogą zgłosić się po pomoc. Według 324 ankietowanych (84,2 %) po pomoc należy się zgłosić do Policji. 317 osób (82,3 %) wskazało Zespół Ośrodków Wsparcia jako instytucję do której należy się udać po wsparcie.

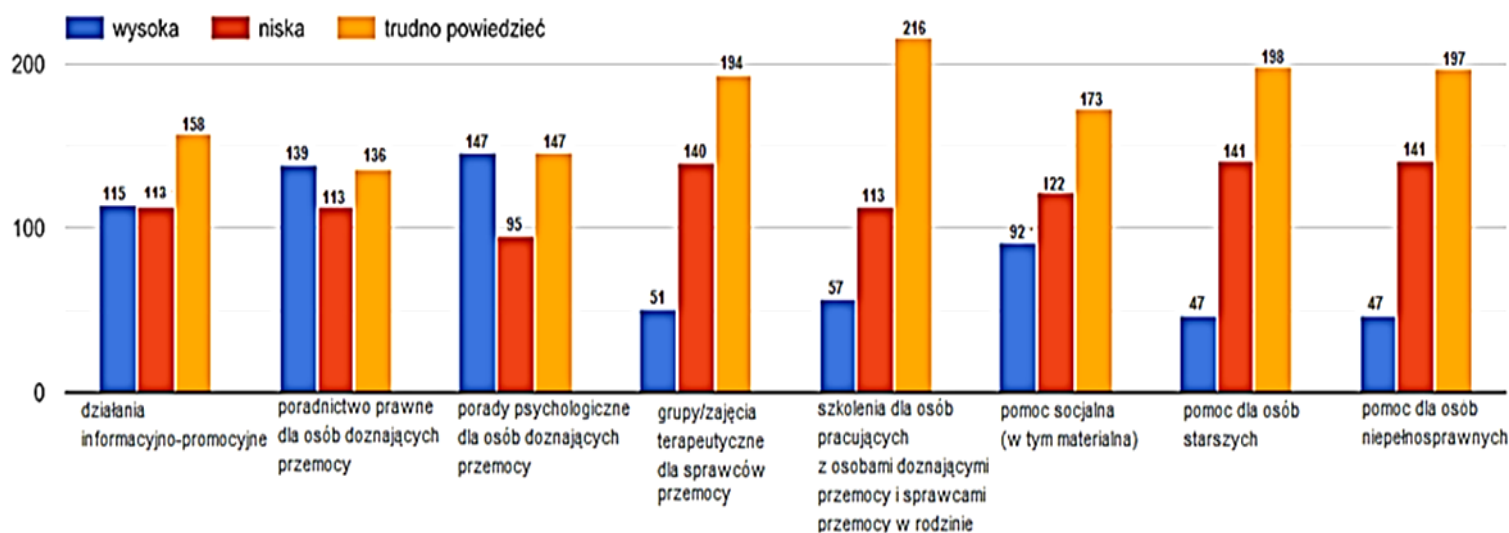
W ramach pomocy społecznej osoba doświadczająca przemocy w rodzinie może zwrócić się o pomoc do miejskich lub gminnych ośrodków pomocy społecznej. Taką odpowiedź udzieliły 232 osoby (60,3 %). 198 ankietowanych (51,4 %) wskazuje rodzinę jako jedną z możliwości szukania wsparcia, sąsiadów, znajomych, przyjaciół wskazuje 131 osób (34 %).

Najrzadziej wskazywane przez respondentów placówki/ instytucje/osoby, do których należy zwracać się po pomoc to: osoba zaufana (0,3%), niebieska linia (0,3%), wójt (7%), sołtys (9,1%), przedstawiciel sądu np. sędzia (5,2 %). Niemniej jednak kuratora sądowego lub społecznego wskazano w 87 przypadkach (22,6 %).

Wykres 31. Instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy, które wzbudzają największe zaufanie. Źródło: opracowania własne.

Zespół Ośrodków Wsparcia znalazł się na pierwszym miejscu wśród wskazywanych instytucji budzących największe zaufanie. Taką odpowiedź udzieliło 253 ankietowanych (65,7 %). Na drugim miejscu wśród wskazywanych osób, instytucji i służb znalazła się Policja, 234 osoby (60,8 %); na trzecim rodzina, wskazana przez 172 osoby (44,7 %). Niskim zaufaniem obdarzeni są: wójtowie, sołtysi, urząd miasta/ gminy, straż miejska, organizacje pozarządowe i przedstawiciele komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Najmniejsze zaufanie wzbudzają przedstawiciele sądu np. sędziowie. Tylko 3 respondentów wskazało na tą instytucję.

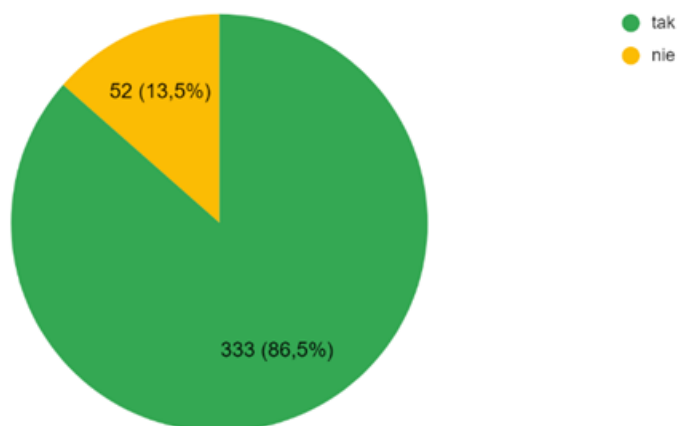

Wykres 32. Ocena dostępności poszczególnych form przeciwdziałania przemocy i pomocy dla osób doznających przemocy. Źródło: opracowania własne.

W ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocy dla osób jej doznających instytucje zobowiązane są do różnorodnych działań, między innymi: działań informacyjno – promocyjnych, poradnictwa prawnego, wsparcia psychologicznego, prowadzenia grup/zajęć terapeutycznych dla osób stosujących przemoc, szkoleń dla osób pracujących z osobami doznającymi przemocy i osobami stosującymi przemoc, pomocy socjalnej (w tym materialnej), pomocy dla osób starszych i osób niepełnosprawnych.

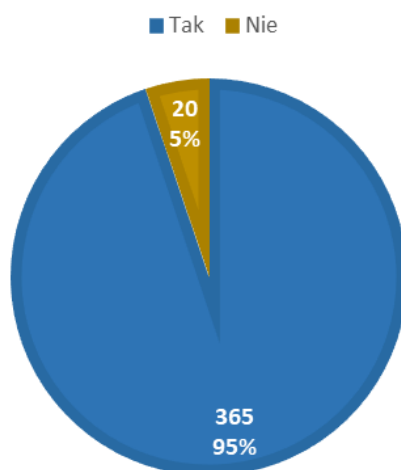
Grupa badawcza została poproszona o ocenę dostępności powyższych działań. Najbardziej dostępne wg. respondentów są porady psychologiczne dla osób doznających przemocy, poradnictwo prawne dla osób doznających przemocy oraz działania informacyjno – promocyjne.

Największa grupa respondentów udzieliła odpowiedzi trudno powiedzieć przy każdej wymienionej formie działań.

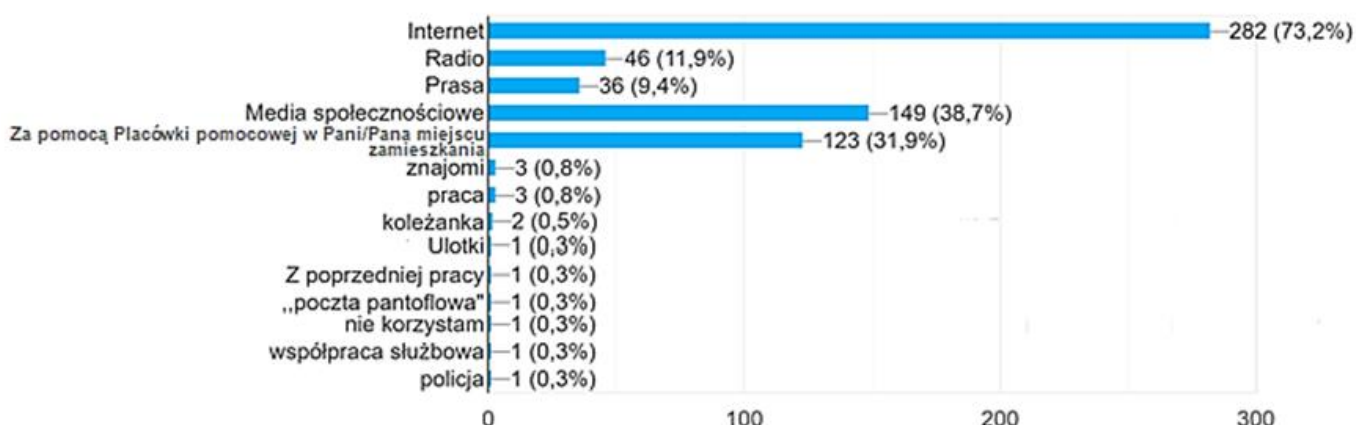
Wykres 33. Ilość osób znających instytucje udzielające wsparcia osobom doznającym przemocy na terenie powiatu mławskiego. Źródło: opracowania własne.

Jak wynika z badań, 86,5% respondentów zna instytucje udzielające wsparcia osobom doznającym przemocy na terenie powiatu mławskiego. Jednakże jak przedstawia wykres poniżej; zdaniem społeczeństwa, istnieje potrzeba przeprowadzania akcji informujących na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Takiej odpowiedzi udzieliło 95% osób badanych.

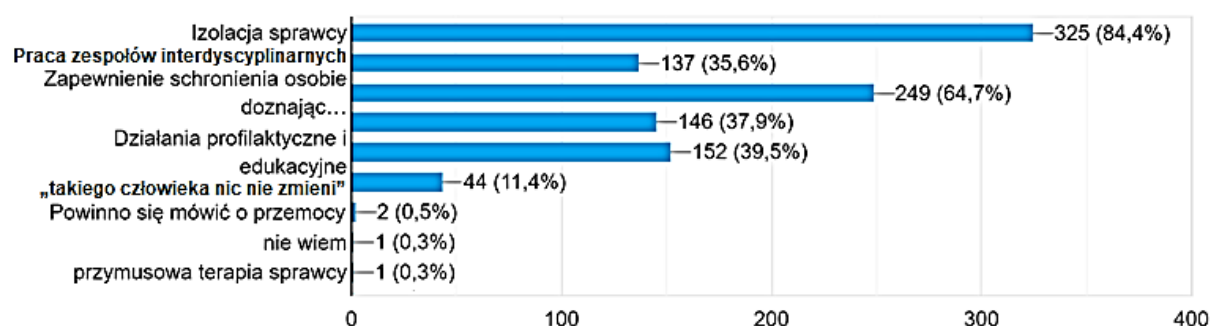

Wykres 34. Czy Pana/ Pani zdaniem istnieje potrzeba prowadzenia lokalnych akcji informujących o temacie przemocy w rodzinie? Źródło: opracowania własne.

Badani respondenci zostali zapytani również z jakich źródeł skorzystali, aby dowiedzieć się o oferowanej pomocy przez Zespół Ośrodków Wsparcia. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi najczęściej respondenci poszukiwali informacji poprzez Internet 282 (73,2%) osoby, media społecznościowe 149 (38,7%) osób, za pomocą placówki pomocowej w miejscu zamieszkania 123 (31,9%). W znikomym stopniu o pomocy Zespołu Ośrodków Wsparcia respondenci poinformowani byli przez Policję, ulotki i w ramach współpracy służbowej.

Wykres 35. Źródła z jakich można skorzystać, aby dowiedzieć się o oferowanej pomocy przez Zespół Ośrodków Wsparcia. Źródło: opracowania własne.

Wykres 36. Działania podnoszące skuteczność zapobiegania przemocy w rodzinie. Źródło: opracowania własne.

Według osób ankietowanych najskuteczniejszym środkiem zapobiegającym zjawisku przemocy w rodzinie jest izolacja osoby stosującej przemoc, taką odpowiedź udzieliło aż 325 osób (84,4 %). Zapewnienie schronienia osobie doznającej przemocy wskazało 249 osób (64,7 %). Jako skuteczny środek 152 osoby (39,5 %) wskazały działania profilaktyczne i edukacyjne, a 137 osób (35,6 %) pracę zespołów interdyscyplinarnych. Według 44 osób (11,4 %) „takiego człowieka nic nie zmieni”.

Podsumowanie i wnioski z badania ankietowego

Wyniki badania ankietowego pokazują, że wzrasta poziom świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Respondenci potrafią wskazać jakie zachowania są uznane za przemoc w rodzinie. Wiedzą jakie są symptomy występowania tego zjawiska. Wiedzą, że nie muszą być widoczne ślady by mówić o przemocy oraz, że stosowania przemocy w rodzinie nie można usprawiedliwiać. Najczęściej spotykaną formą przemocy jest przemoc psychiczna i fizyczna.

Znaczna część respondentów (40%) nie uznaje klapsa za przemoc.

Za przyczynę przemocy najczęściej został uznany alkohol, narkotyki, negatywny wzorzec rodzinny i uwarunkowania psychiczne.

Blisko 40 % osób spośród grupy ankietowanych doświadcza bądź doświadczała w swoim życiu przemocy psychicznej. Ok. 3 % badanych doznaje jej codziennie.

28 % badanych doświadcza bądź doświadczało przemocy fizycznej, 5% seksualnej.

Część osób ankietowanych (ok. 17%) przyznała się, że zdarza im się stosować przemoc psychiczną, a 10 %, że stosowała lub stosuje przemoc fizyczną.

65 % respondentów była świadkiem przemocy w rodzinie, a ponad 14 % zamieszkuje w rodzinie przemocowej.

Ponad 40 % osób często i bardzo często słyszy informacje nt. zjawiska przemocy w rodzinie.

W ocenie blisko trzydziestu procent respondentów społeczeństwo rzadko lub w ogóle nie reaguje na przemoc w rodzinie.

Za najbardziej wskazaną pomoc dla osób doświadczających przemocy w rodzinie uznano pomoc psychologiczną, zapewnienie schronienia, pomoc prawną oraz poinformowanie służb i instytucji.

Blisko 43 % respondentów oceniło dostępność informacji na temat oferowanych form pomocy dla osób doświadczających przemocy jako dobrą. Ankietowani znają miejsca udzielające pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Za najbardziej zaufane instytucje i osoby udzielające pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie został uznany Zespół Ośrodków Wsparcia, Policja i rodzina.

Wg. respondentów (95%) należy prowadzić akcje i kampanie informacyjne nt. zjawiska przemocy w rodzinie, a także poprawić dostępność do grup terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, zwiększyć dostępność pomocy dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz prowadzić szkolenia dla osób pracujących ze sprawcami przemocy w rodzinie.

Przytoczone badania ankietowe wskazują wyraźnie, że dane oparte o statystyki instytucjonalne nie oddają skali zjawiska przemocy w rodzinie.

Grupa fokusowa

Grupa liczyła 6 osób. Wszystkie osoby posiadały doświadczenie w pracy w zespole interdyscyplinarnym. Uczestnikami badania były kobiety. 5 osób na co dzień pracuje w obszarze pomocy społecznej, jedna w administracji.

Celem badania było wyszukanie narzędzi do lepszej edukacji społeczeństwa na temat przemocy oraz diagnoza współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Badanie składało się z dwóch bloków tematycznych:

Blok I dotyczył wyszukiwania narzędzi dla lepszej edukacji społeczeństwa na temat przemocy.

Blok II został przygotowany dla osób związanych w pracy zawodowej z tematyką przemocy bądź z ofiarami przemocy. Dotyczył diagnozy współpracy pomiędzy instytucjami wsparcia i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W odpowiedzi na pytanie pierwsze z pierwszego bloku tematycznego: Jak Pan/i definiuje przemoc?, ankietowani w 83,3% potrafili prawidłowo zdefiniować pojęcie przemocy. 16,7 % ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi. Natomiast na drugie pytanie: Jakie występują rodzaje przemocy?, 83,3% ankietowanych udzieliło poprawnej odpowiedzi: przemoc fizyczna, psychiczna, seksualna, ekonomiczna, zaniedbanie. 16,7% badanych odpowiedziało: przemoc fizyczna, psychiczna, seksualna, ekonomiczna.

Kolejne pytanie sprawdzało, w jakich okolicznościach ankietowany doświadczał przemocy. Tu ankietowani w 83,3% odpowiedzieli, że nie doświadczyli przemocy w rodzinie. 16,7% doświadczyło przemocy w związku małżeńskim. Ponadto, 83,3 % ankietowanych podało, że doświadcza przemocy w pracy.

W odpowiedzi na kolejne pytanie – czy ktoś był świadkiem tych zdarzeń? – 16,7% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi. 66, 6% odpowiedziało TAK. NIE odpowiedziało 16,7% badanych.

Na kolejne pytanie 16,7% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi. Pytanie dotyczyło tego, kto udzielił ankietowanemu pomocy w przypadku doświadczenia przemocy. 16,7% ankietowanych uzyskało pomoc Policji. 16,7% otrzymało pomoc od grupy roboczej. Pozostała część ankietowanych: 33,4% podało odpowiedź – nie dotyczy.

Na pytanie: Jaka była reakcja świadków przemocy?, 33,4% ankietowanych podało odpowiedź nie dotyczy. 16,7 % odpowiedziało – poinformowanie odpowiednich służb, wysłanie pism do instytucji. 16,7% podało , że świadkowie przemocy byli po stronie sprawcy. 16,7 %, że nie było świadków. 16,7 % odpowiedziało, że świadkowie nie udzielili żadnej pomocy.

Na pytanie: Jak powinni ludzie reagować będąc świadkami przemocy? Najczęściej pojawiającymi się odpowiedziami były: wezwać odpowiednie służby np. Policję, wspierać ofiarę. 50 % ankietowanych nie było świadkiem przemocy.

Kogo można powiadomić doświadczając przemocy? 16,7% osób badanych odpowiedziało: Policję, GOPS, prokuraturę; 16,7 % podało: Policję, MOPS/GOPS, służbę zdrowia, prokuraturę, sąd; 16, 7% Policję i GOPS, 16, 7% wskazało: Policję, MOPS, ośrodek wsparcia; 16, 7%, Policję, GOPS, ośrodek zdrowia , szkołę; 16,7 % powiadomiłoby Policję, OPS, prokuraturę.

Na pytanie, czy przemoc jest częstym zjawiskiem w naszym społeczeństwie? 50% osób badanych odpowiedziało: tak. 16,7% osób odpowiedziało, że jest to dosyć częste zjawisko. 16,7 % uznało, że jest to „niestety nieodczyny element życia w naszym społeczeństwie. 16,7% uznało, że nie jest to częste zjawisko.

Kolejne pytanie dotyczyło tego, kto najczęściej doświadcza przemocy? Jako osoby najczęściej doświadczające przemocy podano: kobiety, dzieci, ludzie słabi, mało odporni psychicznie, starsi, starzejący się rodzice. 16,7% podało, że najczęściej przemocy doświadczają kobiety z wykształceniem podstawowym.

Kto najczęściej jest sprawcą przemocy i dlaczego? Alkoholik z problemami, o niskiej samoocenie. Tak na powyższe pytanie odpowiedziało 33,4 % osób. 16,7% wskazało, że jest to mąż i ojciec. 33, 4% podało, że najczęściej sprawcą przemocy jest mężczyzna. 16,7 % osób podało, że jest to mężczyzna nadużywający alkoholu. W odpowiedziach pojawił się komentarz, że osobą stosującą przemoc jest mężczyzna, który jest pozornie silny, a prawdziwie jest niedowartościowany, nie umiejący zachowywać się bez okazywania wyższości i władzy.

Jakie czynniki wpływają na zwiększenie ryzyka wystąpienia przemocy w rodzinie? Najczęściej podawaną odpowiedzią na to pytanie było: alkohol i brak pieniędzy (83,3 %). Wśród odpowiedzi były wymieniane również: stan pandemii, doświadczanie przemocy w dzieciństwie, sytuacje kryzysowe, zdrady, śmierć bliskiej osoby, kredyt.

Czy temat przemocy w przestrzeni publicznej jest objęty tabu? Odpowiedzi RACZEJ TAK udzieliło 50% ankietowanych. Odpowiedź NIE zaznaczyło 33,4% ankietowanych. 16,7% badanych odpowiedziało RACZEJ NIE.

50% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na pytanie: z jakich powodów tematyka przemocy może być objęta tabu? 50% natomiast podało, że wstyd jest powodem tego, że przemoc jest tajemnicą.

Na pytanie: Jak można w Pana/i opinii przełamać zakaz mówienia o przemocy? 16,7% osób nie udzieliło odpowiedzi. 16,7% udzieliło odpowiedzi – trzeba edukować społeczeństwo. 16,7% wskazało, że można pokazać przemoc jako zjawisko faktyczne, a nie z książek czy sfer

patologicznych oraz, że może dotknąć każdą rodzinę. 16,7 % osób uznało, że zakaz mówienia o przemocy mogą przełamać osoby znaczące w środowisku lokalnym np. wójt, burmistrz, ksiądz. Padły także odpowiedzi: uświadomić, że sprawca potrzebuje pomocy, poprzez pomoc psychologiczną, informację, że ofiara nie zostanie z tym sama.

W odpowiedzi na pytanie: skąd ludzie czerpią wiedzę na temat zjawiska przemocy?, ankietowani odpowiadali z mediów: TV, Internetu oraz z kontaktów z innymi ludźmi, własnego doświadczenia, ze środowiska lokalnego.

Ankietowani byli zgodni co do tego, że kampanie społeczne w massmediach mogą zwiększyć poziom edukacji społecznej na temat przemocy w rodzinie oraz, że poprzez lepszą edukację społeczeństwa mogłaby się zmniejszyć skala występowania przemocy.

Na pytanie o to, czy społeczeństwo zbyt mało wie na temat przemocy?, odpowiedzi - TAK i RACZEJ TAK udzieliło 66,7% ankietowanych. Natomiast odpowiedzi – NIE udzieliło 16,7% ankietowanych. Odpowiedzi – RACZEJ NIE udzieliło 16,7%.

Jakie dodatkowe działania powinny być podjęte by zwiększyć świadomość społeczną na temat przemocy? Badani w tym zakresie w 33,4% nie udzielili odpowiedzi. Pozostałe odpowiedzi wskazywały, że należy zwiększyć dostęp do pomocy psychologicznej, prowadzić grupy wsparcia, organizować spotkania społeczeństwa z osobami pracującymi bezpośrednio w tematach przemocy – sędziami, prokuratorami oraz podawanie świadectw” ofiar i sprawców, profilaktykę, programy.

Ankietowani na pytanie jak skutecznie edukować społeczeństwo na temat przemocy?, odpowiedzieli, że poprzez programy edukacyjne, cykliczne spotkania w szkołach, poprzez media społecznościowe, kampanie społeczne i dostępność pomocy. 16,7% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Na prośbę o podanie własnych spostrzeżeń związanych z tematem 66,7 % ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi. Pozostałe osoby podały, że osoby pracujące zawodowo w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinny mieć wsparcie np. psychologiczne, zwłaszcza w obecnym czasie pandemii, gdzie praca stała się bardzo trudna. Osoby te powinny mieć także większe uprawnienia, elementy sprawcze.

Wnioski i podsumowanie z bloku I

Osoby ankietowane posiadają ogólną wiedzę z zakresu przeciwdziałania przemocy – potrafią zdefiniować przemoc i wymienić formy przemocy w rodzinie. Wiedzą kogo należy powiadomić w przypadku doświadczenia przemocy. Połowa ankietowanych osób uznała, że zjawisko przemocy jest powszechnie występującym, a 16,7%, że dosyć częstszym. Przemocy najczęściej doświadczają dzieci, kobiety, osoby starsze. Jako sprawca przemocy był wskazywany mężczyzna, ojciec, mąż, alkoholik. Czynniki zwiększające ryzyko występowania przemocy to alkohol i brak pieniędzy. Połowa ankietowanych uznała przemoc za temat tabu, który należy przełamywać poprzez edukację społeczeństwa, zabieranie głosu przez osoby znaczące w lokalnym środowisku oraz poprzez pokazywanie, że przemoc dzieje się rzeczywiście i może jej doświadczyć każda rodzina. Zdaniem tych badanych, którzy wskazali na tabu, jego przyczyną są stereotypowe przekonania, wedle których na pierwszym miejscu wskazywano na problem wstydu, publicznego naznaczenia dysfunkcją daną rodzinę. Obok tych uwarunkowań podkreślano, iż wciąż istnieje niechęć do ingerowania w cudze konflikty, ale i do uczestnictwa w trudnych sytuacjach.

Jak wynika z analizy badań, ludzie czerpią wiedzę o zjawisku przemocy z mediów: TV, Internetu oraz z kontaktów z innymi ludźmi, własnego doświadczenia, ze środowiska lokalnego.

Ankietowani zwrócili uwagę, że należy zwiększać edukację społeczną w tematyce przeciwdziałania przemocy. Powinna być ona prowadzona w mass mediach oraz poprzez programy edukacyjne, cykliczne spotkania w szkołach, poprzez media społecznościowe, kampanie społeczne, organizowanie spotkań społeczeństwa z osobami pracującymi bezpośrednio w tematach przemocy – sędziami, prokuratorami oraz profilaktykę, programy. Pomimo to, że wzrasta świadomość społeczna na temat zjawiska przemocy, z analizy ankiet można stwierdzić, że zjawisko przemocy nadal występuje.

Relacje między instytucjami

Drugi blok tematyczny dotyczył diagnozy współpracy pomiędzy instytucjami wsparcia i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Odpowiedzi na pytania udzieliło 6 ankietowanych, którzy w swej pracy związani są z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Pierwsze pytanie tego bloku dotyczyło wymienienia instytucji udzielających ofiarom pomocy krótkotrwałej. Wszyscy ankietowani wymienili, że są to takie instytucje jak: miejski lub gminny ośrodek pomocy społecznej i Policja. 66,7 % wśród instytucji wymieniło również Zespół Ośrodków Wsparcia. W odpowiedziach pojawiły się także: szpital, kościół, oświata, sąd, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych.

Na pytanie: jakie instytucje udzielają ofiarom pomocy długotrwałej? Były udzielane takie odpowiedzi jak: Zespół Ośrodków Wsparcia, ośrodek pomocy społecznej. Takiej odpowiedzi udzieliło ponad 80% osób ankietowanych. W ankietach pojawiły się także inne instytucje: Policja, ośrodki wsparcia, służba zdrowia, kościół, oświata, sąd.

Zapytano również, kogo standardowo powiadamia Pan/i mając kontakt z ofiarą przemocy? 100% ankietowanych udzieliło odpowiedzi na to pytanie. W odpowiedziach najczęściej pojawiały się takie instytucje jak: Policja, ośrodek pomocy społecznej, prokuratura, sąd, kurator. Na kolejne pytanie – z jakimi jednostkami gminy/powiatu/miasta na ogół Pan/i się kontaktuje w związku z potrzebą udzielania wsparcia ofiarom przemocy? 66,7% respondentów wśród wymienianych instytucji podało Policję, 50 % wymieniło ośrodek pomocy społecznej i Zespół Ośrodków Wsparcia. W odpowiedziach pojawiły się też takie instytucje jak: służba zdrowia, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, sąd, Niebieska Linia, szkoła. W kolejnym pytaniu poproszono ankietowanych o napisanie jak często i w jakim zakresie współpracuje ośrodek, w którym pracują z innymi instytucjami, działając na potrzeby ofiar przemocy? 33,4 % respondentów nie odpowiedziało na to pytanie. 16,7 % ankietowanych osób odpowiedziało, że nie współpracuje. Pozostałe osoby odpowiedziały, że są to takie instytucje jak: Zespół Ośrodków Wsparcia, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, w zależności od potrzeb.

W ankiecie respondenci zostali też zapytani, z którymi instytucjami/służbami ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie/organizacjami ich ośrodek współpracuje bez zastrzeżeń, a z kim współpraca wymaga poprawy?

Połowa ankietowanych bez zastrzeżeń oceniła współpracę z Zespołem Ośrodków Wsparcia. 33,4 % odpowiedzi wskazywały na współpracę bez zastrzeżeń z Policją i szkołą. 16,7 % odpowiadających wskazało na współpracę z zespołem interdyscyplinarnym. Współpracę należy poprawić przede wszystkim z sądem i prokuraturą. 33,4 % ankietowanych uznała, że współpracę należy poprawić również z Policją. 16,7% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na pytanie.

W kolejnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o odpowiedź, skąd czerpią wiedzę o zjawisku przemocy w rodzinie. 83,3% osób odpowiedziało: z własnej wiedzy i doświadczenia, od innych współpracowników, od innych przedstawicieli instytucji

związanych z takim profilem działania, z przepisów prawa i ustaw ze szkoleń. Ponadto, 16,7 % ankietowanych podało, że wiedzę czerpie z procedur obowiązujących i wypracowanych w ośrodku oraz z Internetu.

Poproszono ankietowanych o podanie odpowiedzi na pytanie, z kim w ośrodku konsultuje Pan/i podejmowane działania w związku z wykonywaną pracą, by pomóc ofierze przemocy? Ankietowani udzielali różnych odpowiedzi. Wymieniali: komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, szkołę, pracownika socjalnego, zespół interdyscyplinarny, kierownika, dzielnicowego, asystenta rodziny, kuratora.

16,7% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na kolejne pytanie – z kim Pan/i przeprowadziła konsultacje, co do podejmowanych działań poza ośrodkiem, w jakich spotkaniach tego typu Pan/i uczestniczył/a by zwiększyć efektywność pomocy ofierze przemocy? 50 % ankietowanych odpowiedziało, że konsultowali się podczas superwizji organizowanej przez Zespół Ośrodków Wsparcia. 16,7 % osób podało, że podczas szkoleń. 33,4% podało, że swoje działania konsultowali podczas spotkań przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych organizowanych przez dyrektora Zespołu Ośrodków Wsparcia. Ankietowani wymieniali w odpowiedziach również: konsultacje ze współpracownikami, dzielnicowym, Zespołem Ośrodków Wsparcia, sądem.

Ankietowani byli w większości zgodni (83,3%), że wykonywana praca może wpływać na syndrom wypalenia zawodowego. 16,7% ankietowanych odpowiedziało, że wykonywana praca nie wpływa na syndrom wypalenia zawodowego. 50% ankietowanych udzieliło w ankiecie odpowiedzi, że doświadcza syndromu wypalenia zawodowego.

Na pytanie – jakie działania podejmuje Pan/i by uniknąć wypalenia zawodowego?, najczęściej pojawiającą się odpowiedzią było: udział w superwizjach (50%), szkoleniach (33,4%), spotkaniach (33,4%), urlop, rozwijanie swoich zainteresowań (16,7%). 16,7% nie udzieliło odpowiedzi.

Kolejne pytanie brzmiało – jakie powinny być podjęte działania we współpracy z innymi instytucjami/ organami pozarządowymi w celu lepszego przygotowania do samodzielnego życia osoby po traumie, doświadczającej w rodzinnych sferach przemocy? 33,4% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi. Pozostałe osoby podawały różne odpowiedzi. Wskazywały na pracę z osobą doświadczającą przemocy, by ta uwierzyła w siebie, i w to, że sobie poradzi; współpracę i wspólne działanie instytucji, wspólne szkolenia; brak na terenie gminy organizacji pozarządowej zainteresowanej pomocą; trudno się wypowiedzieć.

Na pytanie – co zdaniem Pana/i powinny zawierać programy wsparcia dla jednostek doświadczających przemocy tak, by były bardziej skuteczne? ankietowani podawali różne odpowiedzi. Wśród nich było: pomoc dla dzieci, pomoc psychologa, szkolenia, wsparcie w takiej formie aby osoba doświadczająca przemocy czuła tę pomoc i czuła się bezpieczna, udział w programach. 16,7% respondentów nie udzieliło odpowiedzi.

Ostatnie pytanie dotyczyło podania sugestii względem tematów, które nie pojawiły się w ankiecie a powinny być uwzględnione w przyszłych programach przygotowywanych w celu wsparcia i ochrony ofiar przemocy? Ankietowani nie podali żadnych sugestii.

Podsumowanie bloku II

Z analizy danych wynika, że uczestnicy grupy fokusowych podejmując działania na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie kontaktują się najczęściej z Policją, ośrodkami pomocy społecznej, Zespołem Ośrodków Wsparcia. O faktach przemocy poza wyżej wymienionymi instytucjami powiadamiają prokuraturę, sąd, kuratora. Rzadko wymieniano ochronę zdrowia, komisję rozwiązywania problemów alkoholowych czy szkołę. Planując działania pomocowe konsultują się z kierownikiem, swoimi współpracownikami, członkami

komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pracownikiem socjalnym, zespołem interdyscyplinarnym, dzielnicowym, asystentem rodziny, kuratorem. Za bardzo pomocne przy podnoszeniu jakości i skuteczności pomocy zostało uznane uczestnictwo w superwizjach i spotkaniach przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych organizowanych przez Zespół Ośrodków Wsparcia.

Ankietowani niechętnie odpowiadali na pytania dotyczące tematu współpracy. 33,4 % respondentów nie odpowiedziało na to pytanie, a 16,7 % ankietowanych osób odpowiedziało, że nie współpracuje. Pozostałe osoby odpowiedziały, że współpracują z Zespołem Ośrodków Wsparcia, komisją rozwiązywania problemów alkoholowych, w zależności od potrzeb z innymi.

Połowa ankietowanych dobrze oceniła współpracę z Zespołem Ośrodków Wsparcia. Część ankietowanych wskazywała na dobrą współpracę z Policją i szkołą. Wg. uczestników grupy współpracę należy poprawić przede wszystkim z sądem i prokuraturą.

Praca na rzecz osób uwikłanych w przemoc może wpływać na syndrom wypalenia zawodowego. Najczęściej podejmowaną aktywnością w celu uniknięcia wypalenia zawodowego jest udział w superwizjach, szkoleniach, spotkaniach w celu odreagowania i obniżenia napięcia emocjonalnego, frustracji oraz urlop i hobby.

Programy dla osób po doświadczeniach traumatycznych powinny obejmować pomoc dla dzieci, pomoc psychologa, szkolenia. Wsparcie powinno dawać poczucie bezpieczeństwa.

Podsumowując, instytucje na terenie powiatu zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i ochroną ofiar przemocy znają specyfikę pracy, znają specjalistów i wiedzą do kogo zwrócić się po pomoc. Ponadto, wspierają się interwencyjnie, merytorycznie. Najslabiej układa się współpraca ze ochroną zdrowia, komisją rozwiązywania problemów alkoholowych, prokuraturą i sądem. Organizowanie spotkań, szkoleń, wspólnych warsztatów, superwizji, wymiana poglądów mogłaby pozytywnie wpłynąć w przyszłości na częstotliwość i jakość współpracy.

Uczestnicy grup fokusowych wielokrotnie podkreślali, że skuteczna pomoc osobom doświadczającym przemocy powinna opierać się na trzech etapach:

- Przygotowanie osoby doświadczającej przemocy do interwencji – wszystkie działania specjalistów, które przygotowują osobę do interwencji, tj.: - informacja prawna, psychologiczna na temat zjawiska przemocy skierowana do osoby, - poinformowanie osoby o konieczności podjęcia określonych działań, - motywowanie osoby do podjęcia interwencji.
- Przeprowadzenie interwencji – poinformowanie odpowiednich organów państwowych o zjawisku przemocy. Zabezpieczenie bezpieczeństwa osobie doświadczającej przemocy. Składają się na nią m.in.: poinformowanie prokuratury i Policji o popełnieniu przestępstwa, uruchomienie procedury Niebieskie Karty, odizolowanie osoby stosującej przemoc od osoby jej doświadczającej, umieszczenie osoby pokrzywdzonej w bezpiecznym miejscu (hostel w ZOW lub w przypadku poważnych obrażeń w szpitalu). W szybkiej i skutecznej pomocy na pewno ważny jest też sprawny przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi służbami zaangażowanymi w problem.
- Udzielenie pomocy psychologicznej – warunkiem do przystąpienia do tego etapu jest zapewnienie bezpieczeństwa osobie doświadczającej przemocy i jej zatrzymanie. Udzielenie pomocy psychologicznej powinno obejmować interwencję kryzysową i długotrwałą pomoc terapeutyczną. Interwencja kryzysowa polega na tym, by w krótkim czasie z wykorzystaniem określonych umiejętności i strategii pomóc osobie przeżywającej kryzys w uporaniu się ze wzburzeniem emocjonalnym wywołanym sytuacją czy zdarzeniem. Jest ona aktywnym, dyrektywnym i krótkotrwałym oddziaływaniem, następuje po ujawnieniu kryzysu. Obejmuje

wiele technik - od zapewnienia bezpośredniego kontaktu i wsparcia po załatwienie intensywnego leczenia lub terapii. Celem interwencji kryzysowej jest: odzyskanie równowagi i zdolności samodzielnego radzenia sobie w danej sytuacji, odzyskanie równowagi psychicznej i złagodzenie objawów reakcji kryzysowej, profesjonalna pomoc, która ogranicza bezpośrednie skutki kryzysu i zapobiega skutkom odległym (stan chroniczny, kryzysu).

• Długotrwała pomoc terapeutyczna – to działania psychologiczne, które mają zmniejszyć poziom psychopatologii związanej z doznaną krzywdą. Do najczęstszych zaburzeń psychicznych spowodowanych przez przemoc w rodzinie należą: - zaburzenia lękowe (zaburzenie lęku uogólnionego, zaburzenia psychosomatyczne, zaburzenia adaptacyjne), - zaburzenia afektywne (depresja), - zespół stresu pourazowego (PTSD). Jeżeli osoba doznająca przemocy zmagą się z problemami psychicznymi jest konieczna długofalowa pomoc terapeutyczna.

Podsumowanie przeprowadzonych pogłębionych wywiadów indywidualnych

- ✓ Na przestrzeni ostatnich lat zwiększa się systematycznie skala występowania problemu przemocy w rodzinie. Nie do końca jest to widoczne w statystykach. Wiele osób zupełnie nie zgłasza tego problemu. Jest więcej gwałtów.
- ✓ Zwiększa się świadomość społeczna dotycząca zjawiska przemocy, a także zmienia się postawa społeczeństwa. Poziom świadomości mieszkańców powiatu jest dość wysoki. Jest więcej zgłoszeń aktów przemocy zarówno od instytucji jak i od osób anonimowych. Więcej osób anonimowo zgłasza przemoc do ośrodków pomocy społecznej.
- ✓ Instytucje podejmują więcej inicjatyw i przedsięwzięć w zakresie poszerzania świadomości społecznej.
- ✓ Świadomość pracowników instytucji i funkcjonariuszy zmienia się z trudem.
- ✓ Specyfika mniejszych ośrodków miejskich sprzyja komunikowaniu ważnych treści, jest lepszy przepływ informacji.
- ✓ Na wzrost zagrożenia przemocą wpływa alkohol i zwiększona agresja pod wpływem alkoholu, środki psychoaktywne, uzależnienie od Internetu, brak bezpieczeństwa finansowego, brak reakcji na przemoc ze strony ofiary przemocy ale także instytucji. Wyrażanie takiej opinii jest świadectwem uproszczeń i stereotypów istniejących na temat przemocy.
- ✓ Ryzyko wystąpienia przemocy minimalizuje edukacja, poszerzanie świadomości społecznej, profilaktyka, wsparcie psychologiczne w szkołach, reagowanie na przemoc i zgłaszanie faktów przemocy.
- ✓ Osoby doświadczające przemocy w rodzinie oraz świadkowie przemocy najczęściej próbują poradzić sobie z problemem poprzez kontakt ze specjalistą w Zespole Ośrodków Wsparcia, poprzez zgłaszanie na Policję, kontakt z rodziną, rozmowę ze znajomymi.
- ✓ Na problem przemocy lokalne środowisko najczęściej nie reaguje. Czasem sąsiedzi, znajomi informują o przemocy Policję. Policja została wskazana jako instytucja do której najczęściej wpływają zgłoszenia z uwagi na jej dostępność.
- ✓ W celu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie instytucje najczęściej realizują programy profilaktyczne, kampanie, zajęcia dla dzieci i młodzieży, spotkania z mieszkańcami.
- ✓ O faktach przemocy organy ścigania i instytucje najczęściej dowiadują się od osób doświadczających przemocy, czasem od instytucji, rzadko od świadków.
- ✓ Największą rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie powinien odgrywać zespół interdyscyplinarny i Policja.

- ✓ Najbardziej aktywną i zaangażowaną w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie instytucją na terenie powiatu mławskiego jest Zespół Ośrodków Wsparcia.
- ✓ W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie najczęściej współpracują ze sobą zespół interdyscyplinarny, Policja i Zespół Ośrodków Wsparcia.
- ✓ Interlokutorzy słyszeli o akcjach, kampaniach mających na celu uświadomienie mieszkańcom powiatu mławskiego problemu przemocy w rodzinie. Najczęściej były one organizowane przez Zespół Ośrodków Wsparcia.
- ✓ Kampanie mające na celu poszerzenie świadomości społecznej mogą być skuteczne pod warunkiem, że są one zorganizowane w sposób profesjonalny i atrakcyjny np. z udziałem znanych osób, połączone z zachętami/atrakcjami dla społeczeństwa (połączenie edukacji z przedstawieniem kabaretowym, czy piknikiem rodzinnym).
- ✓ Kampanie mają wpływ na zmianę mentalności społecznej i postawy wobec przemocy w rodzinie. Widoczne to jest w zachowaniu i postawach młodzieży.
- ✓ Lokalne kampanie powinny kłaść szczególny nacisk na aspekt psychologiczny i formalno - prawny zjawiska przemocy w rodzinie.
- ✓ Skuteczne przeciwdziałanie przemocy to edukowanie społeczeństwa, współpraca służb i nieuchronność kary dla sprawcy.
- ✓ Skuteczność w przeciwdziałaniu przemocy poprawić może stworzenie/ uzgodnienie lokalnych procedur, prowadzenie szkoleń dla policji, sędziów, prokuratorów.
- ✓ Za sukces w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie uznane zostało ujawnianie aktów przemocy w rodzinie przez osoby jej doświadczające i przez świadków.
- ✓ Profilaktyka przemocy polega na edukowaniu, prowadzeniu zajęć, kampanii i realizowaniu programów.
- ✓ Długofalowa pomoc osobom doświadczającym przemocy polega na udzielaniu wsparcia psychologicznego oraz na czuwaniu przez służby nad rodziną.
- ✓ Skutki przemocy w rodzinie najlepiej ogranicza pomoc psychologiczna, udział w programach terapeutycznych.
- ✓ Za najtrudniejsze w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie uznano przełamanie stereotypów, wpływanie na zmianę przekonań i postaw, w tym także przekonań i postaw funkcjonariuszy publicznych, znalezienie przyczyny przemocy.
- ✓ Skalę występowania zjawiska przemocy w rodzinie można ograniczyć poprzez edukowanie społeczeństwa, ujawnianie przemocy, prowadzenie kampanii i działań profilaktycznych, prowadzenie edukacji w szkołach. Na ograniczenie skali zjawiska wpłynęłoby publikowanie wyroków sądowych skazujących za przestępstwo znęcania oraz ujawnianie danych sprawców przemocy, większe i nieuchronne kary dla sprawców.
- ✓ Porażką w przeciwdziałaniu przemocy jest umarzanie dużej ilości spraw o znęcanie przez prokuraturę, a także umarzanie spraw przez sąd z uwagi na niską szkodliwość czynu. To zniechęca ludzi do zgłaszania aktów przemocy.
- ✓ Powiatowy program powinien służyć poprawie współpracy i wymianie doświadczeń między instytucjami. Aby współpraca między instytucjami była dobra należy określić zadania dla każdego poszczególnego realizatora zadań ujętego w programie (delegowanie zadań). Powinien także być wyznaczony koordynator działań. Dobrym rozwiązaniem w poprzednich latach było powołanie powiatowego pełnomocnika ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. We współpracę powinni zaangażować się osoby z autorytetem. Decydenci powinni odgórnie narzucić sposób współpracy pomiędzy instytucjami. W tym zakresie warto podpisywać porozumienia.

- ✓ Dobra współpraca pomiędzy instytucjami i zaangażowanie poszczególnych podmiotów wpływa na skuteczność w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- ✓ Powinna zostać zorganizowana konferencja, na której każda instytucja przedstawi zakres swojego działania i możliwości współpracy. Pomoże to uniknąć nadmiernych oczekiwań w stosunku do poszczególnych instytucji.
- ✓ Największą lukę w działaniach systemowych tworzy ochrona zdrowia, sąd i prokuratura. Prokuratorzy wąsko patrzą na sprawę, oceniając tylko materiał w aktach bez podejmowania działań by uzyskać informacje od instytucji. Bez dociekliwości najczęściej umarza sprawę, co wiąże się później z utratą zaufania osób doświadczających przemocy do służb i instytucji. Bark jest na terenie powiatu współpracy prokuratury z instytucjami i dociekliwości w badaniu spraw. Ochrona zdrowia praktycznie nie współpracuje z innymi instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Na niskim poziomie jest też aktywność szkół i kuratorów.
- ✓ W ramach powiatowego programu współpracę należy nawiązać z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Kościołem i poprawić z ochroną zdrowia, psychologami szkolnymi, pedagogami, prokuraturą.
- ✓ Cyklicznie powinny odbywać się spotkania przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych z terenu powiatu mławskiego z komendantem Policji, prokuratorem, kuratorami i dyrektorem Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej. Usprawniłoby to przepływ informacji i umocniło współpracę.
- ✓ W powiatowym programie powinny być zaplanowane szkolenia dla osób zajmujących się pracą na rzecz osób uwięzionych w przemoc. Doskonalenie zawodowe i superwizja pomagają eliminować błędy w działaniu. Więcej szkoleń powinno być dla pracowników socjalnych, zwłaszcza w aspekcie prawnym. Szkolenia dla oświaty powinny obejmować aspekt prawny i wskazówki jak pracować i pomagać osobom doświadczającym przemocy. Szkolenia dla prokuratorów powinny być w zakresie wiedzy o emocjonalnym rozwoju dziecka, fazach rozwoju, co by było pomocne przy przesłuchaniach, określaniu czy dziecko jest manipulowane. Policja ma potrzebę szkoleń z zakresu prawnego, umiejętności rozmowy z ofiarą i sprawcą przemocy, diagnozowania przemocy, odróżniania konfliktów od przemocy w rodzinie. Dobrym rozwiązaniem byłoby też prowadzenie wzajemnych szkoleń.
- ✓ Na realizację zadań określonych w powiatowym programie powinny być przeznaczone odpowiednie środki, przystające do rzeczywistych kosztów.

MOCNE STRONY

V.4 Podsumowanie części diagnostycznej

V.4.1. Analiza SWOT

Uzupełnienie i podsumowanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie stanowi analiza SWOT przedstawiająca mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w odniesieniu do praktyk przeciwdziałania przemocy.

- Zwiększenie świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
- Zespoły Interdyscyplinarne funkcjonujące w każdej gminie.

- Funkcjonowanie procedury "Niebieskie Karty".
- Funkcjonowanie Zespołu Ośrodków Wsparcia w Mławie (szeroka bezpłatna specjalistyczna pomoc: psychologiczna, psychoterapeutyczna, prawna, pedagogiczna, socjalna, terapeutyczna) oraz możliwość bezpiecznego schronienia dla osób doświadczających przemocy.
- Udzielanie pomocy dla osób stosujących przemoc w ramach Programu Korekcyjno – Edukacyjnego i Programu Psychologiczno – Terapeutycznego dla Sprawców Przemocy w Rodzinie.
- Możliwość skorzystania z bezpłatnego poradnictwa prawnego i psychologicznego.
- Wyznaczenie Powiatowego Pełnomocnika ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2016 -2020.
- Organizowanie specjalistycznych szkoleń, spotkań i konferencji.
- Prowadzenie superwizji dla przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych.
- Cykliczne spotkania przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych.
- Zaangażowanie w pracę z osobą doświadczającą przemocy przez różne służby.
- Szybki przepływ informacji na linii policja – instytucje wspierające.
- Dobre przygotowanie merytoryczne, wyszkolona kadra specjalistów w Zespole Ośrodków Wsparcia w Mławie.
- Wysoka świadomość znaczenia skutków przemocy w rodzinie i znaczenie profilaktyki wśród pracowników OPS i Policji.
- Podnoszenie wiedzy i kwalifikacji pracowników instytucji zajmujących się zjawiskiem przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Programy profilaktyczne dla osób zagrożonych przemocą.
- Programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
- Lokalne kampanie organizowane we współpracy różnych instytucji, kierowane do specjalistów oraz społeczności lokalnej w ramach działań profilaktycznych.
- Szybka instytucjonalna pomoc (praca psychologów, psychoterapeutów, porady prawne, programy korekcyjno – edukacyjne, poradnia dla uzależnionych i współuzależnionych).
- Chęć współpracy i zaangażowanie instytucji realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (wspólna wymiana doświadczeń, wiedzy, informacji).
- Działania interdyscyplinarne.
- Możliwość zabezpieczenia matki/ojca z dziećmi w ośrodku, gotowość i otwartość współpracy z ZOW.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi w realizacji projektów np. ze Stowarzyszeniem Inicjatyw Społecznych „Lepsze Jutro” – kampania „Hejt Twoja Odpowiedzialność”, „Jedziemy po uśmiech”, ze Stowarzyszeniem Aktywny Senior – bezpłatne posiłki dla osób doświadczających przemocy tzw. „zawieszone obiady”.
- Prowadzenie programu „Bezpieczna Mławianka”.
- Prowadzenie warsztatów dla rodziców w celu podniesienia kompetencji rodzicielskich.
- Wspólne opracowywanie powiatowego programu przez przedstawicieli różnych instytucji.

- Trudność w utrzymaniu rezultatów pomocy – przemoc po pewnym czasie powraca.
- Postawa osób doświadczających przemocy, które odmawiają składania zeznań przeciwko sprawcy przemocy, co staje się powodem zniechęcenia służb do działania.
- Brak zaangażowania niektórych instytucji we wspólne inicjatywy, np. oświaty, ochrony zdrowia.
- Presja czasu, braki kadrowe w instytucjach pomocowych.
- Przerzucanie odpowiedzialności pomiędzy służbami.
- Brak wiedzy o naszych własnych powiatowych zasobach (nie zawsze pracownicy jednych instytucji wiedzą o zakresie pracy i kompetencjach innych podmiotów, o tym na jakim polu mogą ze sobą współpracować).
- Minimalne wsparcie członków grup roboczych - brak dla nich superwizji.
- Trudność w zachowaniu ciągłości podjętych działań w przypadku szkół (brak przepływu informacji pomiędzy szkołami, gdy uczeń zmienia poziom szkoły: podstawowa, średnia).
- Trudny kontakt z osobą stosującą przemoc, trudność w zmotywowaniu sprawcy do podjęcia pracy nad zmianą zachowania.
- Trudność pracy ze świadkiem przemocy.
- Niewielka liczba przedstawicieli ochrony zdrowia włączających się do pracy Zespołów Interdyscyplinarnych.
- Niechęć przedstawicieli instytucji do udziału w posiedzeniach Zespołów Interdyscyplinarnych, pomimo podpisanych porozumień.
- Częsta absencja członków Zespołów Interdyscyplinarnych i grup roboczych na spotkaniach.
- Trudne konstruktywne włączenie rodzica w proces pomocy dziecku doświadczającemu przemocy.
- Mała reakcja społeczności lokalnej na akty przemocy w rodzinie.
- Słaba współpraca kuratora z rodzinami, w których są dzieci, a istnieje przemoc.
- Małe zaangażowanie ochrony zdrowia, oświaty i prokuratury.
- Niechęć sędziów do współpracy z instytucjami.
- Długie terminy oczekiwania na sprawę w wydziale rodzinnym i nieletnich.
- Umarzanie dużej ilości spraw o znęcanie przez prokuraturę, a także umarzanie spraw przez sąd z uwagi na niską szkodliwość czynu.
- Brak otwartości kuratorów na współpracę z Policją i zespołami interdyscyplinarnymi.
- Brak środków finansowych na zapraszanie specjalistów.
- Brak dostępu do psychologa dziecięcego i psychiatry dziecięcego.
- Brak gotowości do udziału w programach korekcyjno - edukacyjnych i psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc.
- Brak izolacji sprawcy od osoby doznającej przemocy nawet w przypadku wydania wyroku w zawieszeniu (osoba stosująca przemoc powraca do domu).
- Zbyt długi okres oczekiwania na umieszczenie osoby uzależnionej od alkoholu w zamkniętym Ośrodku leczenia uzależnień.
- Niewystarczająca kadra niektórych instytucji, przeciążenie pracą, niskie wynagrodzenie.
- Niedostateczne wykorzystywanie wiedzy teoretycznej o przemocy w rodzinie w praktyce, np. mimo udziału w szkoleniach pracownicy nie mają wiedzy o działaniach które muszą podjąć.

- Niepełna wiedza u pracowników pierwszego kontaktu w przypadku niektórych instytucji w zakresie przemocy w rodzinie.
- Słaby przepływ informacji nt. przemocy w danej rodzinie pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w pomoc osobom doświadczającym przemocy.
- Brak poczucia bezpieczeństwa u pracowników.
- Ograniczone środki finansowe przeznaczone na działania w ramach profilaktyki.

SZANSE

- Kontynuacja Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.
- Świadomość niedoskonałości rozwiązań prawnych i niedostosowania procedur, w tym krytyka od wewnątrz.
- Budowa partnerstw lokalnych, np. ZOW, OPS, Policja.
- Świadomość szeroko pojętej profilaktyki poprzez kampanie, konferencje ale także programy w szkołach dla dzieci, młodzieży i rodziców
- Kontynuacja Powiatowego Programu Korekcyjno -Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie oraz Powiatowego Programu Psychologiczno -Terapeutycznego dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie
- Zobowiązanie przez sąd rodziców do uczestnictwa w zajęciach podnoszących kompetencje wychowawcze.
- Kampanie dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Konieczność wzajemnego poznania się, zbudowania bazy wiedzy na temat kompetencji poszczególnych instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy.
- Monitorowanie środowisk przemocowych.
- Cykliczne spotkania, np. dwa razy w roku z prokuratorem, sędziami, Policją, ZOW.
- Natychmiastowa reakcja na przemoc.
- Wymiana informacji, dobrych praktyk.
- Zwiększanie środków finansowych na profilaktykę, szkolenia i działania pomocowe.
- Przeznaczenie odpowiednich środków na realizację powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Szkolenia rad pedagogicznych i prelekcje dla rodziców podczas zebrań w szkole.
- Współpraca z Kościołem.
- Superwizja dla specjalistów.
- Poradnictwo dla dzieci i młodzieży.
- Stworzenie procedur ułatwiających współpracę (zapobiegających spychaniu).
- Prowadzenie zajęć i warsztatów dla rodziców podnoszących kompetencje rodzicielskie.
- Wsparcie dla kadr, które będzie zapobiegać wypaleniu zawodowemu.
- Wyznaczenie Powiatowego Pełnomocnika ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, który będzie koordynował działania realizowane w ramach programu.

ZAGROŻENIA

- Ukrywanie przez osoby doświadczające przemocy oraz przez świadków problemu przemocy.
- Niekompletny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Brak spójnego działania wszystkich instytucji zaangażowanych w pracę na rzecz osób uwięzionych w przemoc.
- Opieszałość instytucji w reagowaniu na zgłoszoną przemoc.
- Brak umiejętności diagnozowania przemocy i odróżnienia jej od konfliktu.
- Przyzwolenie społeczne na zachowania przemocowe.
- Brak szybkiej reakcji w razie sytuacji kryzysowej w rodzinie z problemem przemocy.
- Brak nieuchronności kary dla sprawcy przemocy.
- Nieznajomość swoich praw przez osoby doznające przemocy i oczekiwanie, że instytucje załatwią za nie wszystkie sprawy.
- Brak wystarczających umiejętności motywowania rodzin do korzystania z systemu wsparcia dla osób z problemem przemocy.
- Niewystarczająca ilość superwizji dla pracowników instytucji.
- Słaba skuteczność leczenia osób uzależnionych, coraz niższy wiek inicjacji.
- Ignorowanie symptomów przemocy. Bagatelizowanie zjawiska przemocy w rodzinie i/lub poszczególnych jej form.
- Bierność świadków przemocy.
- Stereotypowe myślenie o problemie przemocy wśród policjantów, prokuratorów i sędziów.
- Wypalenie zawodowe.
- Problemy z wymianą informacji między instytucjami.
- W sytuacji zagrożenia epidemiologicznego zwiększony stres.
- Niechęć osób przeciwdziałających przemocy do podnoszenia swoich kwalifikacji.

V.4.2 Wnioski i rekomendacje

Uczestnicy grupy fokusowej oraz indywidualnych wywiadów pogłębionych sformułowali następujące postulaty dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie mławskim:

- * Superwizja dla wszystkich specjalistów zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy;
- * Opracowanie jasnego programu z podziałem kompetencji;
- * Czytelna koordynacja działania osób, podmiotów działających w zakresie przeciwdziałania przemoc;
- * Wyznaczony koordynator działań;
- * Zwiększenie środków finansowych na działania związane z przeciwdziałaniem przemocy;
- * Zorganizowanie telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży;
- * Warsztaty podnoszące kompetencje rodzicielskie dla mieszkańców powiatu;
- * Zorganizowanie zajęć relaksacyjnych dla pracowników zajmujących się zjawiskiem przemocy;
- * Pełen zakres usług z opracowanym systemem współpracy;
- * Stworzenie bazy kontaktów pracowników instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
- * Jeszcze większe rozpropagowanie działalności ośrodka wsparcia poprzez plakaty w szkołach, przedszkolach oraz w lokalnej tv;
- * Angażowanie władz i osób decyzyjnych w przeciwdziałanie zjawisku przemocy;

- * Angażowanie wszystkich służb w poszczególne działania zmierzające do przeciwdziałania przemocy;
- * Prowadzenie szkoleń dla sędziów, prokuratorów;
- * Szeroka edukacja społeczeństwa na temat przemocy przy wykorzystaniu atrakcyjnych form przekazu np. z udziałem znanych osób, połączona z zachętami/atrakcjami dla społeczeństwa (połączenie edukacji z przedstawieniem kabaretowym, czy piknikiem rodzinnym);
- * Większa edukacja dzieci i młodzieży poprzez programy profilaktyczne i warsztaty psychoedukacyjne;
- * Szkolenie rad pedagogicznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- * Zorganizowanie konferencji, na której każda instytucja przedstawi zakres swojego działania i możliwości współpracy;
- * Spotkania integracyjne dla przedstawicieli instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy – forum wymiany doświadczeń;
- * Nawiązanie współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Kościołem;
- * Poprawienie współpracy z ochroną zdrowia, psychologami szkolnymi, pedagogami, prokuraturą;
- * Cykliczne spotkania przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych z terenu powiatu mławskiego z komendantem Policji, prokuratorem, kuratorami i dyrektorem Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej;
- * Cykliczne spotkania przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych;
- * Angażowanie wszystkich służb w poszczególne działania zmierzające do przeciwdziałania przemocy;

Podstawą dla wszystkich uczestników grup fokusowych i indywidualnych wywiadów pogłębionych jest kontynuowanie współpracy z gminnymi i powiatowymi instytucjami na trzech poziomach:

(1) formalnym (przepisy, porozumienia), (2) proceduralnym (wspólne procedury, interwencje) i (3) praktycznym (m.in. szybki i dobry przepływ informacji).

Gwarantem dobrej współpracy i realizacji wielu wspólnych przedsięwzięć miałyby być zapisy w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, na które w razie potrzeby można by się powołać. Zwrócono także uwagę na potrzeby szkoleniowe, które byłyby bardzo pomocne w pracy z rodziną uwięzłą w przemoc, mogłyby poszerzyć wiedzę oraz warsztat pracy. Jednak w ocenie uczestników najlepiej gdyby były to szkolenia przeprowadzone w systemie warsztatowym dla praktyków już posiadających sporą wiedzę teoretyczną.

Szkolenia na temat:

- diagnozowanie przemocy, jak odróżnić przemoc od konfliktu;
- warsztaty prawne dla pracowników socjalnych, nauczycieli i policjantów;
- mechanizmy zachowania osób doświadczających przemocy (np. dla policjantów, prokuratorów);
- jak rozmawiać z osobą doświadczającą przemocy, a jak ze sprawcą by skutecznie motywować do podjęcia pracy nad zmianą;
- przesłuchanie dziecka w procedurze karnej (kierowane do sędziów i prokuratorów);
- wysłuchanie dziecka w procedurze cywilnej (kierowane do sędziów i prokuratorów).

Biorąc pod uwagę inspiracje uczestników grupy fokusowej, a także przeprowadzone pogłębione wywiady indywidualne z przedstawicielami Policji, prokuratury, pomocy społecznej i oświaty można sformułować następujące **rekomendacje**:

1. Należy wyznaczyć **Powiatowego Pełnomocnika** do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Osoba wyznaczona do pełnienia tej funkcji powinna spełniać następujące kryteria:

- posiadać wystarczającą wiedzę i doświadczenie związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
- pełnić rolę lidera w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- posiadać zaufanie instytucji i służb;
- być osobą rozpoznawalną przez pracowników innych instytucji

Rolą Pełnomocnika będzie koordynowanie ogółu prac na rzecz osób doznających przemocy i działań korekcyjnych, terapeutycznych wobec osób stosujących przemoc, a także udzielanie niezbędnego wsparcia i pomocy pracownikom innych instytucji (dzielenie się dobrymi praktykami, posiadaną wiedzą, zapewnienie dostępu do wsparcia psychologicznego pracownikom instytucji). Koordynacja działań wszystkich instytucji m.in. zaangażowanie instytucji i służb w tworzenie i realizację programu.

2. Program powinien wskazywać na działania mieszczące się w obszarze profilaktyki poprzez interwencje i pomoc, szkolenia i wymianę doświadczeń. Wskazane jest, by na realizację działań zawartych w programie zapewniono środki finansowe.

3. **System przeciwdziałania przemocy** powinien składać się z: Zespołu ds. opracowania, wdrażania, monitoringu i ewaluacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (koordynującego działania poszczególnych instytucji, umożliwiające świadczenie instytucjonalnej pomocy, oraz wypracowanie spójnej procedury); grup roboczych (zajmujących się konkretnym przypadkiem przemocy w gronie pracowników znających konkretną rodzinę z problemem przemocy).

4. **Współpraca między instytucjami** powinna odbywać się pomiędzy pracownikami wszystkich instytucji. Szczególnego wsparcia należy udzielić ochronie zdrowia i Policji zwłaszcza w zakresie przekazywania niezbędnej wiedzy i umiejętności, głównie wiedzy psychologicznej. Także motywowanie do udziału w szkoleniach pracowników ochrony zdrowia, prokuratury, sądu. Współpraca idąca w kierunku wypracowania wspólnych metod działania pomiędzy pracownikami różnych instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy, wymiana doświadczeń i wiedzy. Wsparcie i pomoc, ale także docenienie pracy ze strony władz samorządowych mogłoby jeszcze bardziej motywować do pracy.

5. Ważne jest utworzenie **bazy pomocowej** dla potrzeb (1) osób doznających przemocy zawierającej miejsca, gdzie na terenie powiatu można uzyskać specjalistyczną pomoc, formy i zakres pomocy, godziny urzędowania itd. (2) pracowników (lista osób i funkcji w instytucji – czas pracy i gotowości tych osób do udzielenia pomocy). (3) bazy pomocowej dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

6. Należy dokładnie rozpoznać potrzeby specjalistów zaangażowanych w pomaganie osobom doznającym przemocy, a także zapewnić ciągłość szkoleń warsztatowych w celu podniesienia ich kompetencji. Ważne, żeby przy wyborze szkolenia brać pod uwagę specyfikę pracy instytucji, a nie szkolić pracowników jednego typu instytucji. Zapewni to wymianę doświadczeń, dobrych praktyk między pracownikami, ich wzajemne poznanie się. Szkolenia realizowane w ramach działania Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie mogłyby być miejscem do wspólnych spotkań, rozmów, wymiany spostrzeżeń.

Wynika stąd ich przewaga nad szkoleniami kierowanymi do pracowników konkretnej instytucji.

7. Konieczne jest także **rozpoznanie potrzeb psychologicznych** przedstawicieli różnych instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy, w tym też dla kadry kierowniczej, zapewnienie im wsparcia: oferowanie grup superwizyjnych (koleżeńskich), ale i superwizji prowadzonej przez certyfikowanych superwizorów, warsztatów „wentylujących” itd.

8. Grupy superwizyjne mogą składać się z pracowników różnych instytucji. Da to możliwość wymiany poglądów, spostrzeżeń, a przede wszystkim kontakt osobisty, co może przyczynić się do jeszcze lepszej współpracy między instytucjami. Szczególnie ważne jest zapewnienie superwizji, tym pracownikom instytucji, którzy nie mieli do niej dostępu (np. OPS, Szkoła, Policja).

9. Przewodniczący zespołów interdyscyplinarnych powinni cyklicznie (2 razy w roku) spotykać się z komendantem Policji i prokuratorem.

VI. CELE PROGRAMU

VI.1. Cele programu

Cel główny: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w powiecie mławskim.

Cele szczegółowe:

- Cel 1: Efektywna współpraca instytucji, służb i organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar na terenie powiatu mławskiego.
- Cel 2: System współpracy instytucjonalnej podejmowanej na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie.
- Cel.3 : Wysoka jakość i skuteczność pomocy udzielanej dorosłym i dzieciom doświadczającym przemocy.
- Cel 4: Wysoka jakość i skuteczność działań na rzecz osób stosujących przemoc.
- Cel 5: Skuteczne formy pomocy i wsparcia kierowane do rodzin.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym realizacji celów ustawowych oraz celów wskazanych w Programie, określono trzy podstawowe obszary zawierające kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców:

- 1. Współpraca instytucjonalna:
obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie:
obszar kierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych lub osób niesamodzielnych), jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się ochroną i pomocą osobom dotkniętym przemocą.
- 3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie:

obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.

4. Ochrona i wsparcie kierowane do rodzin.

Każde z działań we wskazanych obszarach zostało przypisane konkretnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację. Opisano też przewidywane wskaźniki monitorowania realizacji działań.

Program skierowany jest do:

1. Ogółu społeczeństwa, w tym osób zagrożonych przemocą w rodzinie.
2. Osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. Osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Świadków przemocy w rodzinie.
5. Służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

VI.2. Harmonogram

HARMONOGRAM REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2021 - 2025

Obszar 1: Współpraca instytucjonalna

Cel 1.1. Efektywna współpraca instytucji, służb i organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar na terenie powiatu mławskiego.

Rodzaje działań:

1.1.1. Zorganizowanie interdyscyplinarnych szkoleń, seminariów i konferencji dla przedstawicieli instytucji, celem podniesienia kompetencji zawodowych i wymiany doświadczeń.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik.

Wskaźniki:

- liczba szkoleń, konferencji, seminariów i warsztatów, liczba uczestników, liczba podmiotów biorących udział.

Czas realizacji: 2021r. - 2025r. – Co najmniej raz w każdym roku obowiązywania programu.

1.1.2 Współpraca z organizacjami pozarządowymi, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe oraz wspierania osób doznających przemocy w rodzinie.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba zrealizowanych działań, liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Czas realizacji: 2021r. - 2025r.

1.1.3. Cykliczne spotkania przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych działających na terenie powiatu mławskiego.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik we współpracy z przewodniczącymi zespołów interdyscyplinarnych

Wskaźniki:

- liczba spotkań

Czas realizacji: 2021r. - 2025r. – Co najmniej raz na kwartał w każdym roku.

Cel 1.2. System współpracy instytucjonalnej podejmowanej na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Rodzaje działań:

1.2.1. Opracowanie bazy danych na temat instytucji pomocowych w celu usprawnienia przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami i służbami.

Realizatorzy zadania: Zespół Ośrodków Wsparcia we współpracy z instytucjami i służbami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

– Ilość instytucji korzystających z bazy danych, ilość danych w bazie.

Czas realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

1.2.2. Bank dobrych praktyk. Gromadzenie danych dotyczących inicjatyw podejmowanych na rzecz osób doświadczających przemocy.

Realizatorzy zadania: Zespół Ośrodków Wsparcia we współpracy z instytucjami i służbami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

– Ilość inicjatyw.

Czas realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

1.2.3. Baza danych dla osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc.

Realizatorzy zadania: Zespół Ośrodków Wsparcia we współpracy z instytucjami i służbami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

– Ilość materiałów informacyjnych.

Czas realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

1.2.4. Cykliczne spotkania przewodniczących zespołów interdyscyplinarnych działających na terenie powiatu mławskiego.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik we współpracy z przewodniczącymi zespołów interdyscyplinarnych

Wskaźniki:

- liczba spotkań

Czas realizacji: 2021r. - 2025r. – Co najmniej raz na kwartał w każdym roku.

Obszar 2: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Cel 2.1. Wysoka jakość i skuteczność pomocy udzielanej dorosłym i dzieciom doświadczającym przemocy.

Rodzaje działań:

2.1.1. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności poszczególnych osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (grupy zawodowe).

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik.

Wskaźniki:

- liczba szkoleń, warsztatów, superwizji, liczba uczestników.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

2.1.2. Opracowanie i upowszechnianie materiałów instruktażowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, Zespół Ośrodków Wsparcia

Wskaźniki:

- liczba materiałów informacyjnych.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe

2.1.3. Wdrażanie nowatorskich rozwiązań i projektów.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, powiatowe jednostki zajmujące się działaniem na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- liczba rozwiązań, liczba projektów.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe

2.1.4. Upowszechnianie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, powiatowe jednostki zajmujące się działaniem na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- ilość opracowanych materiałów, ilość wydrukowanych materiałów, ilość rozpowszechnionych materiałów.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

2.1.5. Ułatwianie dostępu do informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, powiatowe jednostki zajmujące się działaniem na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- ilość zorganizowanych kampanii informacyjnych, ilość materiałów informacyjnych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie o przysługujących jej prawach.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

2.1.6. Szkolenia specjalistyczne w zakresie pracy z osobą doświadczającą przemocy.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, Zespół Ośrodków Wsparcia

Wskaźniki:

- liczba szkoleń, liczba uczestników szkoleń, ilość przygotowanych materiałów informacyjnych.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

2.1.7. Superwizja dla członków grup roboczych i zespołów interdyscyplinarnych.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, Zespół Ośrodków Wsparcia

Wskaźniki:

- liczba superwizji, liczba uczestników .

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

2.1.8. Szkolenia specjalistyczne dla sędziów, prokuratorów, policjantów, pracowników oświaty, pomocy społecznej i ochrony zdrowia.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, Zespół Ośrodków Wsparcia we współpracy z zewnętrznymi firmami, osobami szkolącymi, trenerami.

Wskaźniki:

- liczba szkoleń, liczba uczestników szkoleń, ilość przygotowanych materiałów informacyjnych.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

2.1.9. Prowadzenie telefonu interwencyjnego.

Realizatorzy zadania: Zespół Ośrodków Wsparcia

Wskaźniki:

- ilość przeprowadzonych rozmów, liczba osób dzwoniących.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

2.2.0. Wyjazdy superwizyjne dla specjalistów w związku z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, Zespół Ośrodków Wsparcia

Wskaźniki:

- ilość wyjazdów, liczba uczestników szkoleń.
- Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

Obszar 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Cel 3.1. Wysoka jakość i skuteczność działań na rzecz osób stosujących przemoc.

Rodzaje działań:

3.1.1. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności poszczególnych osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (grupy zawodowe).

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik.

Wskaźniki:

- liczba szkoleń, warsztatów, superwizji, liczba uczestników.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

3.1.2. Realizowanie oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, Zespół Ośrodków Wsparcia, prokuratura, Policja, zespoły interdyscyplinarne

Wskaźniki:

ilość przeprowadzonych edycji programu oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, liczba osób biorących udział w programach.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – co najmniej raz w każdym roku.

3.1.3. Prowadzenie programów psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, Zespół Ośrodków Wsparcia, prokuratura, Policja, zespoły interdyscyplinarne

Wskaźniki:

ilość przeprowadzonych edycji programu psychologiczno - terapeutycznego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, liczba osób biorących udział w programach.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – co najmniej raz w każdym roku.

3.1.4. Upowszechnianie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, powiatowe jednostki zajmujące się działaniem na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- ilość opracowanych materiałów, ilość wydrukowanych materiałów, ilość rozpowszechnionych materiałów.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

3.1.5. Ułatwianie dostępu do informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, powiatowe jednostki zajmujące się działaniem na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- ilość zorganizowanych kampanii informacyjnych, ilość materiałów informacyjnych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie o przysługujących jej prawach.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

3.1.6. Szkolenia specjalistyczne w zakresie pracy z osobą stosującą przemoc.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, Zespół Ośrodków Wsparcia

Wskaźniki:

- liczba szkoleń, liczba uczestników szkoleń, ilość przygotowanych materiałów informacyjnych.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

3.1.7. Superwizja dla członków grup roboczych i zespołów interdyscyplinarnych.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, Zespół Ośrodków Wsparcia

Wskaźniki:

- liczba superwizji, liczba uczestników .

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

3.1.8. Wyjazdy superwizyjne dla specjalistów w związku z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, Zespół Ośrodków Wsparcia

Wskaźniki:

- ilość wyjazdów, liczba uczestników szkoleń.
- Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

Obszar 4: Ochrona i wsparcie kierowane do rodzin

Cel 4.1. Skuteczne formy pomocy i wsparcia kierowane do rodzin.

Rodzaje działań:

4.1.1. Zapewnienie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie w zakresie:

(1) interwencyjnym poprzez: - zapewnienie schronienia ofierze przemocy w rodzinie oraz dzieciom pozostającym pod jej opieką, bez skierowania i bez względu na dochód, przez okres do trzech miesięcy z możliwością przedłużenia - udzielanie natychmiastowej pomocy

psychologicznej i prawnej oraz zorganizowanie niezwłocznie dostępu do pomocy medycznej w przypadku, gdy wymaga tego stan zdrowia ofiary przemocy w rodzinie,

(2) terapeutyczno - wspomagającym poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- opracowanie indywidualnego planu pomocy ofierze przemocy w rodzinie
- udzielanie poradnictwa medycznego, psychologicznego, – prawnego, socjalnego
- prowadzenie grup wsparcia lub grup terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie terapii indywidualnej - diagnozowanie sytuacji dzieci i młodzieży oraz udzielanie im wsparcia psychologicznego i socjoterapeutycznego

(3) potrzeb bytowych poprzez:

- zapewnienie całodobowego okresowego pobytu dla osób doznających przemocy w rodzinie
- zapewnienie pomieszczeń do spania przeznaczonych maksymalnie dla pięciu osób, z uwzględnieniem sytuacji rodzinnej ofiary przemocy w rodzinie,
- wspólnego pomieszczenia do pobytu dziennego z miejscem zabaw dla dzieci i miejsca do nauki,
- ogólnodostępnych łazienek, wyposażonych w sposób umożliwiający korzystanie zarówno przez osoby dorosłe, jak i dzieci, odpowiednio jedna łazienka na pięć osób,
- miejsca do prania i suszenia,
- ogólnodostępnej kuchni,
- wyżywienia, odzieży i obuwia,
- środków higieny osobistej i środków czystości.

Działanie realizowane poprzez prowadzenie Zespołu Ośrodków Wsparcia.

Realizatorzy zadania: Zespół Ośrodków Wsparcia.

Wskaźniki:

- ilość osób korzystających z pomocy, ilość udzielonych porad, ilość osób korzystających z całodobowego schronienia.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

4.1.2. Zapewnienie pomocy medycznej w zakresie psychiatrii osobom doświadczającym przemocy w rodzinie i zagrożonym przemocą (w tym dzieciom).

Realizatorzy zadania: jednostka samorządu terytorialnego - szczebel powiatowy, Zespół Ośrodków Wsparcia

Wskaźniki:

- liczba udzielonych konsultacji, liczba osób korzystających z konsultacji.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

4.1.3. Prowadzenie punktów informacyjno - konsultacyjnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizatorzy zadania: jednostka samorządu terytorialnego - gmina.

Wskaźniki:

- liczba prowadzonych punktów, liczba osób korzystających.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

4.1.4. Wdrażanie i realizacja programów profilaktycznych w szkołach, uwrażliwiających dzieci i młodzież na problem przemocy w rodzinie.

Realizatorzy zadania: placówki edukacyjne prowadzone przez samorząd powiatowy, Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna, ZOW.

Wskaźniki:

- ilość przeprowadzonych programów, ilość uczestników.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

4.1.5. Utworzenie i prowadzenie anonimowej poradni mailowej dla młodzieży.

Realizatorzy zadania: Zespół Ośrodków Wsparcia,

Wskaźniki:

- ilość udzielonych porad.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

4.1.6. Rozwijanie i prowadzenie grup wsparcia, grup rozwoju osobistego.

Realizatorzy zadania: Zespół Ośrodków Wsparcia i inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, organizacje pozarządowe.

Wskaźniki:

- liczba prowadzonych grup, liczba osób korzystających.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

4.1.7. Praca systemowa z rodziną.

Działanie realizowane poprzez prowadzenie warsztatów dla rodziców w celu rozwoju kompetencji wychowawczych, warsztatów/ grup psychoedukacyjnych dla młodzieży, dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym, prowadzenie psychoterapii dla dzieci, par i rodzin.

Realizatorzy zadania: Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, Zespół Ośrodków Wsparcia

Wskaźniki:

- liczba prowadzonych warsztatów, grup, liczba osób uczestniczących, .

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

4.1.8. Programy profilaktyczne i kampanie skierowane do mieszkańców powiatu mławskiego.

Realizatorzy zadania: Członkowie Zespołu, Pełnomocnik, Zespół Ośrodków Wsparcia, powiatowe jednostki zajmujące się działaniem na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, zespoły interdyscyplinarne.

Wskaźniki:

- liczba prowadzonych programów profilaktycznych, kampanii, kursów, warsztatów, happeningów, pikników rodzinnych, festynów, liczba osób korzystających.

Termin realizacji: 2021r. - 2025r. – działanie ciągłe.

VII. SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU, ZARZĄDZANIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy będzie stanowił strategię działań na lata 2021 – 2025, której celem będzie ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie i skuteczna pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie na terenie powiatu mławskiego. Program realizowany będzie przy współpracy lokalnie działających instytucji, służb i organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar.

Ze względu na interdyscyplinarny charakter programu jego realizacja będzie odbywała się w trybie stałej i nieprzerwanej pracy przez cały okres trwania programu. Sposób spełnienia poszczególnych celów zawartych w Programie jest dostosowany do konkretnych zadań tak, żeby zapewnić jak największą efektywność i skuteczność.

Realizacja działań będzie odbywała się poprzez:

- profilaktykę - programy profilaktyczne, kursy samoobrony, warsztaty umiejętności społecznych, audycje w lokalnym radiu, warsztaty psychoedukacyjne dla dzieci i młodzieży, kampanie społeczne;
- edukację - kampanie informacyjne, szkolenia, konferencje, warsztaty, seminaria, wzajemna wymiana doświadczeń materiały instruktażowe i edukacyjne;
- wsparcie - zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, pomoc psychologiczna, medyczna, socjalna, psychoterapia, grupy wsparcia, działania korekcyjno – edukacyjne, konsultacje wychowawcze, działania opiekuńcze, terapeutyczne, socjoterapeutyczne.

Program monitorowany będzie przez członków Zespołu ds. Opracowania, Wdrażania, Monitoringu i Ewaluacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. W ciągu roku kalendarzowego będą odbywać się spotkania członków zgodnie z opracowanym przez koordynatora harmonogramem spotkań. Ewaluacja Programu będzie przeprowadzana w formie corocznego sprawozdania z realizacji zadań wyznaczonych przez harmonogram działań, a następnie przekazywana Zarządowi Powiatu Mławskiego.

Program będzie realizowany corocznie ze środków zapisanych w budżecie realizatora zadania- Zespołu Ośrodków Wsparcia w Mławie. Zakłada się, że realizatorzy zadań wyznaczonych w harmonogramie działań będą wykonywać przypisane zadania w ramach własnych kompetencji i środków.

Działania ujęte w Harmonogramie będą finansowane z wykorzystaniem środków pochodzących z budżetu państwa, z którego pochodzą środki przeznaczone na realizację przez powiaty zadań zleconych z zakresu administracji rządowej oraz środków przeznaczonych na realizację przez Powiat Mławski określonych w Załączniku Nr 1 do niniejszego programu. Dodatkowo przewidziana jest możliwość tworzenia projektów finansowanych ze środków krajowych i zagranicznych - o ile zaistnieje możliwość ich pozyskania.

PIS WYKRESÓW I TABEL

Wykres 1. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.....	30
Wykres 2. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc całodobowych w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	31
Wykres 3. Wykaz spraw prowadzonych przez Prokuraturę Rejonową w Mławie w latach 2016-2019. Źródło: opracowania własne	37
Wykres 4. Wyroki z art. 207 kk wydane przez Sąd Rejonowy w Mławie w latach 2016-2019. Źródło: opracowania własne.	38
Wykres 5. Miejsce zamieszkania respondentów. Źródło: opracowania własne.....	40
Wykres 6. Płeć respondentów. Źródło: opracowania własne.....	41
Wykres 7. Wiek respondentów. Źródło: opracowania własne.	41
Wykres 8. Wykształcenie. Źródło: opracowania własne.	41
Wykres 9. Miejsce pracy. Źródło: opracowania własne.	42
Wykres 10. Stan cywilny. Źródło: opracowania własne.	42
Wykres 11. Przejawy przemocy w rodzinie. Źródło: opracowania własne.	43
Wykres 12. Przyczyny przemocy w rodzinie. Źródło: opracowania własne.	43
Wykres 13. Rodzaje przemocy. Źródło: opracowania własne.	44
Wykres 14. Czy stosowanie przemocy może być usprawiedliwione? Źródło: opracowania własne.	44
Wykres 15. Czy według Pana/Pani o przemocy można mówić tylko wtedy, gdy są widoczne ślady działania? Źródło: opracowania własne.....	45
Wykres 16. Doświadczanie przez respondentów którejkolwiek formy przemocy w rodzinie oraz wskazanie sprawcy przemocy. Źródło: opracowania własne.	45
Wykres 17. Czy kiedykolwiek Pan/Pani zastosował/a którąkolwiek formę przemocy w rodzinie? Źródło: opracowania własne.	46
Wykres 18. Czy kiedykolwiek Pan/Pani był/a świadkiem przemocy w rodzinie? Źródło: opracowania własne.	47
Wykres 19. Zamieszkiwanie w gospodarstwie domowym, w którym występuje przemoc. Źródło: opracowania własne.	47
Wykres 20. Wpływ przemocy na funkcjonowanie osoby doświadczającej przemocy. Źródło: opracowania własne.	48
Wykres 21. Jak często zdarza się Panu/Pani słyszeć o występowaniu przemocy w rodzinie? Źródło: opracowania własne.	48
Wykres 22. Symptomy stosowanej przemocy w rodzinie. Źródło: opracowania własne.	49
Wykres 23. Zachowanie osoby doświadczającej przemocy w ocenie respondentów. Źródło: opracowania własne.	49
Wykres 24. Reakcja środowiska na akty przemocy. Źródło: opracowania własne.	50
Wykres 25. Pomoc osobom doznającym przemocy według respondentów. Źródło: opracowania własne.	50
Wykres 26. Potrzeby osób doznających przemocy konieczne do zaspokojenia w pierwszej kolejności. Źródło: opracowania własne.	51
Wykres 27. Dostęp do informacji dla osób uwięzionych w przemoc. Źródło: opracowania własne.....	51
Wykres 28. Ocena dostępności informacji na temat oferowanych form pomocy dla osób doznających przemocy. Źródło: opracowania własne.....	52
Wykres 29. Najczęściej oczekiwana pomoc przez osoby doznające przemocy. Źródło: opracowania własne.	52
Wykres 30. Instytucje do których powinny zwracać się osoby dotknięte przemocą. Źródło: opracowania własne.	53

Wykres 31. Instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy, które wzbudzają największe zaufanie. Źródło: opracowania własne.	53
Wykres 32. Ocena dostępności poszczególnych form przeciwdziałania przemocy i pomocy dla osób doświadczających przemocy. Źródło: opracowania własne.	54
Wykres 33. Ilość osób znajdujących instytucje udzielające wsparcia osobom doświadczającym przemocy na terenie powiatu mławskiego. Źródło: opracowania własne.	55
Wykres 34. Czy Pana/ Pani zdaniem istnieje potrzeba prowadzenia lokalnych akcji informujących o temacie przemocy w rodzinie? Źródło: opracowania własne.	55
Wykres 35. Źródła z jakich można skorzystać, aby dowiedzieć się o oferowanej pomocy przez Zespół Ośrodków Wsparcia. Źródło: opracowania własne.	56
Wykres 36. Działania podnoszące skuteczność zapobiegania przemocy w rodzinie. Źródło: opracowania własne.	56

Tabela 1. Liczba działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję (bez danych z działalności innych upoważnionych do zwalczania przemocy domowej podmiotów) w Polsce w latach 2017-2019.	25
Tabela 2. Liczba sporządzonych formularzy "Niebieskich Kart - A" przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę w latach 2014 - 2019. Źródło: Krajowy Program Przeciwdziałania przemocy w Rodzinie na rok 2021.	26
Tabela 3. Liczba osób korzystających z pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w latach 2014 - 2019. Źródło: Krajowy Program Przeciwdziałania przemocy w Rodzinie na rok 2021.	27
Tabela 4. Liczba formularzy wszczynających procedurę „Niebieskie Karty” wypełnionych przez Policję w latach 2017 – 2019. Dane dot. województwa mazowieckiego.	28
Tabela 5. Liczba formularzy „Niebieska Karta -A” wypełnionych przez Policję w latach 2017 – 2019 wg. miejsca zamieszkania osoby. co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą. Dane dot. woj. mazowieckiego.	28
Tabela 6. Liczba poszczególnych rodzajów - przemocy odnotowanych przez Policję w latach 2017 – 2019. Dane dot. woj. mazowieckiego.	29
Tabela 7. Liczba osób co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie z podziałem na kategorie. Dane dot. woj. mazowieckiego.	29
Tabela 8. Specjalistyczne ośrodki wsparcia Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych w raporcie Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie.	30
Tabela 9. Liczba interwencji Policji w powiecie mławskim w latach 2017 – 2019. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP Mława.	33
Tabela 10. Liczba "Niebieskich Kart A" WSZCZYNAJĄCYCH PROCEDUR sporządzonych przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów. Źródło – opracowanie własne	33
Tabela 11. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” wg danych KPP Mława- opracowanie własne.	34
Tabela 12. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”- opracowania własne.	35
Tabela 13. Liczba formularzy „Niebieska Karta -A” wypełnionych przez Policję w latach 2017 – 2019 wg. miejsca zamieszkania osoby co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą.	35
Tabela 14. Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie odnotowanych przez Policję	36
Tabela 15. Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy.	36

<i>Tabela 16. Wykaz spraw prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Mławie w latach 2017 - 2019. Źródło: opracowania własne.</i>	<i>37</i>
<i>Tabela 17. Dane z ZOW dotyczące pomocy osobom uwięzonym w przemoc. Źródło: opracowania własne.</i>	<i>39</i>
<i>Tabela 18. Dane dotyczące realizacji oddziaływań korekcyjno -edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.....</i>	<i>40</i>

Bibliografia

- Bilska. E., Bulenda.T. , Pospiszyl. I., *Razem przeciw przemocy*. Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 1999r
- Cabalski M., *Uzależnienie od przemocy*. Rodzina i Prawo, Nr 26–27 2013
- Dobrzyńska- Masterhazy Agnieszka, Badura-Madej Wanda, *Przemoc w rodzinie. Interwencja kryzysowa i Psychoterapia*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2000
- Dwumiesięcznik- *Niebieska Linia* nr 6/125/2019
- Grewiński Mirosław, Arkadiusz Karwacki (redakcja), *Strategie w Polityce Społecznej*. Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej
- Gruszczyńska Beata, *Przemoc wobec kobiet w Polsce. Aspekty prawno kryminologiczne*. Wolters Kluwer Polska Sp. Z o. o. ,Kraków 2007
- Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*. Sztambuł. 2011.05.11.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku*
- Lewoc Michał, *Diagnoza skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2014
- Mazur Jadwiga, *Przemoc w rodzinie*. Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2002
- Michalska K. , Jaszcak-Kuźmińska. D. ,*Przemoc w rodzinie*. Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2007
- Olechnicki K., Załęski P., *Słownik socjologiczny*. Toruń, 1988
- Palka Przemysław, Tańska Joanna, *Ślubuję ci przemoc, kłótnie oraz to, że cię nie opuszczę... - rzecz o składowych zjawiska przemocy w rodzinie*, w Instytucja małżeństwa – wyzwanie dla ustawodawcy. Wydawnictwo UWM, Olsztyn 2016
- Polanowski Jarosław, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie*. Prawo i praktyka. PARPAMEDIA Warszawa 2008
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy 2016-2020
- Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny.
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964r.Kodeks postępowania cywilnego.
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy.
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego.
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- Woronowicz Bohgdan T., *Uzależnienia*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPAMEDIA, Warszawa
- Wrona Grzegorz, *Skrypt Prawo przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla członków grup roboczych i zespołów interdyscyplinarnych*. Warszawa 2017

Poniżej źródła internetowe:

- <http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2012>
- <http://www.kryzys.org/archiwum2008>
- <http://www.wikipedia.org/wiki/Przemoc>
- <https://www.gov.pl/web/rodzina/projekt-uchwaly-rady-ministrow-w-sprawie-ustanowienia-krajowego-programu-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie-na-rok-2021>
- <http://mcps.com.pl/wp-content/uploads/2018/12/zalacznik-nr-1.-podsumowanie.pdf>
- <http://mcps.com.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie/diagnoza-przemocy-w-rodzinie/>
- https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/raport_alternatywny_rpo_dla_grevio_czerwiec_2020.pdf
- <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/137709>.